

muusika

Nr 3
märts
2010
hind 35.-

Mida ütleb Erik
Satie

Avastagem Boriss
Grebenštšikov

BOONUS: EMPi
lauamäng!

A portrait of Nikolai Alekseev, a man with short brown hair, wearing a white dress shirt and a dark suit jacket. He is resting his chin on his hand in a thoughtful pose. The background is a solid dark red color.

Nikolai
Aleksejev

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid

MÄRTSIS

3. märts kell 19.00

EMTA kammersaal
külaliskontsert
Pablo Galdo (klaver, Hispaania)

4. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
doktorikontsert
Naily Saripova (klaver)
kaastegev Vjatšeslav Novikov (klaver)

5. märts kell 17.00

Kontserdisari JUBILATE "Olav Roots 100"

6. märts kell 17.00

EMTA kammersaal
suur galakontsert "Tõrudest tammedeni" V
esinevad EMTA ja TMKK klaveri eriala õpilased

8. märts kell 19.00

EMTA kammersaal
külaliskontsert
Jevgeni Mihhailov (klaver, Venemaa)

9. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
prof Marje Lohuaru KAMMERANSAMBLIKLASS

11. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
Kontserdisari JUBILATE "Fryderyk Chopin 200"
esinevad Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
klaveriosakonna õppejõud: Aleksandra
Juozapenaite-Eesmaa, Age Juurikas, Ada
Kuuseoks, Kai Ratassepp, Irina Zahharenkova,
Ivari Ilja, Tanel Joamets, Peep Lassmann,
Marko Martin, Mati Mikalai, Toivo Nahkur,
Lembit Orgse, Ralf Taal

14. märts kell 17.00

EMTA kammersaal
magistrikontsert II
Diana Liiv (klaver)

20. märts kell 14.00

EMTA orelisaal
Johann Sebastian Bach 325
esinevad EMTA oreliüliõpilased

21. märts kell 16.00

EMTA kammersaal
Prof Mare Teearu VIIULIKLASS
klaveril Lille Randma, Lea Leiten

24. märts kell 18.00

EMTA orelisaal
Luca Petracca (kitarr)
kaastegevad: Feng Fan (kitarr), Thea Nestor
(klaver)

26. märts kell 18.00

EMTA orelisaal
Improviseatsioonide õhtu

28. märts 19.00

Estonia kontserdisaal
EMTA sümfooniaorkester
dirigendid: Andres Mustonen, Krzysztof
Penderecki
solistid: Magdalena Filipczak (viul, Poola),
Henry-David Varema, Indrek Leivategija,
Andreas Lend (tšello)

28. märts 19.00

EMTA kammersaal
Martti Raide SAATEKLASS

29. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
doktorikontsert
Piret Väinmaa (klaver)

30. märts kell 18.00

EMTA kammersaal
Andreas Lend (tšello)
Maarit Saarmäe (klaver)

Intro 3/2010

Sel aastal lahkub ERSO juurest pikaäegne peadirigent Nikolai Aleksejev. Tema tööst, mõtetest ja ka lahkumise põhjustest saab lugeda Riina Luige põhjalikus soololoos.

Rubriigis IIDOL ootab avastamist tuntud-tundmatu Boriss Grebenštšikov. Rubriigis PAUS võib peatuda pikemalt Erik Satie juures. Peale lugemise avaneb selles ajakirjanumbris ka võimalus aktiivseks tegevuseks. Üllatusboonus lehekülgedel 20 ja 21.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kai Tamm** kai.tamm@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **23** krooni number
Aastatellimus **305** krooni
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 215 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

Nikolai Aleksejev.
FOTO ERSO ARHIIV

KAVA

SOOLO

2 Riina Luik. Hinge puudutaja. Intervjuu Nikolai Aleksejeviga

BAGATELLID

10 Nele-Eva Steinfeld. Uudiseid maailmast

PAUS

12 Mailis Pöld. Isepäine sõnaja. Pärast Erik Satie tekstide lugemist

IIDOL

16 Lauri Sommer. BG: maailm kahe tähe taga

AKTSENT

19 Kristel Kossar. Festivalitegu. Eesti Muusika Päevad 2010

LAUAMÄNG

20 Lustakas lauamäng täiskasvanud muusika-sõbrale

LIBER

22 Anu Sööro. Elluäratatud helid. Kogumikust "Eesti helisalvestised 1939 / Estonian Sound Recordings 1939"

IMPRESSIOONID

26 Hele-Mai PooBUS. Hörgud apelsinimängud. Prokofjevi ooper "Armastus kolme apelsini vastu" Rahvuskooper Estonias
27 Ia Rimmel, Joosep Sang. Mõned muljed barokkmuusika festivalilt
29 Virve Normet. Kontsert, millel polnud viga. Metsosopran Annaliisa Pillak ja pianist Ralf Taal kontserdisarjas "Vocalissimo"
30 Virve Normet. Kaks kontserti kammermuusikaga. Carnegie Halli asemel Mederi saalis. Henry-David Varema ja Hanna Heinmaa Mederi saalis
31 Virve Normet. Huvitav kava, kuid mitte kerge-te killast. Keelpillikvartett Prezioso ja pianist Age Juurikas Estonia kontserdisaalis
32 Heili Vaus-Tamm. Kontsert tundenüriduse vastu. "Beethoveni portree" Estonia kontserdisaalis

BAGATELLID

33 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

35 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik märtsikuu muusikasündmusi

PILL

40 Janno Pokk. Lühike ülevaade rootsi rahvapillist *nyckelharpa*'st

muusika

FOTO PETERBURI FILHARMOONIA ARHIIVIST

SOOLO

Hinge puudutaja

RIINA LUIK
ajakirjanik

Vaevalt oskas Leningradi konservatooriumi diplomand Nikolai Aleksejev 9. jaanuaril 1983 esimest korda ERSO ette astudes mõelda või unistada ligi kolmekümne aasta pikkusest koosmusitseerimisest või veelgi enam – selle orkestri peadirigendiks saamisest. Ei osanudki, kuid ometi just nii see läks. Tagantjärele oli see tõeline vedamine nii tema enda, orkestri kui ka publiku jaoks. Ning kuigi nende aastate jooksul on nii Aleksejevi kui ka ERSO elus juhtunud üht kui teist, pole “muusikaline keemia” nende kahe vahel õnneks kunagi lahtunud.

Kui Aleksejev üheksa aastat tagasi ERSO peadirigendiks kutsuti, oli orkester väga kriitilises seisus ning kõhklejaid – on tema ikka see kõige õigem mees – oli üksjagu. Kuid juba esimese hooaja lõpuks oli selge, et see oli olnud ainuõige otsus. Orkester oli saanud endale just sellise dirigendi, keda ta sel hetkel kõige enam vajas. Dirigendi, kes mitte ainult ei tahtnud, vaid ka oskas tööd teha, kes mitte pelgalt ei musitseerinud, vaid taotles ülimat – täiust. Ning peagi said need esialgu kättesaamatuna tundunud kõrgused ka orkestrantidele oma muusikas olemise ainsaks ja tõeliseks mõõdupuuks, millest vähemaga leppida täna ilmselt enam ei suudetakski. Publik sai tagasi usu oma orkestrisse ja osaluse suure muusika loomise riitusel. Nii üks kui teine on aga just Aleksejevi teene.

“Teen seda, mida oskan, ja katsun teha seda nii hästi, kui suudan.” (Siin ja edaspidi Nikolai Aleksejevi mõtteid dirigentidest) Kui poleks olnud vanaisa Aleksandrit, siis kes teab, kelleks Nikolai ja tema seitse aastat vanem vend Viktor üldse saada võinuksid. Suure muusikasõbra ja ooperifanaatikuna kandis vanaisa aga isiklikult hoolt selle eest, et tütrepojad juba esimeses elukurvis õigest teetsast, st muusikast mõõda ei kihutaks. Koos poistega raadiost klassikakontserte kuulates olnud tal tühiasi neid sealsamas kuulmise järgi klaveril ette kanda. See töö kandis väärt vilja, sest mõlema tänuliku kuulaja jaoks päädis “kodusest kontserdisaalist” väljalend aastaid hiljem konservatooriumi diplomiga. Kui Aleksejev seda n-õ alguste alguse lugu rääkima hakkab, muutub ta hääletoon otse tuntuvalt soojaks ning ta viitab oma juttudes ka hiljem tihti just vanaisalt ja isalt eluks kaasa saadud õpetussõnadele. “Armastan oma isa väga ja olen tema üle äärmiselt uhke. Ta oli blokaadi ajal vaid 12-aastane, kui pidi hakkama ise endale leiba teenima. Kooli lõpetas ta alles palju aastaid hiljem, kuid oma lastele hea hariduse andmine oli tema jaoks auküsimus. Olen talle selle eest kogu südamest tänulik.”

Kui Aleksejev orkestri ette astub, pole kellelgi kahtlust – tema on dirigent.

Nikolai Aleksejevi isa Gennadi oli sepp ning see on teadagi väga raske ja higine amet. Konservatooriumi ajal kutsus poeg isa vaatama oma dirigendibüüti, ooperit “Figaro pulm”. Isa läks pärast etendust poja juurde, pani käe tunnustavalt õlale ja tundis, et frakk on läbimärg. “See üllatas teda siiralt ning ta ütles muheldes, iga sõna eraldi rõhutades: “Sõn, t õ d e l o m z a n i m a j e š s j a !” („Poeg, sa tegeled (siis ikkagi) a s j a g a !”) “See lause on minu jaoks endiselt üks suurimaid tunnustusi üldse,” sõnab Aleksejev. “Ma püüan tõesti elada ka täna nõnda, et ma saaksin teha just seda, mida oskan, ja teha seda nii hästi, kui vähegi suudan. Ja vaat, selle nimel olen ma tõesti valmis ausalt oma higi valama.”

Mõned aastad tagasi, kui Aleksejevid Peterburis uut kodu otsisid, näitas maakler neile üht korterit. See nagu meeldis ja ei meeldinud ka. Aleksejev tahtis järele mõelda ja läks rõdule suitsu tegema. See otsustas kõik. Moika kaldapealsel seisis tema isa kätetöö, sihvakas Neptuuni kolmhargiga kujundatud sepis, Neeva veesügavuse mõõtja. Aleksejev tunnistas, et see oli tema jaoks väga tähenduslik märk, kuid see emotsionaalne korterist võttis ta hiljem rahaliselt nii läbi, et neid päevi oli küll ja veel, mil tal polnud taskus kopikatki. Kodu mõiste seostub maestrol kahe asjaga: ühtehoidva pere ja t õ e l i s e l t oma koduga. “Meie perekond on alati olnud väga kokkuhoidev ja meil oli isegi nõukogude ajal õnn elada omaette kolmetoalise korteris. Tänu sellele kasvasime vennaga üles teadmata, mida tähendavad ühiskorteri piinad ja privaatsuse puudumine.”

Aleksejeville, kes Eestis olles just erilise seltskondlikkusega ei hiilga, meeldib kodulinna vägagi sõpru-tuttavaid kostitada. Eriti pärast kontserti, mida ta ise on juhitanud, kutsutab ta alati suure seltskonna enda juurde Moikale õhtut lõpetama. Küsimusele, kui palju võtab tal pärast kontserti aega, et “lihtsurelike” maailma tagasi tulla, vastab maestro ausalt: “Neli-viis pitsi valget viina.” Aleksejev muigab, et paar korda aastas võib ta end iseendalegi üllatuseks “avastada” tantsupõrandalt ning järgmisel päeval valutavad lihased annavad märku, et “ju sai siis hoogu mindud...”

Edevust tavapärasest mõistes Aleksejev ei pole (tegelikult on see

muidugi olemas, kuid avaldub pisiasjades, mida tuleb osata tähele panna) ning oma eraelu ja elujärje eksponeerimist peab ta halvaks tooniks. Seepärast pole ükski ajakirjanik tema koju uudistama ega klõpsima pääsenud ning Aleksejev ütleb pisut sarkastiliselt, et las nood mõtlevad pealegi, et ta elab nii kehvasti, et ei julge ust avada. “Kodu on minu elus ainus tõeliselt privaatne koht ja ma tahan, et see nii ka jääks. Mind ennast ei huvita, milline kapp või diivan kellelgi kodus on, ja ma arvan, et ka minu tööst rääkides pole see oluline.”

Orkester on Aleksejevi hää, selle läbi ta kõneleb.

“Dirigendi küpsus algab elu teisel poolel, kõik eelnev on vaid sammud selleni.”

Glinka-nimelise

Leningradi Riikliku Akadeemilise Koorikapelli juurde kuuluv muusikakool oli Nikolai ema Tamara arvates parim koht, kus poeg “päris muusika” õppimisega algust võiks teha. Ja kuidas võiks ka helda koolis, mille sünnidaatum ulatub aastasse 1479 ja kus aastasadu koolitati õigeusu kiriku ja tsaariõukonna esimuusikuid! Kooli juurde on alati kuulunud ka poistekoor ja kuna seal laulmine on õpilastele kohustuslik, alustas ka Aleksejev tenorite häälerühmas. “Iseenesest oli koorilaul ju muidugi tore, kuid teismee kätte jõudes olin siiski siiralt õnnelik, kui saabus kauaoodatud häälemurre ja ma võisin aasta otsa nootigi laulmata lihtsalt koolis käia,” muigab Aleksejev ja lisab, et kooridirigeerimine, mille õppimist alustati juba 7. klassis, huvitas teda märksa rohkem. “Kuid lisaks väga heale muusikaharidusele saime koolist muidugi kaasa ka ohtralt elutarkust. Polnud ilusamat paika terves Leningradis kui see Moika kaldapealne, kus me vahetunni ajal suitsu käisime tõmbamas! Meil oli täpselt teada, kus müüdi linna parimat õlut ja kus olid kõige koralikumad tualetid, need kaks asja on ju omavahel otseselt seotud.” Kuigi koolis töötas mitmeid nimekaid õppejõude (paljud neist paralleelselt konservatooriumis ja kapellis), peab Aleksejev nii inimlikus kui ka professionaalses mõttes enda jaoks olulisemateks südamlikkude ja jäägitult oma õpilastele pühendunud Jelena Lopatinat ja tõelist erudiiti, koorijuht Avinir Mihhailovit. “Võin liialdamata öelda, et just Mihhailovi kõrval mõõdus minu vaimne ülikool, ta oli asendamatu inimene minu elus.”

“Dirigent pole mingi pilvedes hõljuja, ta töötab maa peal, mitte taevas.”

Nagu paljud kapelli lõpetajad, jätkas ka Aleksejev õpinguid Leningradi Rimski-Korsakovi-nimelises konservatooriumis. Kuna tal oli juba sisse astudes lisaks koorijuhtimise teooriale tagataskus ka kapellikoori dirigeerimise kogemus, usaldati tema kätte juba teisel kursusel ka konservatooriumi üliõpilaskoor. Just kontserdiselle kooriga töi Aleksejevi 70ndatel esimest korda elus “välismaale” – Eestisse –, mis jätnud talle tookord lausa jalustrabava mulje. Nii selle kui ka korduvad hilisemad käigud Tallinna, kursusekaaslase ja lähedase sõbra Peeter Lilje kodulinna, liigitab Aleksejev isegi nüüd, palju aastaid hiljem oma elu kõige romantilisemate mälestuste hulka. Kui Lilje Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga (täname ERSO) täispurjedes Neevalinna riigiüksamile saabus, olid Aleksejevi sõnul kõigil suud lahti: see oli ennekuulmatu, et ühel diplomandil on oma orkester ja veel n i i h e a ! Ja muidugi ei aimanud Aleksejev, kes 1983. aastal tänu sõbrale sama orkestriga “käte valgeks sai”, et kunagi tuleb aeg, mil tal endal on au “selle nii hea” orkestri peadirigendiks saada.

ERSO direktor Andres Siitan ja Nikolai Aleksejev pressikonverentsil 2006. aasta septembris.
FOTO SCANPIX/MARINA PUŠKAR

Nikolai Aleksejev harjutamas pianist Joyce Yangiga ERSO Ameerika turneel.
FOTO ERSO ARHIIV

Nikolai Aleksejev ERSO 80. aastapäeva banketil koos orkestri kunstilise juhi Paavo Järviga.
FOTO SCANPIX/PEETER LANGOVITS

Konservatooriumis algul paralleelselt koori- ja orkestridirigeerimist õppides kaldus Aleksejevi valik üha enam viimase kasuks ning 1976. aastal sai temast legendaarsete Arvids ja Mariss Jansoni dirigeerimisklassi õpilane. Kuus aastat hiljem (1982), olles ise veel lõpukursuse tudeng, naasis ta aga juba ülmaineakalt Herbert

NIKOLAI ALEKSEJEV

ERSO peadirigent ja kunstiline juht

Sündinud: 1. mail 1956 Leningradis (Peterburis).

Perekond: abielus, 2 poega.

Haridus: Glinka-nimeline Riiklik Koorikapell, koorijuhtimine (1973); Leningradi Riiklik Konservatoorium, koori- ja orkestrijuhtimine (1983).

Tunnustus: VII Herbert von Karajani nimelise rahvusvahelise dirigentide konkursi võitja (1982); Václav Talichi nimelise rahvusvahelise dirigentide konkursi võitja (1985); Tokyo Min-On'i rahvusvahelise dirigentide konkursi võitja (1985); Eesti Vabariigi Valgetähe III klassi teenetemärk (2006); Vene Föderatsiooni rahvakunstniku aunimetus (2007); Eesti Vabariigi kultuuripreemia (2010).

Karjäär:1983–1985 Leningradi Kirovi-nimelise Ooperi- ja Balletiteatri (praegu Peterburi Maria teater) peadirigendi Juri Temirkanovi assistent. 9. jaanuaril 1983 juhatas esmakordselt ERSOt, tihedam koostöö algas 1995. aastal. 1985–1988 Uljanovski Filharmoonia Sümfooniaorkestri peadirigent. 1995–1998 Zagrebi Filharmoonia Sümfooniaorkestri peadirigent. Hooajal 1997/98 ERSO esimene külalisdirigent. Hooajal 2002/03 Moskva Suure Teatri esimene külalisdirigent.

Alates 2000. aastast Peterburi Filharmoonia Sümfooniaorkestri dirigent.

Alates 2000. aastast Peterburi Filharmoonia Kammerorkestri dirigent.

2001–2010 ERSO peadirigent ja kunstiline juht.

Alates 2002 Het Gelders Orkestri (Holland, Arnhem), esimene külalisdirigent.

Ta on Peterburi konservatooriumi sümfooniaorkestri dirigeerimiseriala professor.

Ta on juhatanud kõiki Moskva ja Peterburi tähtsaimaid sümfooniaorkestreid, Concertgebouw, Rotterdami, Dresdeni, Stuttgarti, Kopenhaageni, Berliini ja Baltimore'i sümfooniaorkestrit, Liverpooli Kuninglikku Filharmooniaorkestrit, BBC Šoti Sümfooniaorkestrit ja Jaapani Filharmooniaorkestrit; andnud kontserte mitmel pool Euroopas, Jaapanis ja USAs; teinud koos ERSOga kontserditurneed Itaalias (2003) ja Ameerikas (2009).

* Kuulub kontserdiagentuuri Concerto Winderstein (Saksamaa) alla.

von Karajani nimeliselt rahvusvaheliselt dirigentide konkursilt, võiduloorberid kaelas. Kolme aasta pärast järgnesid Václav Talichi ja Tokyo Min-On'i konkursi võidud. "Tõsi, olin tookord küll pärjatud, kuid olgem ausad – ma polnud ju siis veel mingi dirigent!" ütleb Aleksejev toonast joovastustunnet meenutades. "Dirigendiks

saadakse alles elu teisel poolel. Kunagi ma arvasin, et see sümbolne piir võiks olla viiskümmend, nüüd lükkaksin selle veel julgelt kümne aasta võrra edasi.”

Külm-kainestavat dušši (et välistada igasugune “staarikompleksi” teke) ei pidanud Aleksejev kaua ootama. Naljaga pooleks võiks öelda, et saatuse nimi oli kirjutatud lausa ta kodumaja seinale. Komsomolskaja tänav, kus ta elas, kandis tsaariajal Simbirski nime ning just sealse (muidugi jälle muudetud nimekujuga Uljanovsk) tööstuslinna sümfooniaorkestri etteotsa kolme rahvusvahelise konkursi võitja maanduski. Kõledate tööstuslinnade pooltühjade saalide “publikurekord” on Aleksejevil hästi meeles: Togliattis istus saalis vaid kaheksateist (!) inimest. “See oli, ütlen ausalt, üsna kontrastne elamus ja tõi mu rägelt tagasi maa peale. Kui sellest oma klaveriõpetajale rääkisin, ütles ta kuldseid sõnad: “Piisab vaid kahest andunud kuulajast saalis tundmaks, et oled midagi ära teinud. Nüüd ma tean, et “need kaks” on alati kohal.”

Kulus viisteist aastat, enne kui Aleksejevil oli põhjust Neevalinna naasta. Venemaa vanima ja väarikaima, Peterburi Filharmoonia Sümfooniaorkestri juurde kutsus peadirigent Juri Temirkanov teda isiklikult. See kutse oli ootamist väärt! Kuid Aleksejev mõnab, et filharmoonia suures saalis ei tunne ta end millegipärast isegi praegu veel täiesti vabalt ning ta läheb endiselt pulti kerget kõhedusega. Estonia kontserdisaalis pole tal enda sõnul kunagi sellist ebamugavustunnet olnud.

Aleksejevi dirigendikätt peetakse briljantseks.

“Ma olen kindel, et isegi muusikas täielik võhik saab aru, kui muusikud endast parima annavad.” Aleksejevi professionaalsus ja erinevus teistest dirigentidest avaldub juba proovides. “Tema on juba teisipäeva õhtuks seal, kuhu ainult head dirigendid reede ehk kontserdiõhtuks jõuavad. Kui sa ei ole Aleksejeviga proovitsükli läbi teinud, ei oskagi sa teda kui dirigenti adekvaatselt hinnata,” ütleb ERSO klarnetirühma kontsertmeister Toomas Vavilov.

Pärast äärmiselt heitlikke aegu, mil, nagu orkestrandid ütlevad, “iga mees ERSO ette vehkima lasti”, oli just Aleksejev see, kes DIRIGENDI mõiste taas au sisse tõstis – ta oli lihtsalt kõigist pea jagu üle. Latt, mille ta muusikalises mõttes juba esimeses proovis orkestri ette tõstis ja millest vastuvaidlemist mittekannataval toonil üle hüpata käskis, oli esialgu hirmutav. Kuid ERSO võttis end kokku ja “hüppas” ning tänu sellele saab orkester nüüd hirmu tundmise asemel nautida musitseerimise puhtust ja ilu.

Herbert von Karajan olevat kord öelnud: “Dirigent on see, kes paneb sada inimest korraga mõtlema: vaat just selle pärast tahtsin gi ma orkestrimuusikuks saada!” Vavilov peab Aleksejevit samasuguseks dirigendiks, sest ka tema on suutnud väga tihti ERSO orkestrandid nii mõtlema panna: “Me tunneme, et meie töö on mõtestatud. Kuigi see ongi ju dirigendi töö, on selliseid dirigente kahjuks kohutavalt vähe.”

Mõni aasta tagasi tuli üks tuntud dirigent galat juhatama. “Lõi lood rõõmsalt läbi” ja lõpetas proovigi tund aega varem, sest kõik oli olnud s-u-u-r-e-p-ä-r-a-n-e! Orkester oli aga nõutu – ei olnud ju suurepärase, ei tulnud sugugi välja... Sel hetkel tunti selgelt, mida tähendab “Aleksejevi kool”. Sest Aleksejev nõuab orkestrandilt peale hea ja täpse mängu ka kõrvu – et jälgitaks ka seda, mida teised teevad. Filigraanse koosmänguuskuse olemasolu tähendab, et ERSO on valmis hästi mängima absoluutselt igasuguste dirigentidega.

“Lava peab armastama, aga minul seda armastust pole, mina armastan orkestrit.”

Orkester teab, et kui Aleksejevit mingi teos tõsiselt huvitab, siis huvitab see teda nii, et hoiab alt – ükski vale noot ka ei pääse läbi! Ning kui ei huvita, näitab ta seda ka kohe ausalt välja. Siis pöörab Aleksejev partituuri demonstriivselt dirigendikepiga ega pane sellele näppu ka külge. Aleksejev pole tõesti seda tüüpi dirigent, kes lennult ükskõik missuguse partituuri haaraks ja oleks valmis ette kandma “mida iganes”, sest rahvale või juhtkonnale lihtsalt nii meeldib. Aleksejev vajab teose üle mõtisklemiseks ja selle läbitunnetamiseks aega ning nii mõnegi teose puhul on see “rännak” kestnud koguni aastaid. Peale selle peab teos olema Aleksejevile ka *po duše* (südamelähedane), sest ta otsib ja vajab muusika puudutust iseendas. Kui seda ei teki, on teosel n-õ vähe lootust. Kuid kui kõik need, tema jaoks nii olulised kriteeriumid on täidetud, läheb ta välja ainult täis panga peale. Siis töötab ta nagu hull ja ajab kõik teised ka hulluks!

Aleksejevi dirigendikätt peetakse briljantseks. Ning jääb vaid

Aleksejev otsib ja vajab muusika puudutust iseendas.

Karl Leisteri juures õppinud Vavilov vahendab oma õpetaja sõnu, kes öelnud, et pole lihtsamat asja kui Karajani käe järgi mängimine. Vavilov ei karda põrmugi üle pingutada, öeldes, et tema arvates on Aleksejevi käsi ERSO jaoks täpselt sama.

Kui Aleksejev oli olnud umbes aastapäevad peadirigent, tekkis orkestril “sigatsev harjumus”: kui mõni dirigent ei juhatanud nagu Aleksejev, st selge ja rahuliku käega, hakkas orkester kohe “vastu” ja mängis demonstriivselt nii, nagu käsi näitas – ebarütmiliselt ja segaselt. Ühe orkestrandi sõnade kohaselt pidavat orkestrid, keda on õnnistatud väga heade dirigentidega, tihti käituma nagu koe-rad: nad valivad enesele ühe peremehe ja kõiki teisi hammustavad. Aleksejev oli aga tõeline peremees, kes peksis selle omaduse koe-rast välja, kuid enne seda jäid nii mõnelegi ERSO ees käinud dirigendile kihvajäljed kintsule...

Proove teeb Aleksejev vene keeles ja ta on sügavalt veendunud, et mida rohkem dirigent lobiseb, seda suuremasse segadusse ta orkestri viib. Kuid Aleksejev pole kaugelki nii vaikne ja vagane, nagu pealtnäha paistab. Kui ta ütleb, siis on öeldud! Maestro mõnab ka ise, et on väga terava keelega, ja lisab, et kui keegi nuriseb, siis teadku, et Tallinnas nähakse siiski veel tema “üsna pehmet versiooni”. “Põhjus on selles, et juba esimesest päevast peale on koostöö ERSOga mulle väga meeldinud. Arvaku orkestrandid minust mida tahes, mulle meeldib neile otsa vaadata isegi siis, kui näen, et nad minuga rahul pole. Ma võin nende peale kindel olla, sest tean, et kontserdil naudime kõik koos oma töö vilju.”

Aleksejevi teraval kriitikal on ERSO direktori Andres Siitani arvates siiski ka üks hea külg (olulisima kõrval – see viib enamasti välja väga hea lõpptulemuseni): see pole kunagi suunanud muusiku kui inimese vastu, vaid puudutab ainult musitseerimist. Siiski läksid umbes kaks aastat tagasi suhted orkestri ja maestro vahel “veidi karedaks” ja ette tuli ka isiklikke solvumisi. See oli esimene kord, mil Aleksejev oma lahkumise jutuks võttis. Kuid selle tegelike põhjusteni veel jõuame.

Aleksejevi “pehmest versioonist” on orkestril muidugi väheke

Nikolai Aleksejev Peterburi Filharmooniaorkestri ees nende kodusalis.

FOTO PETERBURI FILHARMOONIA ARHIIV

teine arvamus kui maestrol endal. Aleksejevi kärsitusest tekkivat pahameeletorni käsitletakse nimelt ERSOs kui nädala (toredat) kulminatsioonini ning juba esmaspäeval hakkab orkester omavahel arutama, millal see siis seekord toimub (tavaliselt neljapäeviti). Aleksejev seda lugu meie vestluse ajal veel ei tea, kuid möönab siiski, et kipub vahel tõesti kannatust kaotama, kui ei saa orkestrilt midagi nii kiiresti kätte, kui ta tahaks. “Ma püüan siiski mitte “plahvatada” ning kui see olukord tekib, pean korraks enda sisse vaatama ja endalt küsima, miks ma ei suuda oma soove teistele selgeks teha.”

“Mulle pole tähtis niivõrd, mida ma teen, vaid see, kes ma inimesena olen.”

ERSO ees käinud väga värvikaid ja sarmikaid, lehviva salli ja hõlmadega dirigente, kelle puhul kohe tajutakse, vau, dirigent on majas! on nähtud küll ja küll. Ja siis on juhtunud ka nii, et läheb too mees pulti, tõstab käed ja... enam ei ole dirigent! Aleksejeviga on täpselt vastupidi: musta jope ja sonimütsiga lüheldast kasvu mees ilmub majja ja lahkub sealt nii, et keegi õieti ei märkagi. Nokitseb ERSO kitsukese kontori nurgas vaikselt oma sülearvuti kallal, joob paar tassi kohvi ja kogu lugu. Veel aasta tagasi andis tema kohalolust märku vähemalt sigaretilõhn, nüüd ei ole enam sedagi. Kuid kui Aleksejev orkestri ette astub, pole kellelgi kahtlust – tema on dirigent. Maad võtab rahu ja vaikus ning siis vaid pisut kannatust... Orkester on Aleksejevi hää, selle abil ta kõneleb ja ütleb välja kõik selle, mida ta muidu sõnadesse vormida ei suuda või ei taha. Ainuüksi selle riitusega saab tema keeruliseks tituleeritud loomus seletuse, tema vaikiv olek õigustuse ja karmus andestuse...

Aleksejevi puhul on räägitud küll laiskusest oma karjääri edendamisel, küll vähesest ambitsioonikusest ja paljud tema kolleegid ei jõua ära imestada, kuidas Aleksejeville tema “saatus” nii vähe korda läheb või miks ei näi tal olevat dirigentidele nii omast hirmu olla vähenõutud. Miks ta ennast ometi ei müü?! Aleksejev nõustub, et olla nõutud, omada teatud elustiili ja end pidevalt “turundada”, on väga paljudele dirigentidele tõesti eluliselt oluline. “Minu jaoks on pigem tähtis vastata küsimusele, kas ma tunnen end oma nahas hästi või mitte. Ja mitte isegi see, millega ma täpselt tegelen, pole tähtis, vaid see, kes ma inimesena olen. Õnneks sain sellele küsimusele vastuse juba aastaid tagasi.” Ja Aleksejev räägib loo, kuidas see juhtus. “Nõukogude ajal oli mul n-õ isiklik ülesanne hankida endale piibel. Seda aga paraku ei saanud kusagilt soetada. Olime Poolas, Łódźis, kõndisin tänaval ja sattusin õigeusu kiriku juurde. Teenistust polnud, kuid preester kutsus mind lahkelt sisse. Kuuldes, mida soovin, andis püha isa mulle piibli ja mõned ikoonid. Millegipärast küsisin endalt just seal, mida ma üldse elus tahan. Seda, mis minuga juhtus, ei ole võimalik sõnadesse panna, see on abstraktne nagu muusika. Sel päeval sai minust täiesti teine inimene, ma leidsin end hingeliselt. Ja sellest päevast alates ei kadesta ma mitte ühtegi inimest, mingi neil kui tahes hästi. Kõik tuleb, mis tulema peab.”

Aeg-ajalt on kostnud ka nurinat, et Aleksejev pole nende üheksa peadirigendi-aasta jooksul orkestril piisavalt “kätt hoidnud” ja et temast pole saanud igatsetud “isa kuju”. Selleks, et mõista, miks Aleksejev oma orkestriga ühe katuse alla (Eestisse) ei kolinud, et neid orkestri jaoks üldsegi mitte väheolulisi ootusi täita, peab pare-

mini tundma (kultuuri)keskkonda, kust ta tuleb. Seda kõike ühe lausega ära ei seleta, kuid kes vähegi mõelda oskab ja tahab, jõuab kindlasti välja õige vastuseni.

“Ma ei oska puhata ja ausalt öeldes ongi töö minu hobi.”

Kuigi Aleksejev ütleb, et ega tal pole märkimisväärseid hobisid, loeb ta mõnuga ja palju ning kirjandus on muusika kõrval üks tema lemmikteemasid. Ta ei pidanud näiteks paljaks enne Boriss Tištšenko “Dante-sümfoonia” esmaettekannet “Jumalikku komöödiat” läbi lugeda. Lihtsalt selleks, et heliteosest paremini aru saada. Ei usu, et selliseid dirigente väga palju oleks. Tuttavadi-sõpru ei vii Aleksejev Peterburis mitte otsejoones oma lemmikrestoranidesse Stroganoff või Russkaja Rjumotšnaja Nr 1, vaid hoopis haruldasi faksiimileid müüvasse “raamatute pühakotta”. Siin tunnistab ta ausalt üles ühe oma nõrkuse: järele andmist kiusatusele lubada endale siit aeg-ajalt mõni kalingurkõites ja originaalillustratsioonidega teos. Aleksejevi konservatooriumiaegne õpingukaaslane ja lähedane sõber Vello Pähn ei imesta selle peale põrmugi, sest Aleksejevi kiring raamatute ja lugemise vastu on talle tuttav. “Nikolai on äärmiselt intelligentne inimene ja temaga on tõesti väga huvitav juttu ajada, nii muusikast, kirjandusest kui elust üldse. Tal on aga üks “viga”: ta ei kannata absoluutselt rumalaid inimesi. Õnneks ei arva ta, et on ise see kõige targem,” ütleb Pähn.

Tallinna saabudes külastab Aleksejev alati üht väikest rõivaäri Nunne tänaval (Classic Boutique), kust tellib juba aastaid kõik oma frakid ning esinemis- ja päevasärgid, ülikonnad ja kingad. “Selles väikeses poes veedan ma Tallinnas olles ühed toredamad tunnid ning koos poe omaniku Urmasega (ta palub nime kindlasti ära märkida) räägime klaasikese viski taga lisaks puhttõistele juttudele alati ka maast ja ilmast.”

Ehkki ööd ja päevad muusika sees, ei kuula Aleksejev kodus iialgi “lihtsalt niisama” muusikat, kuigi ta tõine plaadikogu on muljetavaldav. Ta eelistab helikandjale alati võimalusel elavat esitlust, sest on sügavalt veendunud, et isegi keskpärane kontsert pakub oma eheduses enam, kui filigraanselt paika timmitud plaat. “Kuid ma olen hakanud tegema midagi täiesti ennekuulmatut: pärast suitsetamise mahajätmist hakkasin käima jõusaalis ja kui ma seal rattaga väntan, on mul kõrvaklapid peas ning ma kuulan “igasugust jama”, mis seal tuleb. Aga ainult siis suudan ma oma mõtled kas või natukeseks tööst eemale viia. Ma ei räägi enam ammu stressist, see on juba nii igapäevane nähtus, ega ka mitte depressioonist, mis on mulle samuti tuttav asi, ning peale selle on mul veel terve hunnik puhtinimlikke komplekse nagu igal teiselgi.”

“Ma ei armasta väliseid efekte – kõik, mis mul öelda on, ütlen ma muusika kaudu.”

Aleksejev pole kunagi varjanud oma muusikalisi maitse-eelistusi ja see on kosta ka tema kavadest. Maestrole on ette heidetud, et ta olevat tõrges nüüdismuusika, ka eesti muusika esitamise vastu, ja pole vist kedagi, kes teaks kedagi, kes oleks kuulnud teda ette kandmas midagi orientaalset. Kuid eksivad need, kes arvavad, et Aleksejev teeb seda mingi kiusu või arusaamatu põhimõtte pärast. Aleksejevil on tõesti põhimõtted, kuid need ei seisne selles, mida enamasti arvatakse. Tema kui dirigendi jaoks pole üldse tähtis, kes teose on loonud või mis ajastul see on loodud, tema jaoks on oluline küsimus, mida see teos endast kujutab ja kuidas see on loodud. Need on tema jaoks tõesti olulised kriteeriumid. Sümfooniliste suurvormide tulise austajana ja nende meisterliku ettekandjana võib Aleksejev endale lubada arvamust, et suur sümfonismi kuld-

Nikolai Aleksejev 2001. aastal Peterburi Filharmoonia dirigenditoos oma suure karjääri alguses.

FOTO ERSO ARHIIV

Minu lugupidamine kuulub neile ja ainult neile heliloojatele, kes kirjutavad oma teosed klaveri, mitte arvuti taga.

aeg lõpeb Šostakovitšiga. Kuid lisab kohe, et tal on sellest tegelikult südamest kahju, nii nagu sellestki, et paljud andekad noored heliloojad ei kirjuta üldse teoseid suurele orkestrile. “Ma ei saa sinna midagi parata, et tänapäeva sümfoonilistes teostes puudub minu arvates sageli mõtestatus ja sügavus, et need on lihtsalt muusikapalad.” See muidugi ei tähenda, et Aleksejev poleks üldse nõus nüüdismuusikat ette kandma. On küll, aga see peab siis ikka tõesti t e o s olema! Peterburi Filharmoonia Sümfooniaorkestrit tutvustavates materjalides seisab muide mustvalgel: “Just Nikolai Aleksejev juhatab sageli Vene nüüdismuusika silmapaistvaimate heliloojate, nagu Tištšenko, Štšedrin ja Slonimsky esmaettekandeid.” Aleksejev peab väga lugu nii Pärdist, Tüürist, Ellerist kui ka Tormisest ning ta on ette kandnud Sumerat, Tubinat ja Tambergi. “Minu lugupidamine kuulub neile ja ainult neile heliloojatele, kes kirjutavad oma teosed klaveri, mitte arvuti taga. Ma ei usalda heliloojat, kes vastab minu asjakohase küsimuse peale alles pärast arvutis pusimist: “Oi, vabandage, arvuti eksis!”

Toomas Vavilov, kes on mänginud nii orkestris Aleksejevi käe

all kui olnud ka tema kõrval ERSO abidirigent, võtab maestro repertuaarivaliku kokku lausa geniaalselt: "On mehi (=dirigente), kellele meeldivad kõik maailma naised (=heliloojad); on mehi, kellele meeldivad mõned naised; ja on mehi, kellele meeldib ainult üks naine. Aleksejevile meeldib üks naine, äärmisel juhul kaks-kolm. Ta pole muusikalises mõttes "kõigesööja", vaid kindla suuna, maitse ja huvidega dirigent." On see hea või halb, Vavilov mõis tagi ei täpsusta, kuid lisab, et loomulikum oleks, et ühele mehele ei meeldi kõik maailma naised ja muusikule ei saa meeldida kogu maailma muusika.

"Muusikal on võime ravnada hingedaavu."

Eelmise suve muusikalise tippsündmuse, XXV üldlalupeo esimehe päev oli nagu ta oli: algul ei tahtnud rahvamassid kuidagi lauluväljakule ära mahtuda, emotsioonid ja ootused olid kruvitud taevastesse kõrgustesse, kuid ometi läks nii, et meie koori- ja orkestri-dirigentide tõeliste gigantide juhatamisi vaatas külmas ja vihmas kügelemisest väsinud publik juba kodus pleedi mähituna ja teetass käes... Öö oli juba kätte jõudmas, vihma ladistas ja lähenes Aleksejevi kord pulti tõusta. Istudes oma kolleegide ja kauaste sõprade Jüri Alperteni ja Vello Pähna vahel, rääkis Aleksejev loo sellest, kuidas ta kunagi Uljanovskis mingil festivalil samasuguses lausvihmas juhatama pidi. Olnud tõeline koerailm ja keegi korraldajatest pöördunud kuulajate hulgas istunud papi poole: tehku too ometi midagi! Papp naeratanud virilalt, kuid mõne minuti pärast sadu lakkas ja päike paistis kolm päeva ühtejutti. Lauluväljakul küll pappi polnud, kuid kui Aleksejev Cyrillus Kreegi "Önnis on inimene" avataktiks ERSO ees käed tõstis, vihm lakkas. Taevaluugid pidasid vett täpselt nii kaua, kui ta loo juhatatud sai.

Kuigi Aleksejev saab väga hästi aru, et juhatada sellisel pühäl üritusel, nagu eestlaste jaoks on laulupidu, oli talle suur au (ta oli laulupeol ainus mitte-eestlasest dirigent), jäi tal sellest ometi okas hinge. Asi polnud ei ilmas, repertuaaris ega koju pagenu publikus (kellest ta muide väga hästi aru sai), vaid asi oli sootuks muus... Koos kahe eesti dirigendiga kultuuriministri kõrval pingil istudes ei vaevunud viimane talle ainsana ei tere ega head aega ütleva, käe andmisest rääkimata. Kõnekas on seegi, et need kaks pole kunagi ametlikult kohtunudki... "Ma ei kurda ega kaeba, seda enam, et minu ametiaeg saab kohe otsa, kuid lubage mul lihtsalt imestust avaldada, et see nii on. Kas ta tõesti ei tunne huvi, kes seisab tema riigi esindusorkestri ees või on viga minus?"

"Minu jaoks on suur õnn hingata orkestriga ühes rütmis ja kui seda teeb ka publik, tunnen seda otsekohe."

Tänavuse, oma viimase peadirigendi-hooaja esimesse proovi saabus Aleksejev longates ja kepiga. Vaid mõni nädal varem tehtud põlveoperatsioon andis end valusalt tunda ja tabletipakk pidi kogu aeg käepärast olema. Kuid lisaks füüsiliselt "haavatud olemisele" näis Aleksejev olevat haavatud ka hingeliselt... Maestro ei taha sellest algul üldse rääkida, kuid ütleb pärast pikka järelemõtlemist: "Olen juba kolm aastat mõttes lahkunud ja teen seda nüüd täiesti vabatahtlikult. Sest mul tekkis tunne, et töötan tühja – kui inimesed, kellele ERSO käekäik peaks korda minema, ei taha minuga nendel teemadel rääkida, siis mida on mul teha? Mulle isiklikult ei ole seda lugu-pidamist vaja, mulle on täiesti ükskõik, mida minust seal majas (kultuuriministeeriumis) mõeldakse, kuid orkestrile oleks seda küll vaja, ta lihtsalt väärrib seda! Ma olin niigi väga kannatlik, oleksin pidanud ehk palju varem... kuid ma jäin kauemaks ainult orkestri pärast..."

Orkestrile lähedal seisjate sõnul on aga just Aleksejevi teene, et

heitlikel aastatel laiali jooksnud publik ja hinge sees hoidmiseks välismaale tööle läinud orkestrandid riburadapidi tagasi hakkasid tulema. Äkki olid saalid täis ning hooaja ava- ja lõppkontserdid läbi müüdnud – sellest oli saanud SÜNDMUS. Publik ei oodanud enam lihtsalt kontserti, vaid hakkas pidama iseenesestmõistetavaks, et lahkub elamusega. Juba esimese hooaja lõpul pandi Brahmsi "Saksa reekviemiga" (2002) maha ülivõimas helimärk ehk nagu tabavalt märkis muusikakriitik Evi Arujärv: "Aleksejev mängis end otsejoones publiku südamesse." Kui nimetada siinkohal vaid mõnd, siis kuuluvad samasse suurusjärku kindlasti ka Haydni oratoorium "Loomine" (2002), Schönbergi "Gurre laulud" (2003) ja Mahleri 6. sümfoonia (2009) ja 5. sümfoonia (2010).

Sügisel, oma viimase peadirigendi-hooaja hakul lubas Aleksejev, et mängib nüüd ainult seda muusikat, mis teda huvitab: "Kuigi mind pole keegi ka kunagi varem millekski sundida suutnud, on mul siiski mitmeid heliteoseid, mida ma seni Eestis juhatada pole saanud." Üheks selliseks on kahtlemata Šostakoviči õpilase, juba praegu klassikute hulka arvatud Boriss Tištšenko, kelle "Dante-sümfoonia" nr 5 tuleb Eestis esmaettekandele 16. aprillil. Suure töönaolisusega saavad muusikagurmaanid kõvasti maiustada ka hooaja lõppkontserdil 14. mail ette kantava Rahmaninovi koorisümfooniaga "Kellad", mida Aleksejev juhatab üldse esimest korda. "Ma armastan Rahmaninovi muusikat; seda teost kuulsin esimest korda juba koolipoisina, mil see mind lausa vapustas. Olen käinud seda korduvalt ka hiljem kuulamas, kuid pole ühelgi korral ühestki sõnast aru saanud, kuigi lauldakse ju vene keeles! Kui solistidest veel võis midagi aru saada, siis koor kõlas alati nii, nagu oleks autor pidanud seda lihtsalt üheks orkestri instrumendiks. Kuna nõukogude ajal polnud paberit raisata (mäletate, meil polnud toona isegi tualettpaberit), ei trükitud kavalehele kunagi koori ja solistide partiisid ning ma ei saanud ka kavast teksti jälgida." Põhjus, miks Aleksejev teose alles nüüd ette võtab, on lihtne: alles nüüd saab ta aru, kuidas seda ette kandma peab. Selleks kulus mitukümmend aastat!

Kui Aleksejev ERSO etteotsa sai, ütles ta, et püüab kavva võtta eelkõige sellist muusikat, mis orkestrit arendaks. "Mahler tuleb kasuks igale orkestrile," ütles ta ning juba esimesel peadirigendina antud kontserdil lasi ta kõlada just Mahleri. Nüüd, oma viimasel hooajal (4. detsembril) ette kantud Mahleri 6. sümfoonia oli Aleksejevi ja ERSO veatuks lihvitud koostöö, sügava teineteisemõistmise ja mõlemapoolse täiuseihaluks üks kõige kaunimaid väljendusi. Elamus, mille mõju ulatub palju kaugemale ühest õhust, pärast mida näib, et miski pole enam endine... Mahleri abikaasa Alma on teose kohta öelnud, et see oli loojale kõige isiklikum ja ükski varasem pole tulnud nii sügavalt südamest kui see. Otse sügavalt südamest tuli see ka Aleksejevil.

"Kuid kui algab aplaus, olgu see nii maruline kui tahes, läheb see minust mööda. Ma olen sel hetkel täiesti läbi. Ma ei vaata kunagi pärast juhatamise lõppu publiku poole. Teile tundub, et ma vaatan, kuid ma ei näe tegelikult midagi, ning ma ei näe midagi ka enne kontserdi algust. Ma ei mäleta, mida ma pärast kontserti kellegagi räägin või kes mulle mingi lilleõie andis. Ma olen veel seal, koos selle muusikaga..."

Vaid muusika suudab väljendada silmale nähtamatut, kirjeldada seda, milleks sõnade vägi napiks jääb ja kujutaval kunstil piirid ette tulevad. Muusika on universaalne oma kõikehõlmavas täiuses, kuid ainukordne viisis, kuidas selleni jõutakse. Eelkõige on see hinge puudutamise kunst. Kes seda valdab, valdab ülimat.

NELE-EVA STEINFELD

pianist

Sharon Isbin.
FOTO INTERNETIST

Grammy auhinnad selgunud

Los Angeleses anti 31. jaanuaril üle järjekordsed Grammy auhinnad. Klassikalise muusika valdkonnas saavutas kolmekordse võidu San Francisco sümfooniaorkestri ja dirigent Michael Tilson Thomase salvestatud Mahleri Sümfoonia nr 8 (SFS Media). Võit tuli parima klassikalise albumi, parima koorialbumi ja parima helirežiiga albumi kategoorias.

Parima orkestriesituse kategoorias tuli võitjaks Bostoni sümfooniaorkestri plaat Raveli "Daphnise ja Chloëga", mida juhatas James Levine. Ooperiauhind läks plaadifirmas Virgin Classics salvestatud Britteni ooperile "Billy Budd", mida juhatas Daniel Harding. Pianist Jevgeni Kissin sai Grammy auhinna parima orkestrisolisti kategoorias. Võiduplaadil esitas ta Prokofjevi Teist ja Kolmandat klaverikontserti koos Philharmonia orkestriga Vladimir Ashkenazy juhatusel (EMI). Parima instrumentaalsolisti kategoorias võitis Sharon Isbin plaadiga "Journey to the New World", kus tegid kaasa ka Mark O'Connor ja Joan Baez (Sony Classical).

Parima nüüdismuusikateose kategoorias tuli võitjaks Jennifer Higdoni "Löökpillikontsert" (LPO Records). Nominentide seas oli ka Arvo Pärdi teos "In Principio". Emerson Quartet võitis parima kammermuusikaesitaja preemia plaadiga, kus kõlavad Janáčeki keelpillikvartetid (Deutsche Grammophon). Parima vokaalesituse kategoorias võitis sopran Renée Fleming plaadiga "Verismo Arias" (Decca).

Sony plaadifirmal kaks uut artisti

Jaanuaris sõlmis plaadifirma Sony Classical lepingud kahe pianistiga, hiina virtuoosi

Lang Langi ja ameeriklanna Simone Dinnersteiniga. Kui Lang Langi nimi on publikule tuttav juba päris pikka aega, siis Simone Dinnerstein sattus muusikamaailma huviorbiiti 2007. aastal, mil salvestas Bachi "Goldbergi variatsioonid". New Yorgist pärit pianist tegi enne Sony kompaniiga liitumist koostööd plaadifirmaga Telarc, kes salvestas kaks Dinnersteini varasemat plaati, "Goldbergi variatsioonid" ja "Berliini kontserdi". Mõlemad helikandjad olid ilmumise ajal USA Billboardi klassikalise muusika edetabelis esikohal.

Sony plaadifirma president Bogdan Roscic soovis Simone Dinnersteiniga koostööd teha alates päevast, mil kuulis tema "Goldbergi variatsioone". Tema sõnul on Dinnerstein erakordne muusik, kelle esituses on artistlikkust, tundlikkust ning väljendusrikkust. Dinnersteini sõnul oli leping Sony plaadifirmaga talle suur au ning eluunistuse täitumine. Kevadel avalikustatakse ka repertuaar, mida Dinnerstein esimesel Sony märgi all ilmunud plaadil esitab.

2003. aastast peale Deutsche Grammophoniga koostööd teinud 27-aastane pianist Lang Lang sõlmis värske lepingu Sony firmaga jaanuaris ning selles koostöös peaks valmima esimene plaat selle aasta sügiseks. Deutsche Grammophoniga lepingu lõpetamise peamiseks põhjuseks olid võimalused, mida filmi- ja tehnoloogia alase suunitlusega Sony kompanii artistile pakuda suudab. 2008. aastast alates tegutses Lang Lang ühtlasi Sony firma tootesindajana, aidates presenteerida firma elektroonikat. Lang Langi viimane plaat Deutsche Grammophonile oli plaat Rahmaninovi ja Tšaikovski kammermuusikaga, kus tema ansamblipartneriteks olid viuldaja Vadim Repin ja tšellist Mischa Maisky.

Skandaal Salzburgi Lihavõttefestivali ümber

Selle aasta algul plahvatas Austria meedias juba möödunud aasta detsembris süttinud piinlik skandaal, mille sisuks on Salzburgi Lihavõttefestivali majandamisega seotud pettus. Kui suur suvine Salzburgi muusikafestival on paljudele tuttav, siis Salzburgi Lihavõttefestivali puhul on tegemist iseseisva muusikafestivaliga, mille rajas 1967. aas-

tal legendaarne dirigent Herbert von Karajan. Seotud on need kaks festivali samade töötajate kaudu, kellest üsna mitut kahtlustatakse festivali majandamiseks mõeldud raha kõrvaldamises. Vaatamata sellele, et skandaal kerkis esile hiljuti, arvatakse, et pettusega on tegeldud juba kaheksa aastat. Ühine on seegi, et skandaalist ei jää puutumata kahjuks kummagi festivali reputatsioon.

Peamiseks süüdistatavaks on praeguseks ametist vabastatud festivali tegevdirektor Michael Dewitte, kes on kuulutatud tagaotsitavaks ning keda kahtlustatakse kulude võltsimises, sponsorlusraha kantimises salajasele pangakontole ning teenuste kasutamises, mis ei ole festivaliga seotud. Dewitte tekitatud kahju ulatub hinnanguliselt kahe miljoni euroni. Kahtluse all on samuti festivali kauaaegne tehniline direktor Klaus Kretschmer, kes on samuti praeguseks ametist vabastatud. Jaanuaris leiti ta raskete vigastustega Salzburgi lähedalt jõest ning arvatavasti oli tegemist enesetapukatsega. Nii Dewitte kui ka Kretschmer eitaavad oma süüd. Festivali presidendi ja Salzburgi kubernerit Gabi Burgstalleri sõnul on kõrvaldatud umbes viis protsenti festivali fondidest. Peasüüdlaseks peab ta Dewittet, kelle tegusid aitas varjata tõenäoliselt mitu kaasosalist.

Salzburgi Lihavõttefestival toimub tänavu 27. märtsist 5. aprillini. Festivali kavas on kaks etendust Richard Wagneri ooperist "Jumalate hukk", mida juhatab *sir* Simon Rattle. Samuti on kavas kolm kammermuusikakontserti ning kolm kontserti Berliini Filharmonikutelt.

Yundi salvestab Chopini sooloteosed

Hiina pianist Yundi, keda tunti varem nimega Yundi Li, sõlmis hiljuti lepingu plaadifirmaga EMI. Nimetatud koostööst valmib kogumik Chopini kõigi sooloklaveriteostega ning esimene osa, millel on salvestatud kõik helilooja nokturnid, ilmub Chopini sünnikuul märtsis. Yundi, kelle kontol on terve hulk Deutsche Grammophonis salvestatud plaate, sattus rahvusvahelisse huviorbiiti aastal 2000, mil võitis 14. rahvusvahelise Chopini-nimelise konkursi Varssavis. Yundi oli tol ajal 18-aastane ja

noorim võitja konkursi ajaloos.

Plaadikompanii EMI on asepresident Stephen Johnsi sõnul värskelt liitunud muusiku üle väga õnnelik, eriti seoses Chopini juubeliaastaga, mil kõikjal maailmas toimub palju temaga seotud kontserte ja sündmusi. Yundi esineb 1. märtsil Chopini sünniaastapäeva kontserdil Varssavis ning samuti on tal plaanis Chopini piduaasta raames anda kontserte nii Euroopas, Aasias kui ka Ameerika Ühendriikides.

Tenor Rolando Villazón sai hääle tagasi
Ooperimaailma üks tunnustatumaid tenoreid Rolando Villazón teatas oma ametliku

kodulehe videopäevikus, et ta hääle on tagasi. Villazón oli sunnitud möödunud aasta kevadel oma esinemised katkestama, sest tal diagnoositi häälepaela tsüst, millele oli eelnenud mitmeid häälepaelte põletikke, mis olid laulja lavaelu juba pikemat aega häirinud.

Mehhiko ooperistaari opereerinud kirurgi ning häälespetsialisti Gerrit Wohlti enustus, et Villazóni hääle taastub täielikult, on tõenäoliselt täide läinud. Laulja kodulehel võib leida videosõnumi, kus Villazón teatab, et tegeleb juba praegu laulmisega, et lihvida uusi ja vanu rolle lavale naasmise jaoks. Peagi avalikustab Rolando Villazón ka uue kontserdigraafiku aastaks 2010.

BDG ja **MARTELL** esitlevad

Suur OOPERIÕHTU

Nokia Kontserdimajas

Giacomo Puccini

LA BOHÈME

(film)

18. märts kell 19.00

PILETID MÜÜGIL!

TICKETPRO
www.ticketpro.ee

Postimees
Alati esimene

KUKU

Raadio 4

SOLANS

Nokia Kontserdimaja
Nokia Concert Hall

EMERGING

www.fbi.ee

ARTLAND

esitleb

8. märtsil kell 19.00
Nukuteatris

Kontsert-etendus
muusika, tantsu ja lugudega

Armastusega,
Uve Uustalu
&
ARTLAND TRUPP

Tasu annetuslik kohapeal.
Kutse saamiseks reserveeri
oma koht varakult:

Lauri Uustalu
lauri@artland.ee
Tel 56 462 432

Kerli Uustalu
kerli@artland.ee
Tel 56 691 193

www.artland.ee

Isepäine sõnaja

Pärast Erik Satie tekstide lugemist

MAILIS PÕLD

vabakutseline

Juba aastaid loen ma Erik Satie tekste. Kohe kui mõte takerdub, niipea kui mõtte teele ilmub vari, aga ka siis, kui massiteabevahendeis hakatakse hirmutama järjekordse epideemiaga, olgu hullulehmatöve, linnugripi või muu nakkusega, haaran ma Satie järele. Sest Satie sõna on kui vaktsiin, mis kaitsekehi välja töötades tugevdab organismi, peletades ühtviisi edukalt nii läbipõdemata haigusi kui ka eluohtlikke kroonilisi hädasid. Satie sõna on mänguline. Satie sõna on naerata - irooniliselt, jahedalt, terasläike- lisele naerata. Satie sõnas on värskust. Ta sõna aitab tardumise, puitumise, muu- miastumise vastu.

Aastal 1887 kohvikabareesse Chat Noir sisenedes tutvustab 21-aastane Erik Satie end kui gümnapedisti. Poetide ja šansoonilauljate, kunstnike ja muidumaalrite, humoristide, karikaturistide ja päevava- rastega harjunud kabareedirektor hindab Satie visiitkaarti kõrgelt ning meie kange- lane ongi seltskonda vastu võetud. Tegeli- kult kulub veel mitu kuud, enne kui ta loob oma ajalukku läinud "Gymnopédies'd" (etümoloogia põhjal 'alasti noorte tants'), õigustades ühtlasi varem välja käidud kvalifikatsiooni.

Satie elab Montmartre'il, rue Cortot'l asu- vas toakapikeses ning kutsub oma elu- aset Meie Kloostrikirikuks. Aastal 1893 rajab ta päris oma kiriku, mille ko- gudusse kuulub vaid tema ise. Aastal 1898 kolib ta Pariisi äärelinna Arcueil'sse, sea- des end sisse märksa avaramas, ent vähi- magi mugavuseta toas, mis on täpselt nii suur, et "mahutada kõiki ta mõtteid". Ta

uks on avatud vaid hulkuvatele koertele. Kui sõbrad pärast Satie surma (1925) es- makordselt tema poolt läbi astuvad, leia- vad nad tolmu- ja kraamikuhilate alt ning vihmavarjude keskelt arutul hulgal märk- mikke, kladesid, noodivihikuid, ilukirjas sedeleid ning kirjavahetuse iseendaga ja kirjavahetuse sõpradega. Sõprade kirju ta elu lõpupoole enam lahti ei teinud, samas vastas kõikidele läkitustele. Nüüdseks on satilooigid selle esialgu lootusetult her- meetilisena tundunud materjali ära mõis- tatanud, süstematiseerinud, kommentaari- dega varustanud ning vajaduse korral ka heliloominguga kooskõlla viinud. Satie pärand on päevakajaline, ta energiasäästli- kud kalambuuriid aga plahvatusohtlikult teravmeelsed. Jääb vaid loota, et millalgi avastab need tekstid ka mõni Eesti kirjas- tus. Hea valiku, õnnestunud tõlke ja ma- hukate kommentaaride korral kujuneks sellest lugemine missugune.

Vaatleks esmalt nootides leiduvat sõna- teksti. Satie teosed sisaldavad sissejuhatus- te ja pühenduste kõrval ka näpunäiteid, ääremärkusi, luuletusi, skitse, jutukesi. Mida ta selle kõigega öelda tahtis? 1916. aasta novembris väidab kriitik Carl Van Vechten, et tekst - ja isegi märkused - tu- leks mängu ajal suusõnaliselt ette kanda ja et Satie klaveripalade ideaalne esitaja võiks olla Vladimir de Pachmann (eks muidugi seepärast, et too lärmakas pianist armastas mängitavat kommenteerida). Aastal 1917 antakse Pariisis välja "Heures Séculaires & Instantanées" klaverile ning seal seisab kirjas, et mängu ajal on teksti suusõnaline ettekandmine keelatud. See on ainus teos, kus Satie oma soovi selgelt

Erik Satie - isepäine, ootamatu, tabamatu.

välja ütleb, kuid sellega peaks alati arves- tama. Telefilmis "Monsieur le Pauvre" (1972) meenutab Darius Milhaud, kui pa- hane oli Satie Schönbergi peale, kes 1921. aastal selle nõude vastu eksis. Satie suhtus sõnateksti kui saladusse, mis pidi jääma vaid tema ja interpreedi vahele.

Aastatel 1893–1919 töötas Satie üldlevinud muusikaterminite asemel välja oma enda sõnavara. Näpunäited, millega ta nooditeksti varustas, leiavad üldjuhul vaid ühekordset kasutust. Satie' märkused on psühholoogilist laadi. Silma hakkab hulk virgutavaid ja manitsevaid Teie-vormis pöördumisi. Iseenesest tundub see kentsakas, aga kui mõelda, et Satie teietas isegi mudilasi, siis... harjumuse asi. Siinkohal valik näpunäiteid.

*Aeglustage armastusväärsetl
Aeglustage kombekalt
Aeglustage mõtteliselt
Hamabavalus ööbiku kombel
Hoidke end tagasi
Hoidke pead käte vahel
Keele peal
Kuivalt nagu kägu
Kuuletuge
Naerge silmatorkamatult
Nutke nagu paju
Silmagi pilgutamata
Selga kühmu tõmmates
Tantsige eneses
Tõmbuge varju
Täiel rinnal
Varuge selgeltnägelikust
Väga kristlikult
Värisege nagu leht
Ärge higistage
Ärge kaotage pead
Ärge kõhige
Ärge muutke näoilmet
Ärge uhkeldage
Ärge väljuge varjust
Ärritumata*

Ühest küljest meenutavad Satie juhised käitumisõpikut, teisalt mõjuvad oma humoorikusega kui vaevatasu – eks ikka vandeseltslasest interpreedile jõupingutu-

se eest. Noote lehitsedes hakkab silma hulk kehaosadele keskenduvaid märkusi. Satie justkui tunneks mängija näo, käte, jalgade, keele, silmade, sõrmede, varvaste pärast muret, ta kutsub neid sõnakuulmatuid elemente pidevalt korrale, kohendab ja sätib vastavalt vajadusele.

Satie kasutab ka makaroonilis-ladinakeelset sõnavara: *caeremoniosus, corpulentus, illusorius, nocturnus, subitus, paululum, substantialis...* Satilooigid on üritanud jälile saada, miks küll, ning arutlevad umbes nii: makaroonilis-ladinakeelset nihkes sõnaloomet kohtab koerale pühendatud klaveriprelüüdides. Ehkki Satie soojad suhted koertega on teada – nagu seegi, et Satie olevat Cocteau'le pajatunud mõttest luua koerteoper, kus eesriie kerkib kondi kohale –, ehkki muusikalugu tunneb teisi- gi koeraarmastajaid (nt Rossini, George Sand, kes olevat Chopinilt kutsika jaoks sonatiini nurunud), võiks antud juhul lahendust otsida mujalt. Kust? Rabelais' teose "Suure Gargantua – Pantagrueli isa – ülikohutav elulugu" eessõnast, kus autor (kah ju keeleliselt paisutav ja sõnakasutuselt pöörane) kutsub lugejaid üles käituma nii, nagu käitub koer. Koer, too väljapaistvaim filosoof siin ilmas (Platoni enda meelest!), asub kondi kallale selleks, et tungida üdini! Satie kirjutas asjatundjale, kes kaasamõtlejana suudaks tema seltsis ajas rännata, orienteeruks vaimupärandis, oleks ühtviisi kodus antiigis ja renessansis, öhtu- ja hommikumaa kultuuris, mõistaks vihjeid ja nihkeid.

Alates klaveripaladest "Descriptions Automatiques" (1913) hakkab Satie oma niigi tavatutele juhtnöörile lisama lühikirjeldusi. Need tekstid kõnelevad ka muusikast lahku lööduna. Vötkem või kolmesosalise "Embryons desséchés" (1913) I osa, mille peategelaseks on Holothurian.

Võhikud kutsuvad teda "merikurgiks". Holothurian tavatseb ronida mööda kive ja kaldarahu. Too mereloom lööb kassi kombel nurru; lisaks ketrab tülkjat siidi. Valguse toime näib teda häirivat. Ma silmitsesin Holothuriani Saint-Malo abajas.

*Hommikune minemine
Sajab
Päike on pilvevarjus
Tasane nurrumine*

Mis tore kaldarahu!

Elu on magus

Õhtune tulemine

Sajab

Päike läks ära

Et ta ometi enam tagasi ei tuleks

Irooniline nurrumine

Oli tõesti tore kaldarahu! Parajalt

kleepuv!

Ärge te, vahuvorstike, mind naerma

ajage: teete mulle kōdi

Mul pole tubakat

Jumal tänatud, et ma ei suitseta

Meelelolu ja tegelaste visandamise kõrval sisaldab tekst ka isiklikku. Nimelt ei kannatanud Satie päikest silmaotsaski, see-eest meeldis talle halb ilm. Kui väljas lahistas sadada, läks Satie jalutama, eriti tugeva pangi korral peitis aga vihmavarju, oma lemmikeseme, pintsaku alla.

Satie olevat meelsasti kirjutanud tellimise peale. Kuna aga tellimusi suurt polnud, sundis ta end ise tagant. Kõigepealt leiutas ta teose pealkirja. Pealkiri oli kui seeme, mis hakkas vilja kandma alles pika hooldamise järel. Satie on öelnud, et käib enne kirjutama asumist iseenda seltsis õige mitu korda ümber teose. Käsikirjade analüüs on tõestanud, et sõna oli Satie'le lõimelõnga eest: kui sõna paigas, hakkas ka muusikaline materjal arenema; hiljem sobitas ta koost võetud tekstikatked muusikaliste fraasidega ühte, lisis käitumisõpiku ja ääremärkused. Viimased võivad olla kas teose meeoluga kooskõlas või teadlikult see, et Satie adresseeris oma teosed asjatundjatele, võhikute arvel pidi aga nalja saama. Kui ta Chopini leinamarsi motiivi tituleerib Schuberti masurkaks, siis on tegu puhtakuululise aasimisega. Aastal 1915 kirjutab Satie Claude Debussyle, Paul Dukas'le ja Albert Rousselile pühendatud teose "Avant-dernières Pensées". Neid nn eelviimaseid mõtteid võiks võtta hüvastijätuna nii impressionistidest sõprade kui ka muusikaliste tsitaatidega, mida ta seni oli ohtvalt eksploateerinud, sealtepeale aga kasutab üha vähem. Aastal 1919 allkirjastab Satie lepingu, mille kohaselt nõustub kirjutama seitse nokturni. Satie sõlmib lepingu kahe muusikakirjastajaga, lubades ühele kolm esimest, teisele ülejäänud nokturnid. Pärast nokturne loobub ta humoristlikest märkustest ja luuletustest.

Satie omistab esemetele elusolendi staatuse. Kuivatatud embrüod, balsameeritud ahvid, tantsivad puunukud, iidsed kuldmyndid – neil kõigil on oma mina, nad on isikupäraseid ja liikuvad, seevastu on inimkujud Satie'l mehaanilised, tehnikud. De Chirico mannekeenid, Čapeki robotid, Duchamp'i *readymade* – toonane ajajärk kaldus üldse elutu ja masinlikuga flirtima. Satie elutu on külgetõmbav.

Aastal 1914 on Satie'l käsil "igavust" äratavad teosed. Ta pole sugugi ainus, kes teadlikult on tegelnud igavuse teemaga, murdnud pead muusika kuulamisest johtuva igavuse üle. Probleemiga on maadelnud ka Stravinski, Debussy, Cage. Cage seostab igavust egoga. Isekust taltsutades hajub igavustunne ja on võimalik jälle nullist alata, nullist alustades ei tule aga igavlemine kõne allagi. Satie on esimene, kes vaatleb igavlemist konstruktiivselt. Kindlale kontseptsioonilisele lähtepõhjale tugineb ka "Musique d'Ameublement". Seda nn mööblimuusikat tuleks võtta pelga helitaustana, mis välistab igasuguse teadliku kuulamisprotsessi. Satie pole eales olnud futurist ega soovinud linnulaulu asendada mootori popsumisega, küll aga on ta kurtnud vaikusse kaotsimineku üle. Ja kuna muusikat ei kuulatud enam "pead käte vahel hoides", vaid pükse jalga tõmmates ning hommikusöögi kõrvale, siis otsustas Satie pakkuda olukordadele vastavat. Satie polnud mässaja, "iroonilise konformistina" asus ta usinalt probleemi lahendamata. Süvenevat harjumust näiliselt aksepteerides naeruvääristas ja pilkas ta nõmedust. Kuna heasse muusikasse ei suhtunud heaperemehelikult, hakkas Satie looma uut kaubaartiklit olukordade tarbeks, kus hea muusikaga ei olnudki midagi peale hakata. Ta kavatses välja arendada helitoote, mis mahendaks piinlikke vaikusehetki, summutaks banaalseid repliike, nugade-kahvlite klõbinat. Heli-saadus pidi neutraliseerima tänavamüra ja see pidi olema voodri, mööbliriide, tapeedi eest. Satie teose ainus eesmärk on tekitada vibratsiooni. Kuid oh häda! Ehkki esiettekande aegu kamandas Satie kuulajaid ringi käima ja vestlema, sättis publik end istuma, ja helilooja jõupingutused jooksid tühja. Niisiis on teos vaid ruumitühi. Sel pole mingit pistmist argielu ülistamisega või Satie nn staatiliste töödega, kus muusikali-

ne kellaosuti näib tahtvat seiskuda, püüeldes ajas liikumatu poole. Kontseptsiooni-kindlus on Satie'le üldse omane: kui ta aastal 1893 poetas klaveripaladesse "Danses gothiques" valgeid laike, siis mitte lõbu pärast, vaid selleks, et väljendada "puuduvat ilu". Ja seda võtet rakendas ta enne, kui Mallarmé lõi oma graafilise "Täringuviiske".

Sageli on Satie töödel kalligraafiline vormistus. Ta eelistas gooti kirja ja geomeetrisi kujundeid, kasutas vaheldumisi punast ja musta tinti, kaldus kõike lõpuleviidud (ka teose osi) allkirjastama. Mõnikord meenutab tema käekiri ka noodikirja, igat tähte ehivad joonekesed, sabad, lipukesed, konksud, punktid. Fotograaf Man Ray sõnul olnud Satie toonastest heliloojatest ainus, kel "oli silma". Ega ta asjata kunstnikega läbi käinud. Suzanne Valadon oli samuti kunstnik! Ja ehkki Satie palus hiljem politseilt tolle "pealetükkiva naisterahva" vastu abi, jääb tõsiasi, et päris mitu kuud nähti neid kaht teineteise seltsis laevukesi ujutama. Satie heliteoste saatel avati esimese ilmasõja päevil Picasso, Matisse'i ja "teiste tublide härrasmeeste" näitusi, kunstigaleriis Barbazanges mängiti lastejoonistuste näitusel esmakordselt ka mööblimuusikat. Kunstilembuse loogiline jätk oli seegi, et pärast Satie surma toimetati ta kaks klaverit Deraini ja Braque'i ateljeesse.

Arcueil's elades andis Satie pühapäevahommikuti kohalikele lastele solfedžotunde, neljapäeviti, pärastlõunasel ajal korraldas aga koolijätsidele jalutuskäike. Ainus rühmitus, millele ta soovis oma nime andma, koosnes lastest, kusjuures nn "Satie rühma" liikmed valis ta ise ükskhaaval välja. Rühma tegevus seisnes selles, et kord aastas, suveajal, mindi linnast välja matkama. Arcueil' lasteüritustel mängis Satie klaverit, mõni-

kord esines ettekannetega. Aastal 1921 esines ta ühel noortesuareel sõnavõtuga "Lapsmuusikud". Satie tekst on mõttepunktidest kirju. Vahel on punkte kolm, vahel neli, vahel viis jne, aeg-ajalt on punktid lause alguses, siis keskel, lõpus, kus iganes, ajuti tähistavad vabu ridu, kuhu teksti juurde mõelda. Taas pole tegemist meelelahutusega, punktid on pauside ekvivalendid. Ettekanne peab toimuma punktide arvu ja asukohta arvesse võttes ja mõtestades. Aeg-ajalt eksib teksti kursiiv – uitmõtete ja sisikõne kommentaarina või kuulajaid korralt kutsudes. Satie tekst kulgeb umbes nii:

....Ma olen pikka aega elanud loomade seltsis,.... kuid ka... tihedalt lastega suhelnud

....

Omal ajal.... olin.... minagi... laps – ega ei ütleks küll – väike laps,.... väga väike,...

Mis puutub lastesse, siis nende muusikalisi püüdlusi... saab määratleda järgmiselt:

....Need, kes armastavad Muusikat; ... need, kelle jaoks Muusika ei ole liiga igav; ... ja need, kelle jaoks Muusika on kohe täiesti, ... lootusetult... jöhkralt... igav...

.....

Viimati mainitud ...ei ole mulle antipaatsed....

Kuidas saada muusikuks?... Väga lihtsalt:

....

...tuleb leida õpetaja – võimaluse korral.... muusikaõpetaja....

....

Õpetajat valitakse hoolega,.... tähelepanelikult... ..täie tõsidusega...

....

Lepitakse kokku hinnas...

....

....

Õpilasel peab olema kõva kannatus

– väga kõva kannatus –
eesli kannatus,....

...Nimelt peab ta... harjuma... oma õpetaja-
jat.... välja kannatama....

Õpilane ja õpetaja ... loodi Maaailma selleks,
...et nad kokku saaksid, ... vähemasti aeg-
ajalt.

....

Aastal 1922 ilmus ajakirjas Vanity Fair Satie lugu: "Igor Stravinsky, a Tribute to the Great Russian Composer by Eminent French Confrère". Koostöövõimaluse eest kandis hoolt Montparnasse'i vaese kunstirahva jõukas sõbratar Sybil Harris. Satie rakendab tollase moodsa kriitika põhimõtet, mis hinnangulisuse asemel paneb rõhku nimekirjalisele infotulvale. Kolleegist pajatades ei taanda Satie iseennast sugugi vähe-
ma venna rolli (see ilmneb juba pealkirjast, kus Stravinski on *Great*, Satie aga *Eminent*). Ma ei hakka teksti ümber jutustama, ütlen vaid, et see on läbinisti riikalik ja kohati vaimustavalt, südantsoojendavalt õel. Peale selle kinnitab Satie, et on alati õelnud ning jääb ka tulevikus, ka pärast surma ütlema, et Kunstis ei ole Tõde (Ainutõde mõistagi). Kui aga kunstitõde on olemas, siis kust saab see alguse? Kes on see Meister, kes valdab täit tõde? Kunstis peab igauks püüdma oma Tõde. Väita, et kunstis on Tõde, on sama mis väita, et on olemas Tõelokomotiiv...

Kõigil, eranditult kõigil, eeskätt aga neil, kel süda mõne kriitiku peale täis, ja muidugi neil, kes ise kriitikat kirjutanud või kavatsevad kirjutada, soovitaksin lugeda Satie suletööd "Éloge des Critiques". Too kriitikute kiituseks loodud lugu ilmus aastal 1921 ajakirjas Action. Tekst pärineb ajast, mil Satie'l oli ühe auväärt kriitiku solvamise pärast käsil kohtuvaidlus. Et ometi kord sekeldustest pääseda, asus Satie vabanduskirja kirjutama. Jõudnud poole peale, mõtles ta aga ümber ning sai maha järjekordse musternäitega "ironilisest konformismist".

Siinkohal lühiülevaade tekstist:

Esmalt selgitab Satie, et teemavalik pole kaugeltki juhuslik ning tagant olevat teda tõganud tänutunne.

"Läinud aastal pidasin ma arvukalt konverentse teemal "Loomade Intelligent-
sus ja Musikaalsus".

„Täna hakkam ma teile pajatama teemal "Kriitikute Intelligent-
sus ja Musikaalsus".

Satie tõdeb, et "tegu on peaaegu sama teemaga".

Ta mainib, et kriitikuid ei tunta küllaldaselt ning tähelepanuta jääb see, millega nad on hakkama saanud või võimelised hakkama saama. Nagu loomad, nii ei leia ka kriitikud tunnustamist, ehkki ka neist, nagu loomadest, on ju omamoodi kasu.

Satie lisab, et kriitikud pole ainuüksi Kriitikakunsti, tolle kunstide kunsti loojad, vaid ka maailma väljapaistvaimad mõtlejad.

Rodini "Mõtlega" tarvis poseerinud ju samuti kriitik. Ja seda olevat Satie'le kinnitanud "üks teine kriitik". "...Rodinil oli kriitikute vastu nõrkus, suur nõrkus... Kriitikute nõuanded olid talle kallid, väga kallid, liiga kallid".

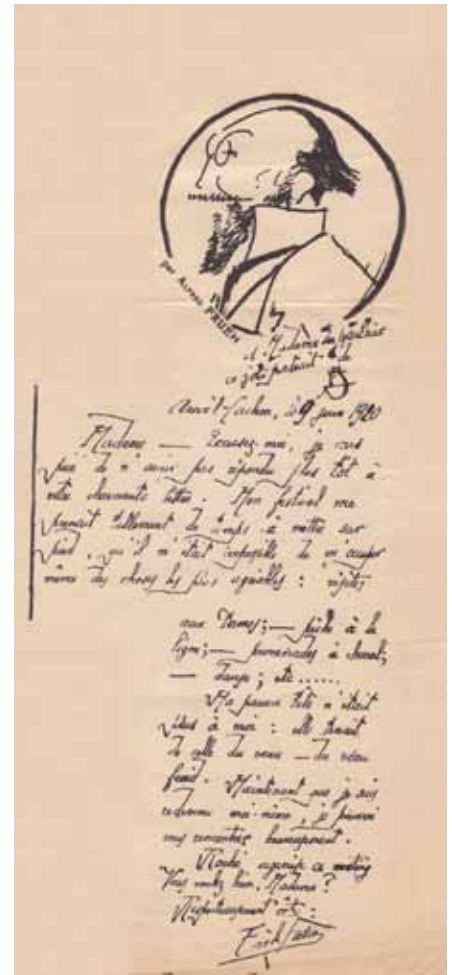
Kriitikuid olevat kolme sorti: need, kelle sõna maksab; need, kelle sõna maksab vähem; need, kelle sõna ei maksa midagi. Kaht viimast sorti kriitikuid polevat kuskilt leida. Väliselt sarnaneb kriitik kontrafagotiga. Ja kriitik on sügavmõteline. Kui kriitik naerabki, siis vaid ühe silmaga, vahel hea, vahel kurja silmaga. Kriitik on tõsine inimene, tõsine nagu Buddha, tõsine nagu puding. Keskpärasusel ja ebapädevusel ei ole kriitikute seas kohta. Keskpärane või ebapädev kriitik ei leiaks oma erialal tööd, ta peaks jätma kodumaa ja kodukandi, kus ta ees oleksid kõik ukсед lukus.

Kunstnik on ju lõppude lõpuks vaid unistaja; kriitikul seevastu on reaalsustaju. Kunstnikku võib jäljendada, kriitik on jäljendamatu. Kuidas jäljendada kriitikut? Vaat see on alles küsimus. Paraku on huvi kriitiku jäljendamise vastu "väike, väga väike. Meil on originaal, sellest meile piisab".

"Kriitiku aju on oma-
moodi ladu, suur ladu.

Kriitik teab kõike, näeb kõike, ütleb kõik välja, mõistab kõike, tegeleb kõige-
gega, sööb kõike, ajab kõik segamini jne. On vast mees!!"

Kriitika tõeline mõte ei seisne iseenda, vaid teiste kritiseerimises "ja oma silmas olev palk ei takista vähimalgi määral nägemast pindu naabri silmas: palgist saab antud juhul hoopis pikksilm".

Kiri Erik Satie'lt Eva Gauthier'le nende kohtamise edasilükkamise kohta. Teksti kohal Alfred Fruh' karikatuur Erik Satie'st .

Kiri iseendale.
FOTOD INTERNETIST

BG: maailm kahe tähe taga

LAURI SOMMER

poeet ja muusik

Vene muusika üks lahtisema mõtlemisega inimesi on Boriss Borissovitš Grebenštšikov. Tema bänd Akvarium on välja andnud peaaegu kolmkümmend plaati ja Grebenštšikovi või BG (nagu teda lyhidalt kutsutakse) mystilised, lyirilised ja humoorikad laulutekstid teevad temast yhe olulisema kaasaegse vene poeedi. Ta on kodus nii õigeus kui ka budismis ning sai uue aastatuhande algul pyhiusnime Purušottama. Ta on muusikat kirjeldanud hinduistlikult, maailma yles ehitava printsibiina, ning õigeusklikult kui valguse poole minekut ja armastama õppimist. Usklik inimene, aga kindlasti mitte sektant. Ta laulutekstides elavad rahulikult koos inimlikud kysimused, pühad vormelid, viited joomisele ning mõnuainetele, murdesõnad ja moodsad terminid, helgelt venelik, keldilik, orientaalne ja kosmopoliitne aines. Ta intervjuud on täis mõistatuslikke sõnumeid; viimases viisaastakul on ta teinud saateid nimega “Radio aerostat”, tutvustades eri maade muusikat keskajast kuni tänapäevani. Nende sisu põhjal on ta koostanud mitu köidet subjektiivseid muusikalisi entsyklopeediaid. Ta on teinud koostööd paljude tuntud muusikutega. Ta on hele täht, *jasnõi sokol*, kui kõnelda vene rahvalaulude keeles. BG tekstide mõistmiseks soovitan lugejail-kuulajail meelde tuletada või ära õppida vene keele nyansid.

Muusikuks kujunemine

Borja sündis Leningradis 1953. aastal, Stalini valitsusaja lõpul, ning kirjutama õppinult kribis ta valmis sõnumi Nikita Hruštšovile: “Olen sinust kuulnud ja tean, et tuleb kõrgema taseme nõupidamine... Hakkame õige kirjavahetust pidama.” Jah, BG tõsimeelsusega segatud huumorisoon algas kusagil seal. Ta ema ja vanaema olid teinud läbi blokaadi ning õudusi kogenu-

Noor BG.

na yritasid nad pojale näidata võimalikult palju seda, mis maailmas ilusat. Ema Ljudmilla viis teda symfooniakontsertidele, kunstinäitustele, teatrisse ja kinno ning korraldas nii, et ta oli suviti koos teiste loominguliste noortega Vene teatriliidu pioneerilaagris. Vanaema Katja, kellega ta väiksena koos jalutas, leidis kusagilt kitarrari ja õpetas Borjale esimesed akordid. Murdeas meeldisid talle peale popmuusika ka end kitarril saatvad bardid. Kord nägi ta televiisoris yhte nende koondkontserti ja tundis, et temaski on midagi sellist, kirjutades selle impulsiga oma esimese luuletuse. Aeg-ajalt esineb ta trubaduurina tänaseni. Vene bardidest on tal neli lemmikut. Ta vanemaid kylastanud Jevgeni Kljatškin, kelle lood on talle hiljem näidanud armastuse kaitsetust, otsesust ja ilu. Vössotskis on olnud tõde ja Okudžavas tarkust. Ning varasemaist muidugi Vertinski, kes on otseselt mõjunud ta lau-

lukirjutamisele. (Hiljem on ta avaldanud plaadid oma tõlgendustega nii Vertinski kui Okudžava lugudest.) Õige varsti keelas võim bardide avalikud esinemised ära, ja nagu BG ise ytleb, tekkis veelae ametliku ja tõelise muusika vahel. Megafonidest mängiti võimutruud estraadi, aga pool vene rahvast istus kitarrari mängides köögis ja teine pool kuulas seda. *Kvartirnik* ehk kodukontsert kui kultuurivorm oli sündinud. BG kodus mängis hiljem ka kaheksakümmendate ehk kõige valusam ja venelikum pörandaalune bard Aleksandr Bašlatšov (SašBaš). BG muusikahuvi toetasid sessioonid Ada Maizeli kirjandusringis, mis vastupidiselt valitsevale sotsrealismile rõhutas loomingu spontaansust ja pärinemist teadvuse sygavusest.

1972 hakkas Leningradi ylikoolis matemaatikat õppinud BG koos lapsepõlvesõbra Anatoli Gunitskiga tegema laule, mis olid teatraalsed, absurdsed ja veidike tobedad. Tasapisi liitus nendega sõbramehi. Bändi sattumiseks võis piisata õige vähesest. Näiteks sõitis BG metrooga, vinyylplaat näpus ja nägi teist noorukit, kel samuti “sobiv” plaat kaenla all – John Mayall kohtus Moody Bluesiga. Nii tutvuti ja Mihhail Fainštein-Vassiljevist sai hoobilt Akvariumi bassist ja trummar. Kuigi bändi nimi võeti yhes väikelinnas bussi aknast nähtud õlleka järgi, andsid arutlused ja fantaasiarännud, peod ja hulkumised grupile ysna pea oma äratuntava vaimsuse. Akvarium ongi alati olnud kergelt mystilise kallakuga sõpruskond. Sealt on läbi käinud nii klassikalise haridusega pillimehi kui ka iseõppijaist avangardiste. Seitsmekümmendate Venemaal oli noortel ja vihasstel vähe esinemisvõimalusi, väljundiks vaid eelmainitud *kvartirnik*, millest teatati suusõnal sõpradele ja kus mängiti ilma võimenduseta, et naabrid miilitsat ei kutsuks. Muuseas, mulle tundub, et see vorm hakkab tänapäeval jälle aktuaalseks saama. Aga iga noor bänd

tahab ju lavale, ning kuna Eesti oli tollal nõukogude lääne mainega, sattus Akvarium programmiväliselt esinema 1976. aastal Tallinna ja mängis 1978. aastal TRÜ saalis. Skandaalseim oli kirglik rokkimine 1980. aastal Tbilisi festivalil, mille "ebanõukogulikkus" ajas asjamehed marru. Selle tagajärjel kaotas BG korraks kogu sotsiaalse kapitali – ta vallandati töölt ja visati välja komsomolist, ka pistrytrega naine hylgas ta. BG asus tööle öövahina ning sukelus loominguusse. Kui aasta hiljem avati Leningradi rockiklubi, tekkis seal alternatiivne bändide kasvulava. Vastavalt esinemiskohtadele ja koosseisudele võis Akvarium olla väga rockilik või puhtakustiline. Kaheksakümnendate algus oli viljakas ja stiilikirju aeg, mil peale käsitsi paljundatud lintide ja kassetide õnnestus välja anda ka esimesed ametlikud heliplaadid. Nomenklatuur ei suhtunud sellesse kujundliku sõnumi ja imeliku kõlaga muusikasse hästi, aga seda enam oli fänne yliõpilaste, hipide ja muude "otsijate" seas. Elati veel ysna vaeselt ja õilsalt. 1983. aastal esines Akvarium kultusliku looga "Rock'n'roll on surnud" saates "Muzõkálnõi ring", BG muusika kõlas filmides "Assa", "Maja tähise taeva all" ja "Kohtumine Bonaparte'iga". Keegi režissöör oli BG-le pakkunud ka Kristuse rolli Jeruusalemmas vändatavas filmis, kuid ta keeldus.

Glasnost ja pilk lääne suunas

Seoses glasnostiga tekkis läänes teatud huvi ka vene muusika vastu – ameeriklanna Joanna Stingray käis siin, lõimudes nõukogude *underground*iga niivõrd, et isegi abiellus ansambli Kino kitarristiga ja andis 1986. aastal USAs välja nelja Vene bändi kogumiku "Red Wave", kus peal ka kuus Akvariumi lugu. 1987. aastal pääses BG esmakordselt läände. Ta hakkas seal tihelt käima ning lindistas ansambli Eurythmics liikme Dave Stewarti produtseerimisel ingliskeelse plaadi "Radio Silence" (1989). Tuli välja, et BG on vaatamata oma kosmopoliitsetele joontele siiski väga venelik laulukirjutaja ning tema muusika ja sõnum pole inglise keeles ymber öelduna ja muu maa popmuusikute saatel lindistatuna liha ega kala. "Radio Silence" on BG kahvatuim plaat, osa kodupublikut syydistas teda enda myymises ja ka loode tud edu läänes jäi tulemata. Hiljem on Akvarium maailmas palju fänne võitnud,

aga just sellisena, nagu ta on. Tehti dok-film "Long Way Home", kus Dave Stewart laulab ballaadi Borissist, kes liiga kauaks Ameerikasse jäänud. BG tuli kogemuse võrra rikkamana koju tagasi, kutsus varsti kokku Akvariumi teise koosseisu ja keskendus oma laululoomes venelikule, uuri-des folkloori ja arendades sealt saadud ideid. Tulemuseks olid terviklikud plaadid "Vene album" (1991) ja "Kostroma mon amour" (1994), kus kohtusid romansid ja budistlikud tšastuskad.

Pildiline muusika

BG loomingu kandev element on ilmselt lyyrika. Eks selle määra ära ka ta tundlik ja sõnade mõtet hästi edasi andev tämber. Siin on nii hoogu, kibedust, valulisust kui ka kõrget trubaduurlust ("Kui valu möödub", "Adelaida", "Kuninglik hommik", "Mu Jumala hõbe"), mis avab vene hinge avalaid ja õilsaid jooni. Ilmekate kõlavärvidega ja pildilised on Akvariumi symfoonilised vinjetid ("Sinust võlutud", "Kyla"). Ka keldi pentatoonika mõjud on andnud palju ilusaid laule ("Kyngaste õnnistamine", "Kuld sinisel", "Suvlehim Takats"). Viimaste aastate Akvarium on mind huvitanud pisteliselt. Tekstid on endiselt head (kas või viimase plaadi paradoksaalne avalugu "Edasi Boddhisattva", kus Buddha ymbersynd kiirustab kummatigi gastro-noomi, restorani ja joomist jätkama), aga pean tunnistama, et klahvpillide maitset *sound*id ja muud "pensioneerunud" kõlad ei pane kuulama. Aga mis sellest. Muidugi, üks asi on ajalugu, teine see, kuidas nende laulude ilu igayhele ilmutub.

Ostsin oma esimese Akvariumi vinyyli, "Valge albumi", mille kaanel on väike puu, nõukaaja lõpul täitsa omapäi. Ykski sõber sellist muusikat ei kuulanud. Võib öelda, et pääsesin sealtkaudu rocki raamidest välja, jäin keelpillidest ja laulutekstidest võlutuks. Noore inimese fantaasiale on Akvariumi lugudes palju ruumi ja mulle on see olnud oma-moodi tundekasvatus. Peale elavate kujundite on seal ka tabavaid tähe-

BG kui Puruõttama, kellele omistati 2008. aastal toimunud "Maailma harmooniajooksu" ajal Tõrvikukandja autasu.

lepanekuid eluraskuste kohta. BG ande avarust tunneb ka stilistikast. Rõõmus või rusuv rock, *reggae*, dadaistlikud romansid, psyhheedia, helikollaažid, olematus keeles lauldud mantrad, india ja keldi intonatsioonid, *trip-hop* ning ka mõni ultramoodsa kõlaga lugu, nagu kõrgepingest särisev "Šumelka". Suurte annete kirjeldamine peabki jääma ligikaudseks ja igale huvilisele edasi sõeluda. BG lugu "Den radosti" ytleb: "Kui see, mida teeme, lahkub me käest kurbuseta / on saabunud õnne päev." See on olnud mu viimaste kuude juhtlause. Soovin, et öeldu saaks tõeks ka teie elus ja tegemistes.

BG bänd Akvarium.
FOTOD INTERNETIST

E 29.03.2010
kl 18
Vene Teater

Otsa kooli

KEVADKONTSERT

Otsa kooli õpilased -
koor, sümfooniaorkester, big band jt

SISSEPÄÄS TASUTA

www.otsakool.edu.ee

otsakool
barokist rokini

Lustakas lauamäng täiskasvanud muusikasõbrale

KRISTEL KOSSAR

Juba rohkem kui kakskümmend aastat on kindel, et kevad kuulub Eesti muusikale – festival “Eesti muusika päevad” on läbi aegade kuulajateni toonud hulga esiettekandeid ja põnevaid projekte, üks hüllem kui teine – kossusümfooniast rookkooperini ning kammkeraamikas noodikirjast videoviguriteni. Imestada pole siin midagi, sest küllap Raimo Kangro juba teadis, kellele festivalitegu usaldada – heliloojate Ülo Kriguli ja Timo Steineri peades sünnib igaks EMPiks umbes tuhat uut ideed. Või siis... lähedavad ühed asjad meelest ära, asenduvad uutega ja lõppvaatuses tuleb parafraseerida filmi “Shakespeare in Love” teatritegu: “It all turns out well. – How? – I don’t know. It’s a mystery.”

Aastal 2010 tuleb EMP taas tuntud hea- ja kaasa hulk põnevaid autoportreid. Raimo Kangro, Kuldar Sink, Galina Grijgorjeva, Tõnu Kõrvits, Tatjana Kozlova, Märt-Matis Lill ja Tauno Aints astuvad tänavustel Eesti muusika päevadel oma autorikontserdiga kuulajate ette. Kui lisada siia veel videokunstnik Mark Raidpere ning nelik Liis Jürgens, Lauri Jõelet, Peeter Vähi ja Andrus Kallastu, on selge, et väärt vaatamist-kuulamist pakub EMP üksjagu.

Moodsad ajad viisid kätelöömiseni ka üritusega Tallinn Music Week – *showcase*’i on koondatud Free Tallinn Trio, Küberstudio, Resonabilis, PaukenfEst, SaxEst, Kai Ratassepp – Mati Mikalai, Uus Tallinna Trio, Vox Clamantis, Andres Kontus, Riivo

Kallasmaa, Oliver Kuusik, Mihhail Gerts, Marrit Gerretz-Traksmann, kõlab Pille Kanguri ja Malle Maltise elektroakustiline muusika.

Kuid ikkagi tuleb EMP sel aastal teisiti. Esmakordselt löövad Ülo Krigul, Timo Steiner ja produtsent Riin Eensalu kaardid lauale ehk lubavad igal muusikalembesel lauamängusõbral festivalitegu algusest lõpuni läbi mängida. Nii leiategi järgmiselt leheküljelt lauamängu, mis sobib 2–6 mängijale; tarvis läheb veel mängunuppe (improviseerige – mis EMP see ilma improta on!) ja taringut. Head festivalitegu ja kohutumiseni Eesti muusika päevadel 2010!

Väike
Öömuusikal

Kontserdil “Väike Öömuusikal” tulevad esitusele armastatud muusikalihitid läbi aegade. Ettekandele tulevad palad muusikalidest “Ooperifantoom”, “West Side Story”, “Kabaree”, “Rent”, “Miss Saigon”, “Hüljatud”, “Salaad”, “Annie”, “Aida”, “Kaotajad”, “Chess”, “Cats”, “Jesus Christ “Superstaar”, “Sunset Boulevard” jne.

26.04 Vanemuise kontserdimaja, Tartu

28.04 Pärnu kontserdimaja

03.05 Nokja Kontserdimaja, Tallinn

Solistideks on HANNA-LIINA VÕSA, LAURI LIIV, JANIKA SILLAMAA, MIKK SAAR JA NELE-LIIS VAIKSOO. Klaveril saadab JORMA TOOTS.

Kontserdid algavad kell 19:00.
Piletid müügil Piletilevi ja Ticketpro müügipunktides.

Täpsem info:
www.beritkontsert.ee

Koostööpartnerid:
SHISHI
Postimees
Elmar
COSMOPOLITAN
ilm.ee
VIRU FOLK

100 Oled võidukalt läbinud Eesti muusika päevad 2010! Õnnitleme ja lubame sul EMP 2011-ni puhata!

99

98 EMP 2010 lõpupidu. Meenutad festivali algust, aga peo lõpuks ei tule midagi meelde – liigud tagasi EMPi algusesse ruudule 50.

97 Tallinn Music Week Showcase 27. märtsil kl 19 Mustpeade Majas. Kontsert venib pikemaks, jääd kaks korda vahele.

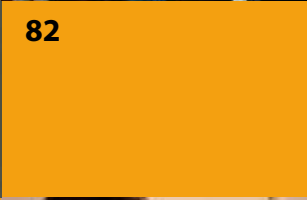

96

81

82

83

84

85

80 Kohtud Olav Ehalaga, kes räägib anekdoodi. Pead samuti nalja rääkima, muidu jääd ühe korra vahele.

79

78 Ministeerium otsustab EMPi täiendavalt toetada. Rõõmustad ja korrutad veeretatud summa täringul 2-ga.

76 Raimo Kangro autori-kontsert 25. märtsil kl 20 Estonia kontserdisaalis. Kuulad, jääd ühe korra vahele ja kihutad tagasi NoKusse või Kukesse.

61 23. märtsil kl 20 kinos Sõprus Mark Raidpere autoriõhtu. Kuulad ja vaatad, jääd kaks korda vahele, ent pärast saad kaks korda järjest täringut veeretada.

62

63

64 Kuldar Singi autorikontsert 24. märtsil kl 19 Metodisti kirikus. Kuulad, jääd ühe korra vahele ja kihutad otse Raimo Kangro autoriõhtule.

65

60

59

58 Tauno Aintsi autorikontsert 23. märtsil kl 18 Mustpeade Majas. Kuulad tähelepanelikult, jääd ühe korra vahele ja kihutad seejärel kohe Mark Raidpere autoriõhtule.

57

56

41

42

43

44

45

40

39 Timo teatab, et tal tuli Jube Hea Idee. Kava vajab seetõttu kohendamist ja liigud tagasi ruudule 33 (aitäh, Timo!).

38

37 Eelarvekärp! Kukud riigiisasisid, kaasmängijaid ja maaväliste jõude siunates tagasi ruudule 14.

36

21

22

23 Helistab Viive, et küsida, kas EMP ikka toimub. Toimub! Liigud kohe festivali algusesse, ruudule 50.

24

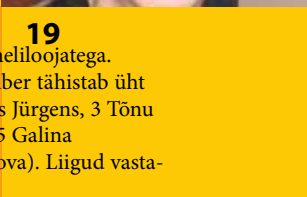
25 Oled festivaliteost väsinud ja lähed suvepuhkusele – jääd kolm käiku vahele.

20

Sõlmitakse kokkuleppeid heliloojatega. Veeretad täringut, iga number tähistab üht nime (1 Tauno Aints, 2 Liis Jürgens, 3 Tõnu Kõrvits, 4 Raimo Kangro, 5 Galina Grigorjeva, 6 Tatjana Kozlova). Liigud vastava kontserdi ruudule.

19

18

17

16

1 Mängu alustab see, kes teab peast, millal toimusid esimesed Eesti muusika päevad.

3 Riin, Timo ja Ülo peavad esimese EMPiteemalise ajurünnaku. Raske, aga vajalik – jääd ühe käigu vahele.

4

5

95 Tõnu Kõrvitsa autorikontsert ERSOga 26. märtsil kl 19 Estonia kontserdisaalis. Kuulad, jääd ühe korra vahele ja lähed kohe festivali lõpupeole MC Kõrvitsat kuulama.

94

92 Saabuvad Kulka stipid! Rõõmujoovastuses liigud NoKusse või Kukusse, jääd kolleegidele väljategemise tõttu ühe korra vahele.

86

87 Üks kontsert jääb ära! Räme tagasilöök tõukab su tagasi kavaplaneerimise ruudule 33.

88

90 Tatjana Kozlova autori-kontsert 26. märtsil kl 17 Estonia kammersaalis. Kuulad, jääd ühe korra vahele, seejärel kihutad otse Tõnu Kõrvitsa kontserdile.

75

73 Galina Grigorjeva autori-kontsert 25. märtsil kl 18 Mustpeade Majas. Kuulad, jääd ühe korra vahele.

72 Juulitad jätkuvalt NoKus või Kukus. Teed kõigile välja – veeretad iga mängija jaoks omalt poolt korra täringut.

71

66

67 Helilooja teatab väriseva häälega, et ei jõua teost valmis. Tujutulult liigud kümme käiku tagasi.

68

70 Märt-Matis Lille autoriõhtu kinos Sõprus 24. märtsil kl 21.30. Kuulad-vaatad, pärast istud veel NoKus või Kukus – jääd ühe korra vahele.

55 Jürgensi, Jõelege, Vähi ja Kallastu looming kõlab 22. märtsil kl 18 Mustpeade Majas hästi. Kuulad tähelepanelikult ja jääd ühe korra vahele.

53

52 22. märtsil kl 13.00 Kanuti gildi saal. Mõttekojas "Muusikakriitika luubi all" vajud mõttesse ja liigud kaks käiku tagasi.

46

47

48

49

50 Algab festival EESTI MUUSIKA PÄEVAD 2010, 22.–27. märtsini.

35

34

33 Visalt, aga siiski vormub EMPi kava. Liigud festivali algusesse, ruudule 50.

32

31

26

27

28 Naased rõõmsalt puhkusele, kuid kahjuks ei mäleta enam, millega enne tegelesid... Meenutades kukud tagasi ruudule 3.

29

30

15

14 Kust saada raha? Loomulikult eelarvest, aga keegi peab selle koostama. Igav ja tüütu. Liigud kolm käiku tagasi.

12

6

7 Ülo kohtub ujulas helilooja Tõnu Kõrvitsaga. Kõrvits nõustub autori-kontserdiga. Rõõmsalt liigud ruudule 14.

9 Heliloojate Liidu telefon värvub tüütutest pakkumistest punaseks. Kiirustad puhkusele ruudul 6.

10 Otsustatakse, et ERSO peab EMPil esinema. Riin helistab ERSOsse ja selgub, et kõik klapib. Kihutad komeedina üles ERSO kontserdile, ruudule 95.

Elluäratatud helid

ANU SÕÖRO

muusikateadlane

Kogumik „Eesti helisalvestised 1939 / Estonian Sound Recordings 1939“. Koostajad: Kadri Steinbach ja Urve Lippus. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, 2009. Helisalvestused: Johann Dändler, 1939. Salvestised taastanud Claus Byrith. Kujundus: Tuuli Aule.

Kogumik “Eesti helisalvestised 1939” on väga mitmes mõttes erakordne. Erakordne on nüüdseks seitsmekümne aasta taguste salvestiste taasleidmise ja nende kuuldavaks tegemise lugu, erakordne on väljaanne ise – tervelt kahtteist tundi eesti muusikat pole meie muusikaloos vist varem küll korraga ilmunud. Natuke ebataoline on ka muusikateaduse (artiklid) ja muusika (CDd) niivõrd orgaaniline seos ühes kogumikus ning lõpuks on erakordne kogumiku kujundus. Tänapäeval küll sugugi mitte ebataoline, kuid nii vanade salvestiste puhul siiski mitte iseenesestmõistetav on heli hea kvaliteet.

Millega on täpsemalt tegu? Terve hulga eesti muusikaga, mille salvestas plaadifirma Skandinavisk Grammophon A/S Eestis 1939. aastal, kuid mis jäi alanud maailmasõja tõttu ilmutamata ja vajus algul Inglismaa ning hiljem Taani arhiivides seistes unustusse. Alles 2000. aastatel jõudis kindel teadmine salvestiste olemasolust Eestisse. Tänu mitmetele jõupingutustele, kuid ka juhustele saadi kontakt Taani uurijatega, kes olid hakanud aastakümneid Okasroosikese-unes viibinud salvestiste vastu samuti huvi tundma. Sündis eesti-taani ühisprojekt “Estonian Sound Recording 1939” (EV Haridus- ja Teadusministeeriumi finantseeritava projekti “Eesti esituskunsti mälestusmärgid” allprojekt), mille käigus muudeti vanadel helikandjatel, matriitsidel, olev muusika kuuldavaks ning restaureeriti. Kuna 1939. aasta salvestiste juures polnud andmeid salvestatud teoste ega esitajate kohta, nõudis nende kindlakstege mine paraja annuse detektiivitööd. Vaeva

Kogumiku kujundaja Tuuli Aule on kõik kaksteist plaati kinnitanud nutika konstruktsiooni abil raamatu kaantele – niimoodi moodustavad muusika ja artiklid ka visuaalsel-materiaalsel kujul terviku.

FOTO SCANPIX/RAIGO PAJULA

Kogumik sisaldab eesti ja inglise keeles nelja artiklit taustamaterjalidega, CDde sisukorda plaatide ja autoreite kaupa, lühibiograafiaid ning muusikat 12 CD-l.

nähti palju; tulemus, kogumik “Eesti helisalvestised 1939”, on seda igati väärt. See sisaldab nelja artiklit taustamaterjalidega, CDde sisukorda kõigepealt plaatide ning siis autorite kaupa ning lühibiograafiaid, kõik nii eesti kui inglise keeles (inglise keele tõlge Anne Tihaste), ja loomulikult muusikat 12 CD-l.

Keskne roll ongi muusikal – kokku 169 teosel. Kaheteistkümnest plaadist neli sisaldavad orkestri-, kolm koori-, kaks klaveri-, orel- ja kammermuusikat, ühel on katkenud ooperitest ja soololaulud, üks plaat on kergema muusika vallast (lööklaulud ja laulud operetidest) ning viimasel plaadil on puhkpillimuusika. Peale muusika salvestati 1939. aastal ka seitse tollaste riigimeeste kõnet, need on lisatud puhkpillimuusika plaadile. Salvestatu on niisiis läbi-

lõige 1939. aastani kirjutatud eesti muusikast, nii nagu teoste väljavalijad seda nägid. Tänapäeva muusikainimeste huvi äratav see nägemus, see, mida eesti muusikast peeti oluliseks 1939. aastal, ilmselt vähemalt sama palju kui salvestatu ise. Kõigepealt on suurvormse salvestatud suhteliselt vähe ning siis enamasti üksikuid osi, kindlasti ka tingituna tollaste helikandjate väikesest mahutavusest. Kuid valikut ei mõjutanud ainult tehnilised tegurid. Näiteks on orkestrimuusikast tänapäevalgi palju mängitud teoste kõrval, nagu Elleri “Koit” (või vähemalt kõigile teada olevate, nagu Lemba klaverikontsert), salvestatud ka rohkesti rahvaviisidel põhinevaid lugusid, mida praegu kuigivõrd ei teata. Üsna suure osa orkestrimuusikast võtavad enda alla Artur Kapi teosed. Teoste arvu järgi salvestati kõige rohkem koorimuusikat, sellest suur osa on laulupidudel lauldud või muidu klassikaks muutunud repertuaar. Ka kammermuusika plaadid pakuvad repertuaari seisukohalt tänapäeva kuulajale vähem üllatavaid momente kui orkestrimuusika omad. Puhkpillimuusikast on esindatud eelkõige tseremooniatega ja marssimiste saateks mõeldud lood Tallinna garnisoni orkestri esituses. Vokaalmuusikast kuuleme mitmeid soololaule, ooperiaariaid, eelkõige Evald Aava “Vikerlastest”, kuid ka lööklaule näiteks Artur Rinne ning opereti viisi Estonia teatri tollaste operetiprimadonnade Milvi Laidi ja Olga Lundi esituses.

Esitused ja esitajad on väljaande juures ilmselt üks tänapäeva lugejat-kuulajat enim huvitavaid aspekte ning CDdelt saame tõesti teatava ülevaate tollastest interpretidest (teatava, sest täielikkusele ei saanud selline salvestis pretendeerida). Näiteks on kogu orkestrimuusika sisse mänginud Riigi Ringhäälingu orkester peamiselt Olav Rootsi ja Raimund Kulli, aga ka Juhan Aaviku dirigeerimisel. Võib kuulda aariaid “Vikerlastest” Ida Loo-Talvari esituses, kes laulis Juta osa juba ooperi esiettekandel 1928. aastal; samuti on salvestatud mitmeid teisi 30ndatel tuntud lauljaid, nagu Lydia Aadre või Elsa Maasik. Koorimuusikat kuuleme eelkõige Estonia Muusikaosakonna (EMO) koori esituses, mis oli segakooridest tollal Eesti esinduskoor ja oli aastatega üsna professionaalsete tulemusteni jõudnud, nagu kirjutavad Kadri Steinbach ja Urve Lippus. Kuuleme ka Tallinna ja Tartu meestelaulu seltsi ning teisi koore.

“Eesti helisalvestised 1939” tegijad Ilvi Rauna, Claus Byrith, Tuuli Aule, Urve Lippus, Kadri Steinbach, Morten Hein ja Anu Sööro pärjati Eesti Kultuurkapitali aastapreemiaga eesti muusikaloo kuuldavaks tegemise eest. Kultuuriministri õnnitlusi võtavad vastu (paremalt) Ilvi Rauna, Claus Byrith, Tuuli Aule, Urve Lippus ja Kadri Steinbach.

FOTO SCANPIX/PEETER LANGOVITS

“Eesti helisalvestised 1939” pole lihtsalt dokumentatsioon, vaid sisaldab hulka nauditavaid interpretatsioone.

Eraldi tahaks esile tõsta kammermuusikat, mida kuulaja võib nautida näiteks viuldajate Vladimir Alumäe ja Carmen Prii, pianistina esineva Olav Rootsi ja teiste esituses.

Kui nüüd väita, et esituste tase üldse on üllatavalt kõrge, tekib küsimus, miks pidanuks oletama muud. Selle üle tasub mõtiskleda, kuigi seesugusel oletusel oleks mõnel juhul täiesti konkreetseid põhjusi. Näiteks oli Riigi Ringhäälingu orkester suhteliselt väikesest ansamblist tõesti orkestriks saanud alles 1934. aastal ning 1939. aasta salvestuseks vajati veel lisajõudu, ka võtab heaks orkestriks kasvamine aega. Kuid peale selle olid salvestusaktsioonil omas ajas gigantsed mastaabid: sellega olid seotud mitmed interpretatsioonid, dirigendid, tervelt kaheksa koori, sümfoonia- ja puhkpilliorkester, lisaks tehnikud. Kuid aega salvestamiseks oli napilt kuu. Eriti silmas pidades tollast helisalvestustehnikat ja

-võimalusi, jäi salvestusproovideks napp aeg. Võib-olla ka teadmine ürituse erakordsusest ning salvestamise ainukordsusest pani kõik esitajad end eriti kokku võtma. Kindel on, et “Eesti helisalvestised 1939” pole lihtsalt dokumentatsioon, vaid sisaldab hulka nauditavaid interpretatsioone.

Kogumik annab võimaluse avastada ka nende interpretide-kollektiivide esitusstiili, kelle nimi küll hästi teada, kuid keda kas pole salvestatud, salvestused pole kättesaadavad või on hävinud. Kogumik on seega suurepärase allikas avastamiseks ja uurimaks tolleagest kõlaesteetikast ning esitustraditsioonist (näiteks tempod erinevad tänapäevastest kohati märkimisväärselt) ja ainult ootab järgmisi uurimusi. Ajastu hõngu lisavad mainitud seitse kõnet. Kuigi need ei seondu mingite erakordsete sündmustega, on neis puudutatud teemad ning ilmsiks tulevad hoiakud siiski kõnekad (praegu ehk kummalisena või vähemasti kaugena tunduvad nägemused eestlusest; enam kui üksnes aimus eelseivast maailmasõjast). “Eesti helisalvestised 1939” avab eesti muusika-, üldse kultuuriloo ühe lõigu täpsemini.

Ilma taustamaterjalita oleks kaksteist plaati just nagu purjekas ilma purjedeta. Kadri Steinbach ja Urve Lippus annavad ülevaate eesti muusika arengust 1939. aastani,

salvestatud interpretidest ning plaadistamiseks valitud repertuaari raskuspunktidest – asendamatu lugemisvara nii plaatide kuulamisel kui ka lihtsalt eesti muusika huvilistele. Ilvi Rauna käsitleb eesti muusika salvestamist enne 1939. aastat, 1939. aasta salvestusaktsiooni Eestis ja eriti Riigi Ringhäälingu osa selles. Morten Hein kirjutab plaadistusfirmaga seotud salvestamise aspektidest, samuti salvestiste taastamisest Taanis. Salvestamise ning heli taastamise tehnilist külge valgustab Claus Byrith; tema selgitused on arusaadavad ka kõige tehnikakaugematele inimestele ja ütle mata põnev lugemine pealekauba. Claus Byrith ka taastas salvestised ning nende helikvaliteet on tõesti hämmastav, vaid mõnes üksikus loos võib kuulda tühist taustamüra. Õiglane on siinkohal esile tuua ka taani heliinseneri Johann Dændleri saavutust – peaaegu kõik salvestused tegi 1939. aastal tema.

Lõpuks tahaks mainida kogumiku kujundust (Tuuli Aule). Selle kõige silmatorkavam osa puudutab plaate. Need ei paikne mitte eraldi karbis, vaid on nutika konstruktsiooni abil kinnitatud raamatu kaantele – kõik kaksteist. Niimoodi moodustavad muusika ja artiklid ka visuaalsel-materiaalsel kujul terviku ning mugavamal kuulajal ei jää plaatide kõrvale tekstid sellepärast lugemata, et neid tuleks raamaturiulist eraldi otsima minna; teksti lugejal aga on plaadid otsekohe käepärast.

Nüüdseks on meil nii kogumik kui ka helikandjad ise. Taanlased nimelt leidsid, et matriisid oleks ilus kink Eesti Vabariigi 90. aastapäeva puhul – ja nüüd asuvad helikandjad Rahvusraamatukogus. Neile salvestatud seitsekümmend aastat tagasi esitatud muusika elluäratamise eest on meil aga põhjust tänulik olla. Et kõik oleks võinud minna hoopis teisiti, ilmneb plaadi nr 9 (kammermuusika) viimases *track*'is. Tegu on Eugen Kapi Trio es-moll III osa teise poolega. Matriis, millele see oli salvestatud, oli tõsiselt kahjustatud. Selle lõigu mängisid seetõttu uuesti sisse taani muusikud, nii et teos on siiski täielikuna plaadil, kuid terviklikkuse huvides lisasid koostajad plaadile ka kahjustatud osa. Seda kuulates saab selgeks, kuidas meil on vedanud. Säilinud – ja hästi säilinud! – kaheteistkümmend CD jagu muusikat on otseku meile kõigi ühine lotovõit ajaloo loteriil. Palju õnne meile!

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid märtsis

4. märts kell 18.00

Estonia kontserdisaal
TMKK sümfooniaorkester, dirigent
Risto Joost, solist Ruslan Strogij
(klaver)
Kava: Glinka avamäng ooperile
"Ruslan ja Ludmilla", Liszt klaveri-
kontsert nr 2, Beethoven sümfoonia
nr 5

5. märts kell 12.20

Saue Gümnaasiumi aula
TMKK sümfooniaorkester, dirigent
Risto Joost, solist Ruslan Strogij
(klaver)
Kava: Liszt klaverikontsert nr 2,
Beethoven sümfoonia nr 5

5. märts kell 18.00

EMTA orelisaal
Eike Sild-Neeme ja Ira Flossi
klaveriõpilased

6. märts kell 12.00

Keskraamatukogu suur saal
Niina Murdvee viuliõpilased

6. märts kell 17.00

EMTA kammersaal
TMKK ja EMTA klaveriosakondade
ühiskontsert "Tõrudest tammedenii" V

7. märts kell 18.00

Kadrioru loss
Mariliis Vihermäe (flööt) ja Kristiina
Are (klavessiin)

16. märts kell 19.00

EMTA kammersaal
kontsert "Õpetaja portree – Aavo
Ots"

24. märts kell 19.00

Metodisti kirik
Kuldar Singi autoriõhtu, esinevad
TMKK õpilased

28. märts kell 16.00

EMTA kammersaal
kontsert "Õpetaja portree – Reet
Ratassepp"

---

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

BERIT KONTSEERT

VIRU FOLK kutsuvad:
MÕNUS MUUSIKA KALINIS KESKKONNAS

8.-15. juuni
**Kaunid
kontserdid
Käsmus**

8.06 MARKO MATVERE & "MUSTLASVANKER"

Õhtu mustlasmuusikaga, kuhu mahub ka juttu ja meenutusi.

9.06 JAAK JOALA 60. JUUBELIKONTSEERT

Jaak Joala repertuaari kullafondi esitavad Ivo Linna, Marten Kuningas, Liisi Koikson, Märt Avandi, Marju Länik, Birgit Varjun ja Luisa Värk.

10.06 TÕNIS MÄGI & CHALICE

11.06 ULTIMA THULE & JÄÄÄR

Thule on taltunud, Jäääär rokitab!

12.06 BIRGIT ÖIGEMEEL, UKU SUVISTE & NOORKUU

13.06 L. SAATPALU, P. REBANE & R. TAFENU "SA OLED HEA"

Kontserdil kõlab Eesti kuue- ja seitsmekümnendate aastate laulu-meistrite väärtlooming.

14.06 RANNAP & MAARJA

Rein Rannapi loomingu pärleid esitavad koos autoriga Maarja-Liis Ilus ja keelpillikvartett.

15.06 EESTI FILMIMUUSIKA ÕHTU

Eesti filmimuusika pärleid esitavad Ott Lepland, Hanna-Liina Võsa, Maria Listra, Kene Vernik, Margus Vaher, Getter Jaani, Jalmar Vabarna ja Toomas Krall.

Kontserdid toimuvad Käsmu meremuuseumi tagusel Ingmani Merelaval.

Kontsertide algus kl 20:00

Piletid müügil Piletilevi müügipunktides ja internetis www.piletilevi.ee

Piletid müügil soodushindadega 31. märtsini. Pileteid on müügil piiratud arv!

Kuni 12-aastastele (k.a) lastele sissepääs tasuta.

Tallinna ja Käsmu vahel sõidavad kontsertsarja ajal eribussid.

Käsmu asukoht

Täpsem info: kkk.virufolk.ee

Koostööpartnerid:

NAUTIMUS

Postimees

KUKU

ilm.ee

Kodu

LOODUSE SOBER

COSMOPOLITAN

Kodutohter

KUKU

marie claire

PERE

Hõrgud apelsinimängud

HELE-MAI POOBUS

laulja

Sergei Prokofjevi ooper “Armastus kolme apelsini vastu” Rahvusooper Estonias. Esietendus 28. veebruaril, nähtud etendus 30. jaanuaril 2010. Lavastaja: Dmitri Bertman (Teater Helikon). Lavakujundus: Igor Nežnoi (Teater Helikon). Kostüümid: Tatjana Tulubjeva (Teater Helikon). Koreograaf: Edvald Smirnov (Venemaa). Dirigent: Arvo Volmer. RO Estonia sümfooniaorkester ja ooperikoor. Osades: Kuningas – Priit Volmer, Prints – Mart Madiste, Clarice – Teele Jõks, Leandro – Atlan Karp (Teater Vanemuine), Truffaldino – Aleksander Arder, Pantalone – René Soom, Kokatar/Kuhharka – Mart Laur, Fata Morgana – Pille Lill, Smeraldina – Juuli Lill.

Kui esimest korda kuulsin Rahvusooper Estonia plaanist võtta kavva Sergei Prokofjevi ooper “Armastus kolme apelsini vastu”, olin pehmelts öeldes elevil. Tahtmata nuriseda ooperiteatri repertuaari üle, ütlen vaid, et juba mõnda aega on hing ihaldanud näha laval midagi põnevamat ja vähem mängitud, aga seda üks Prokofjevi ooper kindlasti on. “Armastus kolme apelsini vastu” jõuab Eestis lavale esmakordselt, minnes ajalukku nii suurejoonelise reklaami- ja müügikampaania kui ka otseülekandega ETVst.

Ooperi aluseks on helilooja enda libreto, mis põhineb Vsevolod Meierholdi adapteeringul Carlo Gozzi samanimelisest komöödiast. Prokofjev järgis *commedia dell'arte* likku stsenaariumi ja loobus traditsioonilisest avamängust. Seda asendab proloog, kus Traagikud, Koomikud, Lüürikud, Kõlupead ja Veidrikud vaidlevad omavahel, millist etendust vaadata. Viimased väidavad, et teatritükile “Armastus kolme apelsini vastu” pole võrdset. Avastseen toob kummalisel kombel silme ette aastatetaguse Nüganeni Pantalone (Ugala, 1991), kes kutsus inimesi teatrisse, kui neil midagi muud targemat teha pole. . . , igatahes häälestas see nostalgiline meenutus vajalikule lainele.

Dmitri Bertman on ooperi lavastanud tänapäevases võtmes, tabades samas täpselt näidendi *commedia dell'arte* likku põhiole-

Publiku lemmiku tiitli pälvis kindlasti Mart Lauri värvikas, hea säärejooksuga Kuhharka, laua all peidab tema eest end Truffaldino (Aleksander Arder) ning sirmi taga Prints (Mart Madiste). FOTO HARRI ROSPU

must. Lavastus paistab silma konkreetsete ning vaimukate pisidetallidega. Igor Nežnoi loodud lavapilt on üsna lakooniline, põhirõhk jääb lava tagaseinas asuvate teleekraanide kanda, kus vahelduvad kaadrid loovad meeolu ning samal ajal ilmestavad vägagi kujundlikult erinevaid situatsioone. Tatjana Tulubjeva stiilsed kostüümid lisavad paraja annuse vürtsi kogu üldilmele, eriti värvikalt ja eriilmeliselt mõjub koor *commedia dell'arte* kostüümides. On tunda, et kooslus Bertman–Nežnoi–Tulubjeva hingab ühes rütmis, tulemuseks atraktiivne tervik. I-le paneb täpi Edvald Smirnovi karakterne ja muusikat jälgendav lavaline liikumine, eriti nauditavad olid kõikvõimalikud lavalt lahkumised! Just lakoonilisus ja jahedalt tühi ruum meeldisid lavastuse juures, kuna see jättis õhku Prokofjevi grotesksele muusikale ning detailid tulid paremini esile, mitte ei kadunud värvikirevasse sügavikku.

Suurepärase karakterosa löid Mart Madiste (Prints), Juuli Lill (Smeraldina) ja

Mart Laur (Kokatar ehk Kuhharka). Tahtmata teisi osatähtjaid riivata, ütlen ette rutes, et kogu trupp paistis silma väga ühtlase ansamblimängu ja mõneski mõttes üllatavalt tugeva rollikäsitlusega. Kuid eelnimetatute puhul tuleb mängu eriline koomikaanne ja lavaline orgaanika, mis lihtsalt mõjub väga ehedalt. Mart Madiste raskemeelsuses vaevleva Printsina, keda iseloomustas veniv ja vinguv vokaal, oli ülimalt loomutruu. Samuti Printsia depressioonist vabanemine ja hilisem kinnisidee leida kolm apelsini, milles peitub tema jaoks elu ainuke eesmärk ja õnn.

Juuli Lill oleks võinud vabalt mitte ühtegi silpi laulda ja tema Smeraldina oleks olnud ikkagi sama võrratu. Publiku lemmiku tiitli pälvis kindlasti Mart Lauri värvikas, hea säärejooksuga Kuhharka, juba ainuüksi tema kostüüm saab kümme punkti. See roll on ka muidugi tõeline maiuspala, oli tunda, et Mart Laur nautis oma etteastet täiel rinnal. Mis kogu stseeni aga eriti hõrguks tegi,

oli vene keel. Ning siit koorus minu arvates välja ka kogu lavastuse võib-olla ainuke miinus. Juba enne etenduse vaatamist teadsin, et lauldakse eesti keeles ning tuleb tunnista-da, et olin veidi häiritud. Muusika on siiski kirjutatud venekeelsele tekstile ja üldjuhul kõlab ooper originaalkeeles alati paremini, ükskõik kui meisterlik tõlge ka poleks. Otsustasin siiski oma eelarvamustest vabane-da ja kuulata n-ö värske kõrvaga. Kuni Kuhharka stseenini polnudki tulemus nii kehva kui kartsin, aga siis, kui Mart Laur laulis oma esimesed fraasid vene keeles, tuli kontrast eriti teravalt esile. Vene keel on lihtsalt nii palju mahlakam ja nüansirikkam, et eestikeelne tekst jääb paratamatult kaotajaks. Kui eestikeelse teksti valiku põhjuseks oli soov koomilist ooperit publikule paremini arusaadavaks teha, siis päris sajabrotsendili-selt see ei õnnestunud. Üsna sageli tuli üles tekstitabloole kiigata, et aru saada, millest jutt käib. Kõikide lauljate diktsioon polnud võrdsest hea ning mõneski kohas oli paigast ära laulja- ja orkestrivaheline balanss. Tege-lastest jäid teistest nõrgemaks Pille Lille Fata Morgana ja Märt Jakobsoni maag Celio. Millegipärast oli mul kujutlus Fata Morga-nast kui pikka kasvu sihvakast ja võimukast naisest... Kuid rohkem kui mänguline eba-stabiilsus, riivas kõrva Pille Lille vokaali tase. Tundus, et partii on kohati liiga madal, ka sõnadest arusaamisega oli raskusi. Märt Jakobsoni etteaste rikkus aga rütmitaju puu-dumine, selle nahka läks põhimõtteliselt saa-tan Farfarello ja Celio stseen. Muuseas, Aare Saal sobis visuaalselt vägagi hästi saatana rolli, eriti ekraani pealt näidatuna suures plaanis. Meeldejäädavad, ent vastandlikud olid Priit Volmeri väärikas Kuningas ja René Soomi kergelt üleolev Pantalone. Huvitava paari moodustasid ka Atlan Karp Leandro ja Teele Jöks Claricena. Nende koosmängus oli eelnevatega võrreldes veidi rohkem rabadust ja kramplikkust, aga see peaks lavastuse sis-semängimisega tõenäoliselt kaduma. Väga värske oli Aleksander Arder Truffaldinona. Looduslapselik õhin, mis iseloomustas rolli ja pehme, loomulik vokaal olid hästi süm-paatsed. Öhtu suurimaks üllatajaks kujunes aga orkester, hea kõla, täpne ja musikaalne esitus. Kokkuvõtvalt võib tõdeda, et Rahvus-ooper Estonia on ühe tore-a ooperilavastuse võrra rikkam, kuid Dargomõžski “Näkineid” jääb siiski Bertmani lavastustest minu lem-mikuks ... Veel.

Mõned muljed barokkmuusika festivalilt

IA REMMEL

Barokkmuusika festival 29. jaanuarist 6. veebruarini Tallinnas. Ramin Bahrami (klaver, Iraan/Itaalia), vokaalansambel Stile Antico (Inglismaa), I Virtuosi Italiani (Itaalia), Martti Rousi (tšello, Soome), Magnus Hortus Musicus, ERSO, segakoor Latvija, dirigent Andres Mustonen.

Aukartustäratavate traditsioonidega barokkmuusika festival, mis vahepeal ka OpeNBaroque'i nime kandis, toimus täna-vu juba kahekümne esimest korda. Olen seda isikupärast festivali kuulanud kahjuks mitte korrapäraselt, kuid sealt pärinevad mõned minu suurimad muusikaelamused: Jordi Savalli ansambli kontsert 2004. aastal ja sugestiivse usbeki lauljatar Munodžat Jultševa esinemine 2007. aastal. Seekord kuulsin kaht festivali nimekat külalist, pia-nist Ramin Bahramit ja Itaalia ansamblit I Virtuosi Italiani.

Ramin Bahrami on õppinud Milano Verdi konservatooriumis ja kuulsas Imola Klaveriakadeemias. Tema mentorite hul-gas on Alexis Weissenberg, Andrés Schiff, Robert Levin ja Rosalyn Tureck, viimane neist teedrajava tähtsusega Bachi-mängija 1960ndatel ja 1970ndatel aastatel.

Ka Bahrami on Bachi mängija. Teda lummab Bachi paljukihilisus, mõttesüga-vus, avastuste rohkus, tõlgenduste lõputus. Ta on alustanud suurelt: esitanud kontser-tidel ja plaadistanud DECCA-le “Fuuga-kunsti” ja “Goldbergi variatsioonid”. DECCA-le on ta salvestanud veel kõik

Pianist Ramin Bahrami, uus nimi meeldejäädavate Bachi interpretide reas.

FOTO INTERNETIST

partiitad, “Itaalia kontserdi”, duetid ja Aria BWV 989 ning lõpuks vähe mängitud so-naadid BWV 963–968.

Tallinnas esitas Bahrami “Goldbergi variatsioone”. See ei ole Bachi kõige enam arutlusi ja esitusalseid muutusi läbi tei-nud teos nagu “Hästitempereeritud klaver”. Ometi kõrgub selle teose esitustraditsioo-nis mäena üks, Glenn Gouldi esitus. Vae-

valt saabki ükski Bachi mängija mööda Glenn Gouldist ning Ramin Bahrami meenutabki oma esimest kogemust Gouldiga kui midagi, mis teda rabas, midagi ennekuulmatut.

Kuid Ramin Bahrami ei ole Gould ega Schiff, ta on tema ise. Oma Bachi tõlgenduses ei tee ta midagi erilist ei artikulaatsiooni ega tempode osas, kuid Bachi tõlgenduse muudab eriliseks ka interpreedi isiksus, mis mängu tagant kumab, ja ehk ka kõlaprofil.

Bahrami "Goldbergi variatsioonid" on vaimukad. Kiirete osade baroklik liikumisrõõm on kaasahaarav, polüfoonia on nauditavalt selge. Hämmastab see, kuidas Bahrami hoiab koos selle tund aega kestva teose struktuuri ja tervikut. Tema esituses on need hiiglasuured variatsioonid kompaktned ja hästi hoomatavad ehitus. Ning *quodlibet* teose lõpus, see osa, mis juhatab kahekümne üheksas variatsioonis kõik elu kõrgused ja sügavused läbi käinud teose tagasi igapäevase elu tavalistesse röömudesse, on vaimukaim kõigist kuulduist.

Ka teine barokkfestivalil kuulnud külalistest tuli Itaaliast. 1989. aastal loodud solistide ansambel **I Virtuosi Italiani** esitas Tallinnas säravat oma-omaist barokki: Corelli, Vivaldi, Locatelli, Tartini ja Geminiani *concerto grosso*'sid ja kontserte ning Marcellot ja Albinonit, kus soleeris virtuoosne oboemängija, Rooma Püha Cecilia Muusikaakadeemia esioboe Paolo Pollastri. Kuigi silmapaistvatest mängijatest koosnev ansambel mängis professionaalselt ja hasartselt, tundsin kontserti kuulates siiski mõningat pettumust. Muusikute kontseptsioon oli mängida ilma vaheajata, kokku kaks tundi muusikat. Nii muutus kauni itaalia baroki kuulamine pikapeale pisut üksluiseks, mida elavdasid küll erakordselt hea oboemängija Paolo Pollastri etteastet. Pärast kõiki katsetusi ja erinevaid lähenemisi autentse esituse taotlemisel, mis sisaldavad mängu ajastu instrumentidel ja pakuvad erinevaid tõlgendusi, tundus kaasaegsetel keelpillidel mängiv I Virtuosi Italiani pisut vanamoodne või siis kõndivat liiga kuldset keskteed. Ka tõlgenduslikult möödus kava ilma muusikaliste üllatusteta.

Vana stiili värskes hingus

Briti koor Stile Antico 31. jaanuaril Niguliste kirikus

JOOSEP SANG

Stile Antico on hea näide sellest, millistesse kõrgustesse võib koorilaul tõusta, kui selles saavad kokku peen fraaseerimine, veatu intonatsioon, absoluutne pühendumine, vaimustavalt kokku kõlav ansambel, kaunis toon, kujundlik teksti andmine, keskendumine, publikuga suhtlemine ning isiklik, süüviv suhe muusika sisusse ja sõnumisse. Tallinnas kolmeteistkümmeliikmelisena esinenud koor demonstreeris kõike seda hästi läbi mõeldud kavas "In Paradisum", mis kandis alapealkirja või motot "keset elu oleme me ümbritsetud surmast". Kava sisaldas filosoofilise hoiakuga vaimulikku muusikat 15. ja 16. sajandist, heliloojatelt, nagu Josquin Desprez, Guillaume Dufay, Nicolas Gombert, Orlandus Lassus ja Alonso Lobo, aga ka inglastelt William Byrdilt ja John Sheppardilt. Programmi ainus barokkelilooja oli Heinrich Schütz, kuid siiski ei arva ma, et selline kava festivalile ei sobi. Vastupidi, sobib suurepäraselt, just oma vaimse ruumi, väärrika polüfoonia ja esitustraditsioonide valguses. Ja sisaldas ju tänavugi festivali programm ohtralt mittebarokki. Iseasi on see, et võib-olla tasuks tagasi tuua nimi OpeNBaroque, millesse on üle ajastu- ja kultuuripiiride kandumine sisse kodeeritud.

Inglise vokaalkultuur on midagi erilist. Sellist kõla ei kuule kusagil mujal, laulgu Mandri-Euroopa koorid nii hästi kui tahes.

Inglise katedraalikoorige ja muusikahariduse mõjul on sel maal arvukalt väga häid lauljaid. Ka Stile Antico liikmete teenetelehti sirvides ilmneb, et peale selle koori osalevad lauljad mitmes mainekas Briti kollektiivis, nagu The Sixteen, The Cardinal's Musick ja Gabrieli Consort. Nad esinevad sageli solistina ning annavad meistrkursusi. Stile Antico osaleb ka Stingi John Dowlandi laulude kava "Songs from the Labyrinth" turneedel; nad on võitnud plaadikriitikute auhindu, sealhulgas Grammy nominatsiooni. Tänavu ilmus harmonia mundi märgi all plaadistaval kooril uus album "Media vita" John Sheppardi teostega.

16. sajandi algupoole tegutsenud John Sheppardi teos *Media vita* oligi jaanuarikuu viimasel päeval toimunud kontserdi sisuline raskuspunkt. Kuid ka kontsert tervikuna oli kui veatu pärlikee, kus eri maade heliloojate teoseid sidusid gregooriuse laulud ning teatud temaatiline ja meeleoluline monokroomsus. Niguliste kiriku liiga kumedaks ja hajusaks peetavale akustikale vaatamata, või pigem just akustika iseärasusi ära kasutades, tõi koor kuuldavale õhulisi, ingellikke helisid. Stile Antico musitseerimine oli eba-inimlikult täiuslik. Kõik see, mida lauljad kuulajate hingele, mõistusele ja südamele pakkusid, mõjus aga vastupidi – täiuslikult inimlikuna.

Kontsert, millel polnud viga

Metsosopran Annaliisa Pillak ja pianist Ralf Taal kontserdisarjas “Vocalissimo”

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Eestlaste kohta tavatsetakse ütelda, et nad teist inimest naljalt ei kiida. Kui miski tõesti meeldib, olevat ülim tunnustus “pole viga”. Kuulanud 16. jaanuaril Tallinna raekoja saalis sarja “Vocalissimo” järjekordset esinejat, minetan eestlasliku tagasihoidlikkuse ja tunnistat siiralt: ma ei suutnud mingitki “viga” märgata. (Nii et võikski tõdeda – pole viga!) Nagu ilmselt ka arvukas publik, lahusin heatujulisena, täis usku noorte muusikute elujõusse ja meie laulukunsti võluvõimesse. Tavapärased tänusõnad lauljannale tundusid trafaretsed, kulunud ja väheütlevad. Mulje ise on palju mitmetahulisem.

Lisaks toredale, so kaunile häälele on loodus Annaliisa Pillakut õnnistanud kauni välimuse ja silmapaistva näitlejaandega, mis inspireeris tõenäoliselt ka kava kokkuseadmisel. Kava oli selline, mille edu jõhitud karakterite kujundamisest ja mis tinglikult öeldes karakterpaladest koos lausa seisabki. Otsustage ise: Johannes Brahmsi tsükkel “Mustlaslaulud” op 103 aastast 1888, romantismi kõrghetk nii maailma muusikas kui ka helilooja elutrajektoril, kaheksa laulu täis tujukate kirge ja temperamenti, välist poosi ja sisemist tunnet. Kontserdi esimeses pooles aga tsükkel täiesti teisest tundemaailmast, kuigi samast ajajärgust – Gustav Mahleri “Rändselli laulud”, tulvil melanhooliat, isiklikku ja maailmavalu; loodud aastal 1884. Kontserdi teises pooles oli veelgi eripalgelisemaid rolle: Gioacchino Rossini “vana ea patud” (nagu helilooja ise olevat öelnud) ehk kolmest laulust koosnev tervikstseen kometse Anzoleta-nimelise neiu kaasaalamisest Veneetsia gondliregatil osalevale kallimale (loodud 1857); lüürikat ja kaotusehirmu väljendav Marguerite'i armastusromanss Hector Berlioz'i draamatilisest legendist

“Fausti needmine” (1846); Delila tõeline *bel canto* aaria Camille Saint-Saënsi ooperist “Simson ja Delila” (1859) ning lõpuks mitu erineva karakteriga stseeni Georges Bizet' ooperist “Carmen” (1874). Niisiis oli kogu kava ajavahemikust 1846-888. Tollased heliloojad mõistsid vokalistide võlu ja valu, nende loodud muusika on imekaunis ja väljendusrikas, mõeldud vaid võimekatele. Laulupedagoogid võib-olla leiaksid, et kõik Annaliisa Pillaku fiorituurid polnud ehk hindede 5, kuid muusika nautijana panen mina küll aina kõrgemaid hindedeid. Kui väga norida, siis kava esimeses pooles oleksin oodanud pianistilt peenemat muusika tunnetamist ja läbimõeldumaid nüansse. Ent laulja tõmbas tähelepanu endale ja pianisti rolliks jäi tõepoolest olla vaid klaverisaatja. Brahmsilik helikeel kõlab aga ka mustlaslauludes väga selgelt just klaveri partiis ja siin annaks veel mõndagi avastada ja täiusutada. (On ehk huvitav teada, et tsükkel on kirjutatud vokaalkvartetile ja klaverile, seade soolohäälele klaveri saatel on samuti helilooja enda tehtud.)

Eriti ebaaus oleks nuriseda Gustav Mahleri tsükli üle. Mahler lõi “Rändselli laulude” sõnad ja muusika, elades välja oma 24-aastase kunstnikuhinge armutundeid. Algul oli see mõeldud madalale häälele klaveri saatel, kuid peagi orkestreeris ta teose ja ka esiettekanne toimus orkestriga. Eks kõrv ole rohkem harjunud orkestriversioniga, klaveriheliga kohanemine võttis kaunist aega. Rändselli melanhoolia, nukruse ja iluhaluse kantileenirohkus, läbikomponeeritus, justkui pillitambrite klaveriga kohandamine – see on pianisti jaoks paras pätkel. Eriti aeglase osade ajal tuli peale suur-suur igatsus nautida solisti orkestri saatel. Repliiik pole mõeldud etteheitena, pigem tunnustusena Ralf Taalile.

Kontserdi teine pool mõjus läbinisti

Annaliisa Pillakut on õnnistatud kauni hääle ja välimusega ning ka näitlejaandega.
FOTO EESTI KONTSERT

ooperlikuna. Seda muljet rõhutasid ka lauljanna ilmekas miimika ja kehakeel. Ja kuigi Rossini tsükkel väljendab vaid eputava Anzoleta tundeid, siis just seda kelmikanaivset kaasaalamist suutis lauljanna väga ilmekalt välja tuua, olles vokaalselt kõigest täielikult üle. Kõik palad lauldi originaalkeeles, kaasa arvatud veneetsia dialekt Rossini regatilauludes. Diktsooni selgus on üks Annaliisa Pillaku voorusi, küllap on nõudliku kooli andnud ooperirollid.

Lõpuks tahaks kiita neid, kes on kaasa aidanud noore solisti kujunemisele nii tugevaks lavajõuks ja kammerlauljaks. Tartus õppis ta Ludmilla Dombrowska-Keisi lauluklassis, Sibeliuse Akadeemia lõpetas magistrikaadiga Annika Ollinkari juhendamisel. Täiendanud on ta end nimekate laulupedagoogide, nagu Renate Behle, Tom Krause, Larissa Gergijeva, Monica Groopi ja Gustav Guhni juures. Rahvus-ooperis Estonia laulab Annaliisa Pillak alates 2004. aastast.

Kaks kontserti kammermuusikaga

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Carnegie Halli asemel Mederi saalis

Henry-David Varema (tšello) ja Hanna Heinmaa (klaver) 23. jaanuaril Mederi saalis. Kavas Beethoven, Debussy ja Šostakoviš.

Need noored inimesed oleksid ka New Yorgi Carnegie Halli saalitäie heakskiidu ära teeninud. Nagu infolehelt teada saame, ei ole see saal Henry-David Varemale tundmatu – Berliinis resideeriva Petersen Quarteti liikmena on ta mänginud ka Londoni Wigmore Hallis, Müncheneri Herkulese saalis, Pariisi Théâtre du Chatelet's, Zürichi Tonhalles ja Sydney Angels Place'is. Maigi Pakri klaveriõpilasest Hanna Heinmaast on professor Arbo Valdma käe all Kölni Muusikaakadeemias arenenud silmapaistev pianist, keda professor on uhkusega kiitnud nii õpingute ajal kui ka hiljem. Doktorikraadiga Varema on meie rahvusoperi orkestri tšellorühma kontsertmeister, Hanna Heinmaa töötab Kölni Muusikaakadeemias. Kontsertturneed nii solisti kui ka ansambli mängijana on viinud teda peale Euroopa ka Hiinasse ja USAsse. Ühesõnaga, nende kontserdile võib minna rahulikult suurt muusikat nautima.

Ludwig van Beethoveni sonaat tšellole ja klaverile A-duur op 69 (1807/1808) on järjekordne geniaalsuse ilming. Siin on tinglikult öeldes rutiinivaba vormikäsitus, mis viib sonaadi kui veel arenemisjärgus oleva kammermuusika vormi tubli sammu võrra edasi klassikalise neljaosalisuse poole. Ent vorm vormiks. Kuulajaid, tõenäoliselt ka mängijaid, kütkestab materjali ja arenduse haruldane leidlikkus, kahe pilli pingeline ja kaunis, kord harmoonilises kooskõlas, kord dramaatilises vastasseisus kulgev dialoog. Võib-olla olen liiga subjektiivne, kuid mulle tundus klaver kui dialoogi partner isegi domineerivam. Selles mul-

jes on suur "süü" pianistil. Mulle meeldisid tohutult tema energialaeng, muusikaalsus, helilooja-tunnetus ja nüansseerimise oskus, mis õilistas oma leidlikkusega Beethovenit kui pianisti. Kui klaveripartiis on kirge ja kapriise, siis tšello oli helilooja nägemuses ilmselt mehelikult stoilisem, vaoshoitum. Varema tšellol on kaunis ja mahlane toon, mängutehnika on laitmatu ja kindel, süvenemine ja tõlgitsus usaldust äratav. Ent elu ja sära oli selles loos siiski rohkem pianistil.

Claude Debussy sonaat tšellole ja klaverile d-moll (1915) on teise ajastu laps. Debussy helikeel, mis mõjub tänapäeva mängijale ja kuulajale lausa klassikaliselt puhtajooneliselt, kaunilt ja selgelt, oli sajand tagasi modernismi ootusi toitev. Samal ajal tähendaks sonaadi kui klassikalise kammermuusika alustala kasutamine justkui helilooja uuendusjanu rahunemist. Aga ligi sada aastat on just see sonaat olnud üks armastatumaid ja mängitavamaid tšelloteoseid, ka üks tuntumaid teoseid Debussy loomingust. Miks siis ikkagi? Ilmselt oma täiuslikkuse tõttu. Debussy ei ole paljusõnaline nagu Beethoven, ei lüüri- kas ega pingelises dramatismis. Tema heli liigub kindlalt mingil erilisel ja kaunil maastikul, mis paneb kuulaja alateadvuse kaudu kinnisilmi iga fraasiga kaasa liikuma ja sügavat ilunaudingut tajuma. Tema arengujoon on vahel ka ootamatu, ent samas mõtet edasi viiv. Sonaadi kolm osa, neist II ja III *attaca*, on kokku haruldane tervik. Sellist naudingut saab kontserdil tekitada vaid väga kõrge klassiga, läbimõeldud ja täiuslik mäng. Kõik põnev, kas müstilist salapära kandev, ootamatuid efekte kuuldava- le toov või dramaatiliselt arendust "vedav", on selles teoses, eriti II osas, põhiliselt tšello käes. Debussy sonaadis sai täiel määral nautida Henry-David Varemameisterlikkust ja muusikaalsust, nagu ka kahe muusi-

ku suurepärase partnerlust.

Dmitri Šostakoviš'i sonaat tšellole ja klaverile d-moll op 40 (1934) on kirjutatud pühendusega tšellistist sõbrale Viktor Kubatskile (Beethoveni op 69 on pühendatud samuti tšellistile ja sõbrale Ignaz Baron de Gleichensteinile, Debussy sonaat aga tütar Emmale). Kahekümne kaheksa aastane Šostakoviš esineb siin väljakujunenud helikeelega. Tema mõttemaailm, tulvil ootamatuid käike ja kõlakooslusi, on sama, mis on ta hilisematest teostest omaseks saanud. Teatud mõttes oleme praegu, võrreldes helilooja noorpõlvkaaslastega, isegi eelisolukorras. Me arvame juba Šostakovišit tundvat! Ent üks on kindel – tema muusikaline mõttemaailm ja filosoofia on peaaegu terve sajandi kestel mõjutanud mitmeid heliloojate põlvkondi, tootes ka epigoone ja juhujärgijaid. Seda mõju nii heas kui vähem heas tulemis võib leida tänase päevani.

Instrumentalistidele pakub aga Šostakoviš'i tšellosonaat palju eneseavaldamise võimalusi. Aastate jooksul olen märganud, et Šostakoviš'i muusika nõuab erilist närvi. Mõnel muusikul (ja kuulajal) seda on, teisel mitte. Probleem pole mängutehnilises suutlikkuses, vaid helilooja sise- maise loogika äratundmises. On ju tema muusika "joonis" heitlik, tujukas, kõlakooslused rikkad ootamatustest ja dissonantsidest. Sellist vormi koos hoidmist võimaldab ainult sisemise loogika ja mõttearenduse tunnetamine, kindlasti ka karakterite ereduse nautimine ja artistlik väljamängimine (skertso põrgulik "vals", karged "ehtšostilikud" teemad, hingepõhjani vapustavalt kaunid lüüriksed hetked jne). Varemalm Heinmaal on ilmselgelt selle muusika "omaks mängimise" tunnet. Siiras tänu ja kompliment selle kontserdi eest!

Eesti kammermuusika noor energia – Prezioso.
FOTO KAUPU KIKKAS

Huvitav kava, kuid mitte kergete killast

Keelpillikvartett Prezioso ja pianist Age Juurikas 26. jaanuaril Estonia kontserdisaalis. Kavas Sergei Prokofjev, Erwin Schuloff ja Cesar Franck.

Kontserdi esimene teos oli Sergei Prokofjevi Keelpillikvartett nr 2 F-duur op 92 (1941). See oli kirjutatud tellimustööna Põhja-Kaukaasias, kuhu evakueeriti sõja puhkedes hulk kunstnikke ja kultuuritegelasi. Kui ei oleks imetabast II osa, *Adagio*'t kahe *Allegro* vahel, oleks kiusatus süüdistada heliloojat kergetäelises kiirtöös (teadaolevalt valmis kvartett viie nädalaga). Kava tutvustuses räägitakse kabardiini rahvatantsu ja -laulu motiivide kasutamisest, ent prokofjevlikus teemaarenduses oli seda üpris raske, kui mitte võimatu välja kuulda. Kiired osad olid esituselt kuidagi rabedad ja kõlaliselts teravad, isegi kiledad, tempolised ja temaatilised üleminekud vähe läbi tunnetatud, kuidagi juhulikud. Kaunis ja lüüriline *Adagio* põhinevat samuti kabardiini armastuslaulu teemal. See osa õnnestus tänu terviklikule

ja hingestatud esitusviisile kenasti. Suur osa õnnestumises oli tšellistil.

Erwin Schulhoff oli tšehhi päritolu, saksa haridusega ja juudi rahvusest komponist, kelle eluküünal kustus 48-aastaselt koonduslaagris. Imelapsena näitas ta üles suurt musikaalsust nii pianisti kui ka heliloojana, huvitades just modernismist. Tema "Viis pala keelpillikvartetile" aastast 1923, mis kannab pühendust Darius Milhaud'le, matkib ülesehituse poolest klassikuid, muusikaliselt on aga kõigis viies osas (*Alla valse viennese*, *Alla serenata*, *Alla Czeca*, *Alla tango milonga*, *Alla tarantella*). pigem huumorit, groteski, võib-olla isegi pila. Teose helikeeles on palju vaimukust, kuid esituses jäi puudu see värv, mida küpsed interpreedid taoliste teostele oma suhtumisega annavad. Nii ei saanudki hästi aru interpreedi hoiakust – oli see kõik tõsimeelne, lihtsalt "lahe" või koguni piisakese groteskiga võrtsitatud. Noortel mängijatel on šansse seda teost mitmel moel tõlgitseda, kui see neile rohkem oma-seks saab.

Sedasama tahaks soovida ka César Francki kvinteti f-moll (1879) esitusele.

Klaverikvintett on uhke žanr, kõlavõimalustelt ja -jõult lausa orkestraalne. Ent ettevaatusele manitseb asjaolu, et see pole mitte kvartett klaveri saatel, vaid orgaaniline tervik, mille tooni ja temposid dikteerib küll põhiliselt klaver, kuid kus balanss terviku kahe poole vahel on õnnestumise määravaim tegur. Noored mängijad olid südamega teose juures ja muidugi jõuavad nad seda kümneid kordi esitades üha lähemale täiuslikkusele, lähemale Cesar Francki sügavusele, vormitäiusele ja nüansipeenusele. Mängutehniliselt on Prezioso neli liiget (Hanna-Liis Nahkur, Mari-Katrina Suss, Anne Ilves ja Andreas Lend) suurepärased muusikud, kes mitmel konkursil auhindu pälvinud. Ka Preziosot on tähele pandud ja hinnatud. Nad kõik on ka ERSO orkestrandid, jätkates samal ajal õpinguid. (Ansambli juhendaja on muide Henry-David Varema.) Eriliselt paitas aga kõrva pianisti kaunis ja stiilipuhas mängumaneer. Age Juurikas on solistina kõvasti tuntust kogunud, ansamblimäng võib avada talle teise, rikka ja kauni maailma. Valdavalt noor publik võttis kontserdi vastu vaimustusega ja aplaus ei tahtnud lõppeda.

Kontsert tundenüriduse vastu

HEILI VAUS-TAMM
muusikakriitik

“**B**eethoveni portree” 15. jaanuaril Estonia kontserdisaalis. ERSO, solist Sten Lassmann (klaver), dirigent Toomas Vavilov, tekst Raivo Järvi. Kavas Beethoveni avamäng “Coriolanus”, Klaverikontsert nr 5 Es-duur, Sümfonia nr 5 c-moll.

Kava nimetusega “Beethoveni portree” haakub mitmeti paari aasta taguse programmi-ga “Napoleon muusikas”. Kõigepealt literatuursuse ja osalt ka sellest tingitud publiku-huvi poolest. Mõlemas kavas alustaladeks Beethoven ja Napoleon, dirigendipuldis meie noored mehed – toona Olari Elts, nüüd Toomas Vavilov. Tulemuse osas oli aga tempode tulisus vast ainuke ühisnimetaja, kõik muu oli erinev. Selles mõttes joonistusid Beethoveni ja Napoleoni kaudu üllatuslikult välja just meie kahe dirigendi enda portreed.

Olari Elts tundub materjali tohutut hulka, mida ta valdab, nautivat. Orkestrile te-hakse pidevalt selgeks tuhat pisiasja. Publi-kuni jõuab sellest omaette karikeritid pilt ja tundub, et ka see on dirigendi poolt taot-luslik. Kohati tekib vajadus kuulata silmad kinni, sest muidu jääb muusika tervik just-kui tagaplaanile, kuna prevaleerib detaili- ja käsklusetulv. Aga dirigent on raudselt asjast üle ja orkester vaadaku ise, kuidas järgi saab.

Vavilov läheb rohkem koos orkestriga ja tema juures puudub see häiriv üleolekutun-ne. Pigem isegi vastupidi – kohati võiks üle-olekut rohkemgi olla. Eesmärk tundub ole-vat tunnetuslik: sisuliste liinide ja paralleeli-de leidmine, ka orkestrisisene tasakaal ja di-ferentseeritud dünaamika. Eriti jäid ava-mängust meelde tõusudele järgnevad äkili-sed *subito piano*’d – Beethovenile iseloomu-likud ja psühholoogiliselt väga äkilised mo-mendid. Normaalse preisi kodaniku loomu-likult tõusev tundetulv, millele järgneb oota-matu keeld... ei, enesekeelamine ja enesesal-gamine. Muusikaline fenomen, mis on väga

eredalt välja arendatud Beethoveni “Kevad-sonaadis” – kevadiste pulbitsevate meeleolu-de ja nende vägivaldse lõpetamise, ärakeela-mise, sunniviisilise vaibumise nukrus.

Eltsi saab naerda, imetleda ja kadestada, Vavilovile kord kaasa elada, kord kaasa tun-da. Igatahes oli ERSO puhul kuulda rohkem dünaamilisi kontraste kui tavaliselt. Meeldis štrihhide täpsus, rikas partituurikäsitus, avamängu rõhutatult tume värving, lõpu pea kuulmatu *piano* ja keelpillirühmade tavatult kaasakiskuv hoog sümfoonias.

Kava “Beethoveni portree” ise oli aga julge samm meie akadeemilisel kontserdi-maastikul, sest lisaks muusikale anti port-reed edasi ka Raivo Järvi enda visandatud joonise ja loetud teksti kaudu. Pilt veidi harju-muspäratu, aga sobivalt iseloomuliku viltukisku-nud suujoonega Beet-hoveniga kõrgus orkestri taga orelevilede ees. Kui Tallinna Filharmoonia annab oma sarjas “Sa-long” ajastupilti läbi mit-me kunstivaldkonna ja isegi toidu, siis see ver-sioon oli sellise suuna akadeemilisem ja tõsisem väljund. Ja minu meelest pole tegu mitte populis-mi, vaid just sisuliste seoste ja alltekstide otsi-misega.

Raivo Järvi andis oma härrasmehelike kommentaaridega kont-serdile ühe iseloomuliku dimensiooni juurde. Eriti sobiv oli tema stiilne, vei-di kenitlev maneer an-sambli Corelli Consort Casanova-programmi

juures. Aga ka Beethoveni õhtust jäid erili-sena meelde väljendid nagu “Viin – Euroopa glamuuri pealinn”, “respektaabel härras-meel”, “raevuhoogudega palistatud õpingute aeg” ja “õnnetu mehe naer”.

Veel ühe kontrastse isiksusena – üdini tõsisena astus üles noor pianist Sten Lass-mann. Tema puhul tõusis esile varjatud, vaoshoitud, isegi allasurutud lüürika. Kuigi esitus polnud täiesti laitmatu ei koosmängu poolest ega ka tehniliselt mitte just pärl, muutus Sten Lassmann minu jaoks senisest sügavamaks interpreediks just selle meheli-kult sirgjoonelise ja ilustamata karmuse tõt-tu. Meeleolu oli intensiivsusest tiine. Aga põhiliselt miinusmärgi suunas. Beethoveni teine poolus – uhkuse ja trotsi lipp kõrgele ei tõusnud. Seda enam oli sära ja rõõmu aga sümfonia finaalis. Kokkuvõttes sai kogu Beethovenile omane emotsiooniskaala tore-dasti läbi käidud. Ka kõige tundenürim ini-mene pidi sellest Vavilovi-Järvi-Lassmanni kogumõjust saama vägagi täidetud. Kas sai pilt liiga tugev? Ma arvan, et sellise teema puhul las olla enim rohkem kui vähem. Igal juhul õigustas see eksperiment end ja kaks interpreti tõusid minu silmis astme täiuslikkusele lähemale.

TARTU ÜLIKOOL
viljandi kultuuriakadeemia

2010
Muusikatriaad
NOORTE MUUSIKUTE KONKURSS

Konkureerimiseks tuleb esitada:

- oma seade eesti pärimusmuusikast üksi või koos ansambliga
- soololugu muusitseerides üksi

Lisaks võib esitada:

- omaloomingulise loo üksi või koos ansambliga

EELVOORUS
osalemiseks esita lood demol (mp3, CD-R või DVD) koos registreerimislehega 22. märtsiks aadressil: „Muusikatriaad“, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Posti 1, 71004, Viljandi.

LÖPPVOOR
toimub avaliku konkurss-kontserdina 22. aprillil Pärinusmuusika Aidas.

<http://kultuur.edu.ee/muusikatriaad/>

Konkurss Narvas Chopini juubeliaastal

IA REMMEL

Kaheksas rahvusvaheline Chopini-nimeline konkurss Narvas möödus tänava eriti pidulikult, kuna sel aastal tähistatakse kõikjal maailmas suure poola helilooja juubeliaastat. Konkurss jätkab oma häid traditsioone ja hoiab kõrget taset. Seekord oli osalejamaid taas hulgaliselt, lisaks Eestile Venemaa, Portugal (Madeira), Ukraina, Läti, Usbekistan, Poola, Taani, Hiina, Soome ja Valgevene. Eesti lapsi oli konkursil osalemas arvukalt: Anne-Marie Kottise (Jõhvi Muusikakool), Eva Lotta Lepp (Tartu Muusikakool), Uljana Safiullina (Sillamäe Muusikakool), Brigitta-Selestine Petropavlova (Ahtme Muusikakool), Andrei Sinkevits (Heino Elleri nimeline Tartu Muusikakool), Darina Tšudakova (Sillamäe Muusikakool), Julia Uljanenok ja Anita Vössotskaja (Narva Muusikakool), Johan-Erik Kõlar (VHK Muusikakool), Algis Pauljukaitis (Heino Elleri nimeline Tartu Muusikakool), Maria Mikulits ja Daniil Saltun (Narva Muusikakool), Grete Jädal (Heino Elleri nimeline Tartu Muusikakool), Holger Marjamaa ja Elle-Riin Volmer (Tallinna Muusikakeskkool) ja Leo Dubovski (Narva Muusikakool).

Žüriisse kuulusid Lucia Drasutene (Leedu Muusika- ja Teatriakadeemia), Nina Serjogina (Sankt-Peterburgi Konservatoorium), Peep Lassmann (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia), Anna Wesolowska-Firlej (Łódźi Muusikaakadeemia) ja Arnis Zandmanis (Läti Muusikaakadeemia).

Teise voo pääsesid Eesti esindajatest Anne-Marie Kottise (Jõhvi Muusikakool, õp Larissa Šilova), Brigitta-Selestine Petropavlova (Ahtme Muusikakool, õp Alevtina Kill), Andrei Sinkevits (Heino Elleri nimeline Tartu Muusikakool, õp Kadri Leivategija), Darina Tšudakova

(Sillamäe Muusikakool, õp Svetlana Rosseva), Algis Pauljukaitis (Tartu Muusikakool, õp Kadri Leivategija) ja Holger Marjamaa (Tallinna Muusikakeskkool, õp Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa). Edukaim Eesti osaleja oli Holger Marjamaa Tallinna Muusikakeskkoolist, kes sai III koha, Andrei Sinkevits Tartu Heino Elleri nimelisest Muusikakoolist sai diplomi.

Konkursi lühimuljeid EMTA rektorilt Peep Lassmannilt

Millisel tasemel on Narva Chopini-konkurss võrreldes teiste noortekonkurssidega?

Peep Lassmann: Narva konkurss jätab soolise mulje, on väga hästi korraldatud ja põhineb ala sisuliselt väga heal tundmisel. Tulin just vahetult enne Narvat žüriist Brüsseli EPTA noorte pianistide konkursilt ja võin öelda, et Narva konkurss on kõrgel tasemel. Ka kava on keerukas ja nõudlik, mis nõuab jõudu ja vastupidavust, et lõpu vastu pidada, eriti vanemale vanuserühmale, kes kolmandas voorus peavad esitama veel ka osa kas Chopini Esimesest või Teisest klaverikontserdist.

Millise mulje jätsid seekordsed võistlejad?

Iga konkursi tulemused ja valikud on alati vaid selle žürii otsused ühel kindlal ajahetkel. Aasta või kahe pärast võib pilt välja näha juba hoopis teistsugune. Seekord ei andnud žürii välja *Grand Prix*d ja ka vanemas vanuserühmas esimest preemiat. Võib-olla oli põhjus selles, et mitmed väga head mängijad olid lõppvooruks pisut väsinud. Väga hea meel on Holger Marjamaa esinemise ja kolmanda koha üle. Tal on väga täpne kõrv ja eelnev džässpianisti kogemus. See konkurss oli tema jaoks tõsine katsumus ja ta tuli sellest auga välja.

Kolmanda koha võitja Holger Marjamaa ja Narva Linnaorkester.

Tulemused

Noorem vanuserühm

(kuni 13-aastased)

I koht **Maria Tihhomirova**

(Venemaa)

Vladislav Fedorov (Venemaa)

II koht **Inojathon Abdullaeva**

(Usbekistan)

Nikita Murovštšik (Venemaa)

Diplomid: Irina Bedojeva (Venemaa),

Mark Fjodorov (Venemaa), **Andrei**

Sinkevits (Eesti, Heino Elleri nimeline

Tartu Muusikakool, õp Kadri Leivategija)

Keskmine vanuserühm

(13–15-aastased)

I koht **Artur Andrzej Haftman**

(Poola)

II koht **Rafael Antonio Pliousnin**

Kyrychenko (Portugal)

III koht **Aleksandra Hortensja**

Dabek (Poola)

Diplomid: Nodira Dadamuhamedova

(Usbekistan), Kanetsugu Takahashi

(Venemaa), Liang Sijin (Hiina)

Vanem vanuserühm

(16–18-aastased)

II koht **Julia Jermalajeva** (Valgevene)

III koht **Holger Marjamaa** (Eesti,

Tallinna Muusikakeskkool,

õp Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa)

Diplomid: Johanna Veronika Sochacka

(Poola), Maria Korobova (Venemaa)

Eesti eripreemia: parima Chopini nok-

turni esituse eest – **Leo Dubovski**

(Narva Muusikakool, õp Tatjana

Gontšarova).

Oli väga nauditavaid noorema vanuserühma laste esinemisi. Ei häirinud see-
gi, kui seal vahel oli aimata õpetaja näida-
tut. 14–15-aastaste puhul on õpetaja jäl-
jendamine juba probleem, neilt ootaks
isiklikku väljendust ja mõtteid. Nooremas
vanuserühmas jättis väga hea mulje ka-
heksa-aastase Darina Tšudakova lavasarm
ja Andrei Sinkevitiši lavaline veenvus.
Algis Pauljukaitises on väljendusjulgust ja
jõulisust. Johan-Erik Kõlar on huvitav ja
peen mängija, kuid sellisel konkursil peab
end ilmselt jõulisemalt maksma panema.
Eelmisel konkursil II preemia saanud Leo
Dubovski esines seekord kahjuks kahva-
tumalt.

Kaalukas osa on sellel konkursil alati

Poola ja Venemaa mängijatel, eriti
Peterburi omadel. Ka Valgevenest on ol-
nud häid mängijaid ja Usbekistanist, see-
kord oli huvitavaid esinejaid Kaasanist.

Kas konkurss vajaks ka uuendusi ja muutusi?

Tulevikuplaane arutades tekkis diskus-
sioon, et võib-olla võiks konkursi kava pi-
sut revideerida ja lisada Chopinile roh-
kem valikuid teiste heliloojate osas.
Lastele on enamasti Chopini muusikast
koosnev kava väga keerukas. Konkursi
peamine toimumiskoht Narva Muusika-
kool vajaks hädasti uut klaverit ning hea
uudis on see, et loodetavasti saab kool lähiajal uue Steinway kontsertklaveri.

EMTA üliõpilane **Johan Randvere** võitis EPTA 10. noorte pianistide konkursil Brüsselis II preemia.

Sintija Miluna.

Tormise “Raua needmine” pildis

Vebruaris toimus Tallinnas Kullo Laste-
galeriis omapärane võistlus, kus kooliõpi-
lased joonistasid pilte Veljo Tormise
“Raua needmise” teemal. Võistlusele saabus üle
250 töö, osalesid ka läti lapsed. Joonistusi hindas
žürii koosseisus Jaan Elken, Anu Tuulmets, Anneli
Agurauja ja Ia Rimmel. “Raua needmine” inspi-
reeris ning auhindu jagus paljudele. Muusika-
auhinna said Laura Reimets, Grete Tuisk, Olga
Nikulina, ja Anette Pukk. Veljo Tormise auhindad
kuulusid Markus Hermlinile, Meeli Kaasikojale,
Linda Dukanele, Annija Locmelele, Sintija
Milunale, Alissa Nirgile, Laura Uustalile, Anette
Pukile ja Reilika Saksale.

Mille põhjal tegi valiku Veljo Tormis?

Veljo Tormis: “Mina valisin piltidest need, mis
keskendusid mingisugusele sümbolile.

Markus Hermlini pilt kujutas lohet, kuid lisaks
oli siin veel mitmeid kujundeid: mõõgad, nooleotsad.
Kokku moodustus mõjuv sümbol ja olin hämmastu-
nud, kui nägin, et töö autor on alles 8-aastane.

Siis läti tütarlaste tööd. Linda Dukane pildil

moodustus lööv kujund koondatud elementidest.
Annija Locmele töö keskne kujund on mõök, sel-
les joonistuses oli tugev dünaamika. Täiesti erinev
oli teistest juba oma formaadi poolest Sintija Milu-
na töö. See oligi nagu graafiliselt välja joonistatud
muusika kulgemine. Ka Anette Puki töö erines
formaadi poolest. See oli samuti puhtalt abstraktne
joonistus, mis seostus otseselt muusika kujutami-
sega.

Kaks head pilti olid traditsioonilisemas stiilis.
Alissa Nirgi töö tuletas meelde Kaljo Põllut, kuid
siin saavutatud kontsentreeritud kujund mulle
meeldis. Laura Uustalil olid Kristjan Raua laadis
motiivid. Siin oli ilus sümmeetria, vihjeid rahvusli-
kule puuarhitektuurile.

Päris mitu tööd väljendasid karjet. Karje on
“Raua needmise” tipphek, teose kulminatsioon.
Üks neist oli Meeli Kaasikoja joonistus. Reilika
Saksa sellelaadne joonistus oli minu jaoks kõige
efektsem töö näitusel. Siin on midagi, mida minagi
tundsin, kui “Raua needmist” kirjutasin.”

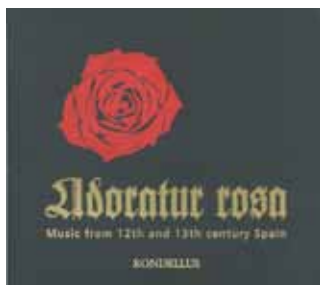
Ia Rimmel

Reilika Saks.

Anette Pukk.
FOTOD TRIINU JÜRVES

Adoratur rosa. Rondellus.

Rondellus

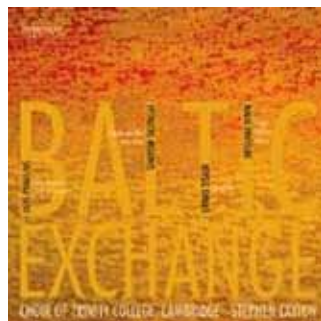
1993. aastast tegutsev Rondellus on kümneaastase vaheaja järel välja andnud plaadi keskaja repertuaariga. Albumil kõlab 12. ja 13. sajandi hispaania vaimulik muusika ning ansambel esineb koosseisus Maria Staak, Eve Kopli, Marilyn Lips, Kristi Saar, Eva-Maria Eller ja Robert Staak. Seitsmeteistkümne tegevusaastaga on ansambel saavutanud märkimisväärse haarde ka välismaal, sealhulgas välisfestivalidel. Kindlasti on edu taga pidev ja süvenenud töö. Varajase muusika interpreediks olemine on ju pigem elufilosoofia kui amet ja just spetsialiseerumine võimaldab põhjalikku lähenemist. Seda peegeldab ka plaat – musitseerimine on viimistletud ning vokaalselt, muusikaliselt ja tekstiliselt väljapeetud.

Plaadi helipilti iseloomustab pisut hajutatud kõlaesteeetika. Selline valik on kindlasti õigustatud, sest see võimendab keskaja vaimulikule muusikale omast müstilisust ning annab muusika kuulamisele kiriku (u) liku tunnetuse. Samuti loob see peaaegu kogu plaati läbiva meditatiivse põhitooni, mis ongi üks plaadi peamisi kvaliteete. Meditatiivsuse mõjusust unustamata peab siiski märkima, et (vokaal)interpretatsioon, eelkõige mõnes pikemas loos, jääb aeg-ajalt puudu värvide ja arengust. Ehk on selle põhjuseks tõesti meditatiivsuse taotlus, teatud seisund. Või ei olegi värvide ja intensiivsuse varieerimine selle ajas muusikale stiiliomane? Mõne teose puhul häirib siiski pisut kaldumine teatud monotoonsusse ning teksti arengu vähene esiletõmine. Siin oleks abi tekstide otsetõlgetest, mis võimaldaksid loo kulgu paremini jälgida, sisuga kaasa mõelda

ja sel viisil terviku ilust ja tähendus- sest osa saada, kuna teksti tähtsust, selle nüansse ja tähendusrikkust ei tohiks ka kuulaja alahinnata. Kahjuks piirdub CD buklett sisukokkuvõtetega (tekstid originaalkeeltes on ära toodud tervikuna). Needki on vaid ingliskeelsed, nagu ka muusikat ja selle tausta tutvustav tekst. See annab selget tunnistust suunatusest väliskuulajale.

Plaati iseloomustav kaunis muusika, kõrgetasemeline, väljapeetud, sisuline esitus ja stiilne, puhtakõlaline, valdavalt kvaliteetne ning vaba vokaalikäsitlus, meditatiivne, kohati hüpnootiline mõju. Viimane tuleb hästi esile laulus “Santa Maria amar”, kus kaunite meloodiatega refrään ja salmiosa vahelduvad mõjuvas vokaali ja meloodiapillide esituses, kombineerituna rataslüüra (organistrumi) ja lautoga. Samuti tõusevad esile lumiv organum “Ad superni regis decus” ja imeline, müstiline *prosa* “Helizabet Zacharie”, mille puhul tahaksin välja tuua nii lauljate nauditava, nüanseeritud esituse kui ka sügavalt läbitunnetatud fiidli ja lautomängu. Mitmes loos kuuleme ka plokkflöödi kaunist kõla, sealhulgas efektset ning stiilset ornamenteerimist.

TEELE JÕKS laulja

Baltic Exchange. The Choir of Trinity College, Cambridge. Stephen Layton.

Hyperion CDA67747

Dirigent Stephen Layton on tõeline Eesti sõber, kes meil käinud tosin korda – juhatanud Haapsalu vana-

muusika festivali koori ja Eesti Filharmoonia Kammerkoori, istunud Tallinna koorifestivali žüriis ning toonud siia oma koori Holst Singers. Ta on salvestanud ühe plaadi Veljo Tormise ja kaks plaati Arvo Pärdi teostega. Pole liialdus öelda, et tema näol on tegemist oma põlvkonna ühe väljapaistvama koorijuhiga maailmas. Seda suurem on meie õnn, et Layton tunneb huvi eesti, Balti ja laiemalt Ida-Euroopa (vene, poola) muusika vastu. Selle värskeim kinnitus on käesolev plaat, kus kõlavad Urmas Sisaski “Benedictio”, leedulase Vytautas Miškinise “Angelis suis Deus” ja “Pater noster”, lätlanna Maija Einfelde tsükkel Frisic Bärda luuletustele ning tema kaasmaalase Ugis Prauliņši “Laudibus in sanctis” ja “Missa Rigensis”. Viimati mainitud poole tunni “Riia missa” on plaadi peamine ning ka kõige haaravam teos, kus helilooja rakendab kaas-aegse koorimuusika rikkaliku arsenaliga arendusi, klaare tardumushetki kui ka aktiivseid, lausa lennukaid episoodide. Prauliņši helikeel on heakõlaline, mõjumata siiski vanamoodsana. Tema missa järel kõlavad kolm Einfelde laulu on hoopis mõrkjamad ja pessimistlikumad. Einfelde ütleb ka ise: “Elu ei ole nii ilus, et ma suudaksin kirjutada ilusast muusikast.” Prauliņš soovustab arvab: “Muusika ja armastus seletavad kõik.” Ja hiljem: “See, mis inimest liigutab, jääb ka püsima. Sellise muusika poole ma püüdn.” Urmas Sisask, kelle muusikat ja meelelaadi hästi tunneme, nõustub kahtlemata pigem Prauliņšiga, nagu ka Miškinis, kes kirjutab harmoonilist, ilu ülistavat muusikat.

Cambridge'i Trinity kolledži koor, mille muusikalise juhina Stephen Layton töötab, kõlab tavalikult, parimate inglise kooride parimate traditsioonide vaimus. Koori kõla on mahukas, ent kristalselt selge, hääled on ideaalselt tasakaalus ning vokaaltehniliselt ei tunnista lauljad ühtegi takistust. Plaat on salvestatud iidse Ely katedraalis ja kaunis muusika heljub vaevata kõrgete võlvide all, tõmmates ka kuulaja endaga kaasa. Kas pole just

lendamise tunne sageli muusika kuulamise juures see kõige joovastavam?

JOOSEP SANG

Sarsaparill. Lembit Saarsalu, Olav Ehala, Toivo Unt, Aivar Vassiljev.

AV Records AVR-003

“Sarsaparilli” nime kannab Lembit Saarsalu kvarteti 2009. aastal salvestatud plaat, kus peale legendaarse saksofonisti mängivad veel bassist Toivo Unt, pianist Olav Ehala ning trummar Aivar Vassiljev. Ehala ja Undiga seob Saarsalu kauaaegne koostöö ja sõprus ning üsna palju on Saarsalu koos mänginud ka nooremasse põlvkonda kuuluva Vassiljeviga. Eesti muusika raskekahurite oskused on seekord jäädvustatud audiovisuaalselt. Lisaks CDle on AV Records välja andnud ka kontsert-DVD, mis on üles võetud NO99 jazzklubis, meie oma õdusas Village Vanguardis.

Kava on jaotatud kahte ossa. Kõigepealt kõlab Saarsalu, Ehala ning Uno Naissoo looming ja seejärel valik Ameerika jazzistandardeid. On bluusi, on sambat, on mahedaid ballaade, “tasuta lõunana” ka juba ammu ennast tõestanud ja oma nime muusikaajalukku kirjutanud meeste vahetu suhtlus ja muhedad remargid. DVD sisaldab intervjuud Lembit Saarsaluga, mida ilmestavad ajaloolised kaadrid saksofonisti esinemisest koos jazzilegendi Lionel Hamptoniga.

“Jazz oli meie jaoks lummav muusika, mida “Ameerika Hääle” kaudu kuulsime,” kirjeldab Saarsalu intervjuus oma esmakordset tutvumisi jazzimprovisatsiooniga. Jazz

on alati kandnud vaba eneseväljenduse sõnumit ja võib-olla osaliselt just seetõttu omandas see muusikaliine nähtus siinses suletud ühiskonnas okupatsiooni ajal erilise tähenduse. Selle kohta, kui elujõulisena jazz tänapäeva Eestisse on kandunud, on küllaga elavaid tõestusi. “Sarsaparill” on soliidne bukett, mis pakub avastamisrõõmu nooremale ja taasavastamise rõõmu vanemale generatsioonile.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Estonian Pops.

3Pead

Kohalik ja kohatu 3.

Seksound seks025

Õeldakse, et Eestis tunnevad kõik kõiki, kuid neid kahte kogumikku kuulates avastan, et ei tunne sellest seltskonnast peaaegu mitte kedagi. Aga ega peagi. Informaatorid, st koostajad on plaatidele koondanud esinejad, kelle looming on paljudele kahekümnendates melomaanidele kindlasti kõige loomulikum ja meeldivam muusikaline keskkond. Minu jaoks on suur osa sellest noore eesti muusika avastamata allilm. Selliseid kogumikke vajavad nii meie “aiaäärsed tänavad” kui ka rahvusvahelised ristteed, ükskõik

kui tihe sealne liiklus ka poleks. Muusikutel on indu ja idealismi ning arvatavasti unistavad nad suurelt. Kas just kõigil jätkub tegutsemisõhina ja -isu kõrval laiemaks läbilöögiks vajalikku sisu ja oskusi, see on ise-asi.

“Kohalik ja kohatu” on stiililt ühtlasem, keskendudes indie’likule kingapõrmitsemisele ja/või haprale hingelususele. Palju poose, kuid vähe arusaadavust laulusõnadega ja selgust muusikalistes kujundites. Sage lo-fi kasutamine mõjub vaid mõnikord ja tihti esinev kosmiline udutamine pole lihtsalt minu maitse. Isiklikud lemmikud: ansambli Bad Apples catchy poplaul “Lead Sister”, Vaiko Epliku profiil produtseeritud “Seksisaladused” ja ansambli Plixid ootamatult tõhus “Blond”. Paljud vaatavad kaugele muusikaajalukku tagasi, nende seas mõlemal kogumikul esindatud, aegluubis hipipsühheedeeliat raiuv Tolmunud Mesipuu ja samuti mõlemale plaadile jõudnud Ans. Andur, mille (võib-olla süüdimatu, võib-olla hoopis väga kaalutletud) retroppop rõõmustaks ka tänaseid pensionäre.

Erki Tero ja Janek Murru koostatud “Eesti Pops” (kas pops popsi või pops popsu?) on kirjum. Siin on juba mainitud indie’t, punki (Giuseppe Perverdi Big Band), mutantdiskot (Avalon Sutra ning Talis ja Kosmosepealinn), hiphoppi (Toe Tag) ja abstraktset elektronmuusikat (Andres Lõo). On ka mitu noore popiskene kõlavaimat nime, nagu Röövel Ööbik, Popidiot ja Vaiko Eplik. Minu lainetega võnguvad kõige rohkem kaasa kaks kosmosevalutust: Pafi salapärane “Kahekesi kuul” ja Multiphonic Rodenti “Elektromehhaaniline äratuskell viiendast dimensioonist”, mis võtab mõõtu minimalistide, eelkõige Steve Reichi kõlakangast (kuid mitte kompositsioonimeetodist).

Kuid tõtt-õelda ei kõneta suur osa kahe kogumiku kokku 41 loost mind mitte mingil moel. Aga ega peagi. Kõige tähtsam on see, et Eesti noore muusika sipelgapesa kihab entusiasmist. Hurraa selle peale! Nii peabki.

JOOSEP SANG

KUULA KA NEID

Looduskalender. Varasuvi, varasügis ja eeltalv.

Looduskalender. Õhus on varakevadet.

Neljal plaadil kõlavad Veljo Runneli salvestatud loodusäääd, Helen Arusoo kirjutatud, autori ja Hannes Hermaküla loetud tekstid ning Matis Metsala, Paul Danieli ja Raul Söödi loodud muusika, esitajateks Eesti parimad jazzmuusikud. Plaadisari, mis sisaldab ka arvukalt loodusfotosid, toob kuulajani aastaegade vaheldumise Eesti looduses ning pöörab tähelepanu loomade, lindude ja putukate elule. Kuulamiseks lastele, aga mitte ainult.

2010 IN CORPORE
RÜTMILISE, MELIODE, HÄÄRTA KAMMERMUSIKA KONKURSS-FESTIVAL

13. märtsil kell 13.00 Tallinna Muusikakeskkooli õpilaste kontsert.
13. märtsil kell 14.30 Pua Daransi nim Muusikakooli õpilaste kontsert.
13. märtsil kell 17.00 Helsingi Konservatooriumi õpilaste kontsert.
13. märtsil kell 18.30 Peterburi Muusikakeskkooli õpilaste kontsert.

Kontserdid toimuvad Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kammersaalis.

14. märtsil kell 12.00 LÕPPKONTSERT Mustpeade Maja Valges saalis. (Pikk tn. 26)

Haapsalu

eesti: kammerkooride liit

XI Eesti kammerkooride festival

Haapsalus 9.-10. aprillil 2010

Konkurss Wiedemanni Gümnaasiumis:

9. aprillil kell 18

10. aprillil kell 10

Grand Prix voor 10. aprillil kell 17

Kontserdid Haapsalu Toomkirikus:

öökonsert 9. aprillil kell 21.30

galakonsert 10. aprillil kell 11.30

Konkurss ja galakonsert tasuta,

öökonsertide piletid 50.-/30.- müügil

Piletilevis ja tund enne algust kohapeal.

Kooride koorekiht on kohal!

Läänemaa ekspertgrupp
Haapsalu linn
Wiedemanni Gümnaasium

KUTSE DUELLILE

India

19. MÄRTSIL

Pärimusmuusika Aidas Viljandis

20.00

kontsert - tantsuetendus

Vidha Kathak - tants

Arshad Khan - tabla

Imram Khan - harmoonium, laul

17.00

India tantsu töötuba ja film

Pilet 125/100

www.folk.ee

"Kutse duellile" on sari, kus üks tantsija "kutsub välja" teda kõige rohkem inspireeriva muusiku või vastupidi. Oluline osa on teineteise mõjutamisel laval, improvisatsioonil, loomingulisusel ja värskel emotsioonil.

Eesti Pärimusmuusika Keskus

ecoprint

TALLINNA FILHARMOONIA

Eesti Rahvusringhääling

Eesti Päevalet

EESTI EKSPRESS

Toetavad: India saatkond Helsingis, Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium, restoran Maharaja.

Märts

Tallinnas

1. 03 kell 19 Chopin 200: Ivari Ilja (klaver) Estonia kontserdisaalis

2. 03 kell 19 Küberstudio 10: Tallinna Kammerorkester ja Risto Joost (dirigent) Kumu fuajees ja auditooriumis

2. 03 kell 19 Etendus "Keisrinna hull ehk mees, kes rääkis tõtt". Autor Loone Ots, lavastaja Anne Velt, pärimusteater Loomine, ansambel Orthodox Singers Kiek in de Kökis

3. 03 kell 19 Mozarti ooper "Cosi fan tutte" Rahvusoooper Estonias

3. 03 kell 19 Etendus "Keisrinna hull ehk mees, kes rääkis tõtt". Autor Loone Ots, lavastaja Anne Velt, pärimusteater Loomine, ansambel Orthodox Singers Kiek in de Kökis

4. 03 kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" (esietendus) Rahvusoooper Estonias

4. 03 kell 19 Duo SaxPiano: Geraldine Casanova (vokaal) ja Jaak Lutsuja (akordion) restoranis C'est La Vie

5. 03 kell 15 Ülikud laulavad: Hortus Musicus Estonia kontserdisaalis

5. 03 kell 19 Verdi ooper "Maskiball" Rahvusoooper Estonias

5. 03 kell 19 ERSO, Mihkel Poll (klaver) ja Mikk Murdvee (dirigent) Estonia kontserdisaalis

5. 03 kell 21.30 Eclectic Stories NO99 džässiklubi

6. 03 kell 12 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoooper Estonias

6. 03 kell 12 Orelipooltund: Pille Raitmaa toomkirikus

6. 03 kell 16 Hortus Musicus Värvatornis

6. 03 kell 17 Meistrite Akadeemia: Andreas Lend (tšello) ja Maarit Saarmäe (klaver) Vene kultuurikeskuse väikeses saalis

6. 03 kell 18 Tobiase Keelpillikvartett 10 Mederi saalis

6. 03 kell 19 Prokofjevi ooper "Armastus kolme apelsini vastu" Rahvusoooper Estonias

6. 03 kell 19 Salong. Manhattan 1955: Raivo Tafenau (saksofon), Mihkel Mälgand (kontrabass), Tõnu Naissoo (klaver) ja Brian Melvin (löökpillid) Mustpeade Majas

7. 03 kell 17 Vokaalansambel Cosmos (Läti) Estonia kontserdisaalis

7. 03 kell 17 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoooper Estonias

8. 03 kell 19 Salong. Manhattan 1955: Raivo Tafenau (saksofon),

Mihkel Mälgand (kontrabass), Tõnu Naissoo (klaver) ja Brian Melvin (löökpillid) Mustpeade Majas

8. 03 kell 19 Meestelt naistele: ansambel Noorkuu ja Uku Suviste Estonia kontserdisaalis

10. 03 kell 19 KontsertJazz: Margus Kappel Estonia talveaias

10. 03 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvusoooper Estonias

10. 03 kell 19.30 Improtest: trio FataMorgana Kanuti gildi saalis

11. 03 kell 18 Klaver – võimas ja õrn: Maarit Saarmäe, Mai Otsa, Katre Kõrtsi ja Kaarel Peäske klaveriklassi õpilased Tallinna Keskraamatukogus

11. 03 kell 19 Chalice ja Revalia Kammermeeskoor, Hirvo Surva (dirigent) Estonia kontserdisaalis

11. 03 kell 19 "Paris, mon amour": Geraldine Casanova (vokaal) ja Jaak Lutsuja (akordion) restoranis C'est La Vie

11. 03 kell 19 Verdi ooper "Traviata" Rahvusoooper Estonias

11. 03 kell 21.30 Göteborgi Muusikakõrgkooli ansamblid (Rootsi) NO99 džässiklubi

12. 03 kell 19 Ballett "Kevade" (Vanemuise teater) Rahvusoooper Estonias

12. 03 kell 19 Valik prantsuse muusikat: ERSO ja Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis

12. 03 kell 19 Etendus "Keisrinna hull ehk mees, kes rääkis tõtt". Autor Loone Ots, lavastaja Anne Velt, pärimusteater Loomine, ansambel Orthodox Singers Kiek in de Kökis

12. 03 kell 21.30 Palasusk Quartet (Leedu) NO99 džässiklubi

13. 03 kell 12 Orelipooltund: Kersti Petermann toomkirikus

13. 03 kell 12 Väikesed interpreetid Keskraamatukogus: Lasnamäe muusikakooli õpilased Tallinna Keskraamatukogus

13. 03 kell 13, 17 Talvejazz: Bobines Melodies – muusika lühifilmidele: trio L'Effet Vapeur (Prantsusmaa): Xavier Garcia (samplerid, helimanipulatsioonid), Jean-Paul Autin (saksofon, bassklarnet), Alfred Spirli (trummid, mänguasjad, esemed) Kumu auditooriumis

13. 03 kell 18 Tallinna Saksofonikvartett ja Risto Joost (kontratenor) Mederi saalis

13. 03 kell 19 Rossini ooper "Tuhkatriinu" Rahvusoooper Estonias

13. 03 kell 19 Etendus "Keisrinna hull ehk mees, kes rääkis tõtt". Autor

Loone Ots, lavastaja Anne Velt, pärimusteater Loomine, ansambel Orthodox Singers Kiek in de Kökis

14. 03 kell 12 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoooper Estonias

14. 03 kell 17 Hortus Crossover Band Estonia kontserdisaalis

15. 03 kell 19 Tantsuetendus "Phaidra" Kumu auditooriumis

16. 03 kell 19 Tantsuetendus "Phaidra" Kumu auditooriumis

16. 03 kell 19 Con Brio '08 võitja Jaan Kapp (klaver) Estonia kontserdisaalis

16. 03 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoooper Estonias

17. 03 kell 12 Lastekontsert "Siil Felix teeb bändi" Estonia kontserdisaalis

17. 03 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusoooper Estonias

17. 03 kell 19 Eliitkontserdid. Bach ja pojad: Iren Lill (klavessiin) Kadrioru lossis

18. 03 kell 19 Nixoni ballett Arnoldi muusikale "Kolm musketäri" Rahvusoooper Estonias

18. 03 kell 19 Grammy võitja – keelpillikvartett Pacifica (USA) Estonia kontserdisaalis

18. 03 kell 19 Kevadkillud: Tallinna Kammerorkester Mustpeade Majas

19. 03 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusoooper Estonias

19. 03 kell 19 ERSO, Aleksandr Knjazjev (tšello, orel, Venemaa) ja Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

19. 03 kell 21.30 Flavour NO99 džässiklubi

20. 03 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

20. 03 kell 18 Vocalissimo: Teele Jöks (metosopran), Tõnu Jõesaar (*viola da gamba*) ja Imbi Tarum (klavessiin) Mederi saalis

20. 03 kell 19 Nixoni ballett Arnoldi muusikale "Kolm musketäri" Rahvusoooper Estonias

20. 03 kell 19 Kutse duellile/India: Arshad Khan (tablad), Vidha Lal Kathaki (tants), Imram Khan (harmoonium, vokaal) Kumu auditooriumis

21. 03 kell 15 Bachi gala: Ivo Sillamaa (haamerklaver), Andres Mustonen (viul), Neeme Punder (flööt), Aare Tammesalu (tšello), Andres Uibo (orel) ja Ka Bo Chan (kontratenor) Jaani kirikus

21. 03 kell 17 Georg Ots 90 Rahvusoooper Estonias

21. 03 kell 17 Talvejazz: Kelli Uustani ja Aivar Vassiljev Acoustic Band feat.

Gerli Padar Kumu auditooriumis

21. 03 kell 19 Kirikupühad Maarjamaal. J. S. Bach 325 – Johannese passioon: Mati Turi (tenor), Taavi Tampu (bariton), Uku Joller (bass), Pirjo Püvi (sopran), Helena van Heel (metosopran, Rootsi), Pavlo Balakin (bass), kammerkoor Voces Musicales, Corelli Barokkorkester ja Risto Joost (dirigent) Jaani kirikus

22.–27. 03 Eesti muusika päevad 2010

22. 03 kell 19 Georg Ots 90 Rahvusoooper Estonias

23. 03 kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoooper Estonias

24. 03 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoooper Estonias

24. 03 kell 19 Jaak Johanson – Stefan Timmermans (Belgia) Estonia talveaias

25.–27. 03 Tallinn Music Week

25. 03 kell 12 Harangozo lasteballett Kocsaki muusikale "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" Rahvusoooper Estonias

25. 03 kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor ja Filippo Maria Bressan (Itaalia) Jaani kirikus

26. 03 kell 19 Tüüri ooper "Wallenberg" Rahvusoooper Estonias

27. 03 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

27. 03 kell 12 Estonia Seltsi segakoor ja Heli Jürgenson (dirigent) Niguliste kirikus

27. 03 kell 18 Andres Mustonen (viul) – Ivo Sillamaa (klaver) raekojas

27. 03 kell 19 Vox Clamantis NO99 teatris

27. 03 kell 19 Metropolitan Opera ülekande kordusseanss: A. Thomase ooper "Hamlet" Coca-Cola Plazas

28. 03 kell 17 Hortus Musicus Jaani kirikus

28. 03 kell 17 Bournonville'i ballett "Metshaldjas" Rahvusoooper Estonias

28. 03 kell 19 EMTA sümfooniaorkester ja Andres Mustonen (dirigent) Estonia kontserdisaalis

28. 03 kell 18 EBU palmipuudepüha kontsert: Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Daniel Reuss Niguliste kirikus

29. 03 kell 20 Metropolitan Opera ülekande kordusseanss: A. Thomase ooper "Hamlet" Coca-Cola Plazas

30. 03 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvusoooper Estonias

30. 03 kell 19.30 Küberstudio: Monika Mattieseni elektroakustiline

performance-opper "Levitatiivse aja valem" Kanuti gildi saalis
31. 03 kell 19 Bournonville'i ballett "Metshaldjas" Rahvusopper Estonias
31. 03 kell 19 Viva oratorio!
Reekviem täna ja romantismiajal. Reinvere Reekviem (esiettekannet Eestis), Faure Reekviem: Mikael Schmid (flööt, Belgia), Heldur Harry Põlda (poiss-sopran), Toomas Tohter (tenor), Rainer Vilu (bass), Aarne Talvik (bass), Pärnu Linnaorkester, G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli koor, Mikk Üleoja ja Mikk Murdvee (dirigendid) Jaani kirikus
31. 03 kell 19 Etendus "Keisrinna hull ehk mees, kes rääkis tõtt". Autor Loone Ots, lavastaja Anne Velt, pärimusteater Loomine, ansambel Orthodox Singers Kiek in de Kókis

Tartus

2. 03 kell 19 Ábrahâmi operett "Savoy ball" Vanemuise suures majas
3. 03 kell 19 Marko Martin (klaver) Tartu Ülikooli aulas
3. 03 kell 19 Vassili Medvedjevi ballett "Onegin" Pjotr Tšaikovski muusikale Vanemuise suures majas
5. 03 kell 19 Webberi muusikal "Evita" Vanemuise suures majas
6. 03 kell 12 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" (esietendus) Vanemuise väikeses majas
6. 03 kell 19 Vokaalansambel Cosmos (Läti) Vanemuise kontserdimajas
6. 03 kell 19 Maailmamuusikafestival Maa ja Ilm klubis Plink Plonk
7. 03 kell 12 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" Vanemuise väikeses majas
10. 03 kell 19 Meestelt naistele: ansambel Noorkuu ja Uku Suviste Vanemuise kontserdimajas
12. 03 kell 12 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" Vanemuise väikeses majas
12. 03 kell 19 Chalice ja Revalia kammermeeskoor, Hirvo Surva (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
12. 03 kell 19 Ooperigala 2010 – Endel Nõgene 60 Vanemuise suures majas
14. 03 kell 12, 18 Lastemuusikal "Detektiiv Lotte" Vanemuise suures majas
14. 03 kell 19 Kaunimad hetked su elus: Kaunimate Aastate Vennaskond Vanemuise väikeses majas
16. 03 kell 11 Lastekontsert "Siil Felix teeb bändi" Vanemuise kontserdimajas
16. 03 kell 19 Styne'i muusikal "Sugar ehk džässis ainult tüdrukud" Vanemuise suures majas
17. 03 kell 15 Ooperitund lastele "Appi! Ooper!?" Vanemuise suure

maja fuajees
17. 03 kell 19 Con Brio '08 võitja Jaan Kapp (klaver) Tartu Ülikooli aulas
20. 03 kell 19 Hortus Crossover Band Vanemuise kontserdimajas
20. 03 kell 19 Balletilavastus "Petruška pärastlõuna" (esietendus) Vanemuise suures majas
23. 03 kell 12, 18 Vai "Kuidas kuningas kuu peale kippus" Vanemuise suures majas
23. 03 kell 19 Kaunimad hetked su elus: Kaunimate Aastate Vennaskond Vanemuise väikeses majas
24. 03 kell 19 Balletilavastus "Petruška pärastlõuna" Vanemuise suures majas
25. 03 kell 12 "Lotte ja Bruno muusikatund" Vanemuise väikeses majas
25. 03 kell 19 Webberi muusikal "Evita" Vanemuise suures majas
26. 03 kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor ja Filippo Maria Bressan (Itaalia) Jaani kirikus
27. 03 kell 19 Metropolitan Opera otseülekanne: A. Thomase ooper "Hamlet" kinos Ekraan
31. 03 kell 12 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" Vanemuise väikeses majas
31. 03 kell 19 Puccini ooper "Madame Butterfly" Vanemuise väikeses majas
31. 03 kell 19 Ballett "Kevade" Vanemuise suures majas
31. 03 kell 19 Elgari oratoorium "Gerontius enenägu": Helen Lokuta (metsosopran), Bernhard Gärtner (tenor, Saksamaa), Priit Volmer (bass), ERSO, Rahvusopper Estonia ooperikooriga ja poistekooriga ning Carlos Spierer (dirigent, Saksamaa) Vanemuise kontserdimajas

Pärnus

2. 03 kell 19 Virgo Veldi (saksofon) ja Heiki Mätlik (kitarr) Pärnu kontserdimajas
4. 03 kell 19 Vokaalansambel Cosmos (Läti) Pärnu kontserdimajas
9. 03 kell 18 Suurte romantikute helimaailmas: Pärnu muusikakooli õpilased raekojas
11. 03 kell 19 Raeateljee. Improvisatsioonid: Liis Jürgens (harf, flöödid), Leonora Palu (flöödid), Liisa Hirsch (klaver, süntesaator), Tanel Paliale (live-elektronika) raekojas
11. 03 kell 19 Meestelt naistele: ansambel Noorkuu ja Uku Suviste Pärnu kontserdimajas
12. 03 kell 19 Chalice ja Revalia kammermeeskoor, Hirvo Surva (dirigent) Pärnu kontserdimajas
16.–19. 03 Laste ja noorte muusikafestival "Muusikamoos" vol. 7
18. 03 kell 19 Con Brio '08 võitja Jaan Kapp (klaver) Pärnu kontserdi-

majas
24. 03 kell 19 Kolme tenori kontsert: Oliver Kuusik (Domingo), Urmas Põldma (Pavarotti) ja Mart Madiste (Carreras) ning Tarmo Eespere (Lewine, klaver) Pärnu kontserdimajas

Jõhvis

5. 03 kell 19 Vokaalansambel Cosmos (Läti) Jõhvi kontserdimajas
9. 03 kell 19 Chalice ja Revalia kammermeeskoor, Hirvo Surva (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
11.–15. 03 III Jõhvi balletifestival, kunstiline juht Age Oks
11. 03 kell 17 Näitus: fotograaf Sergei Kondrašini heategevuslik multimeediaprojekt "Veealune fotoballett" Jõhvi kontserdimajas
19. 03 kell 19 Con Brio '08 võitja Jaan Kapp (klaver) Jõhvi kontserdimajas
25. 03 kell 19 Kolme tenori kontsert: Oliver Kuusik (Domingo), Urmas Põldma (Pavarotti) ja Mart Madiste (Carreras) ning Tarmo Eespere (Lewine, klaver) Jõhvi kontserdimajas

Viljandis

2. 03 kell 21 Eclectic Stories: Kristjan Mazurtšak (saksofon), Vladimir Vössotski (klahvpillid), Mihkel Mälgand (bass), Brian Melvin (trummid) pubis Liverpool
9. 03 kell 18 Omakultuuriakadeemia: kontsertkohtumine Õie Sarvega Pärimumuusika Aida väikeses saalis
12. 03 kell 23 Aidakvaarium vol. 8 Pärimumuusika Aida klaasosas
14. 03 kell 16 Talvejazz: Bobines Melodies – muusika lühifilmidele: trio L'Effet Vapeur (Prantsusmaa): Xavier Garcia (samplerid, helimanipulatsioonid), Jean-Paul Autin (saksofon, bassklarnet), Alfred Spirli (trummid, mänguasjad, esemed) Viljandi kultuurimajas
14. 03 kell 17 Emakeelepäeva kontsert Pärimumuusika Aida suures saalis
18. 03 kell 13 Päevane kontsertkohtumine Voldemar Kuslapiga Pärimumuusika Aida suures saalis
19. 03 kell 20 Kutse duellile/India: Arshad Khan (tablad), Vidha Lal Kathaki (tants), Imram Khan (harmoonium, vokaal) Pärimumuusika Aidas
20. 03 kell 11 Pärimumusik Sofia Joonsiga Pärimumuusika Aida väikeses saalis
31. 03 kell 21 Pilliklubi pubis Tegelaste Tuba

Mujal Eestis

6. 03 kell 16 Meistrite Akadeemia: Mari Tampere (viul) ja Aleksandra

Juozapenaite-Eesmaa (klaver) Tõrva kirik-kammersaalis
6. 03 kell 16 Eesti Rahvusmeeskoor ja Andrus Siimon (dirigent) Jõgeva gümnaasiumis
8. 03 kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor ja Andrus Siimon (dirigent) Loo keskkoolis
12. 03 kell 19 Dmitri Hartšenko (tantsija) ja Taavi Kerikmäe (klahvpillid) Rakvere pangamajas
12. 03 kell 19 Hingemuusika: Kuninglik Kvintett koosseisus Andres Heinapuu (tenor), Erkki Targo (tenor), Meelis Hainsoo (bariton), Mait Männik (bariton) ja Andres Alamaa (bass) Koigi mõisas
12. 03 kell 19 Eliitkontserdid: Iren Lill (klavessiin) ja Matti Reimann (klaver) Laulasmaa koolis
18. 03 kell 11 Lastekontsert "Siil Felix teeb bändi" Paide kultuurikeskuses
23. 03 kell 19 Jaak Johanson – Stefan Timmermans (Belgia) Rõuge rahvamajas
25. 03 kell 19 Jaak Johanson – Stefan Timmermans (Belgia) Palamuse rahvamajas
27. 03 kell 17 Eesti Rahvusmeeskoor ja Filippo Maria Bressan (Itaalia) Paide kirikus
27. 03 kell 19 Hanna-Liina Vösa (vokaal) ja Tarmo Eespere (klaver) Riisipere kultuurimajas
27. 03 kell 19 Metropolitan Opera otseülekanne: A. Thomase ooper "Hamlet" Narva kinos Astri

Muusikasaated Eesti Televisioonis

1. 03 Otseülekanne F. Chopini gala-kontserdiilt Varssavis ETV ja ETV 2
7. 03 Verbier Festival 2009: F. Chopin. Klaveril Jevgeni Kissin (Prantsusmaa, 2009) ETV
11.03 Muusikadokumentaal "Barokkstaar Händel" (Saksamaa, 2008) ETV
13.03 Rolando Villazon. G. F. Händeli aariad (Inglismaa, 2009) ETV 2
18.03 Muusikadokumentaal "Omal kombel – Rodolfo Mederose tango" (Hispaania-Prantsusmaa-Saksamaa-Ungari, 2007) ETV
27.03 Tantsufilm "Rave" (Prantsusmaa, 2003) ETV 2

Andmed on kontrollitud 19. veebruaril. Täpsem info kodulehekülgedel. NB! Aprilli kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 12. märtsiks aadressil kai.tamm@ema.edu.ee.

Lühike ülevaade rootsi rahvapillist *nyckelharpa*'st

JANNO POKK

Nyckelharpa-mängija ja Revali Trubaduuride kunstiline juht

Minult on sageli kontsertidel küsitud instrumendi kohta, mida mängin. *Nyckelharpa* pole eriti tuntud, kuigi mõondakse, et kõla on suurepärase. Sellest ajendatuna sooviksingi sellest pillist täpsemat teavet jagada.

Nyckelharpa kuulub poogenpillide hulka. Tema eelkäijateks peetakse *hurdy-gurdy*'t ja bütsantsi *lira*'t. *Nyckelharpa*'t võib nimetada Rootsi rahvapilliks ning tema kohta on kasutatud mitmeid nimetusi: *plural nyckelharpor*, *nyckelspel*, *nyckelgiga* ja *nyckellira*. Otsetõlkes tähendab *nyckelharpa* võtmeharfi (*nyckel* – võti, *harpa* – harf).

Vanim teadaolev *nyckelharpa* kirjeldus pärineb 14. sajandist ühe Gotlandi kiriku seinakaunistavalt reljeefilt. Varajasi ülestähendusi on leitud veel Itaaliast (Siena) ja Saksamaalt (Hilderheim). Saksamaal oli *nyckelharpa* tuntud 16. ja 17. sajandil ning teda mainitakse kuulsa saksa organisti Michael Praetoriuse (1571–1621) teoses “Theatrum Instrumentorum”. Umbes 16. sajandil lisati põhikeeltele ka resonantskeeled, et kõla kandepinda avardada. Tänapäevase kõla omandas instrument aga alles 1929.–1930. aastatel, mil August Bohlin (1877–1949) muutis *nyckelharpa* kromaatiliseks mängitavaks ning selle kaela otseseks. Eelnevalt kasutati pilli kõige rohkem rahvamuusikas. Nüüdisaegne *nyckelharpa* meenutab aga kõlavõimaluste rohkusest ja artikulaatsioonilt viiulit ja tšellot. Alates 1990. aastast võib *nyckelharpa*'t õppida Rootsi Kuninglikus Muusikaakadeemias pärimusmuusika osakonnas.

Moodne *nyckelharpa* on 16-keelne, millest neli on põhikeeled ning kaksteist resonatorid (kaasahelisejad). Kolme kõrgema põhikeele jaoks on pillil puust klahviread, mis keelte puutumisel tagavad soovitud helikõrguse. Tänapäeva pillidel on sageli kolme-

realisel klahvireal 37 klahvi (klahvide arv võib olla varieeruv). Resonaatorid häälestatakse põhikeeltele tekitatavate ülemhelide järgi. Põhikeeltest madalaimat keelt kasutatakse ka burdoonkeelena, kui selle jaoks puudub klahvirid. Samas on burdoonkeelt võimalik mängida ka vasaku käe sõrmedega (tšello või viiuli põhimõttel). Heli tekitatakse poognaga ning kasutatakse ka *pizzicato*-tehnikat. Instrumenti hoitakse mängimisel rihmaga üle õla, kuid on ka teisi mooduseid. Flažolette mängides või juba mainitud sõrmitsemistehnikat kasutades saab ulatust veelgi laiendada. *Nyckelharpa* poogen on viiulipoognast umbes poole lühem, mille tingib mängimise asend, ning keeled sarnanevad vägagi tšello keeltega.

Kui tuua võrdlusi tuntud klassikaliste poogenpillidega, siis erineb *nyckelharpa* neist oluliselt laiema kõlakoloratuuri poolest. Olen seda instrumenti aktiivselt kasutanud umbes kuus aastat, enne seda mängisin rohkem viiulit, erinevaid fiddleid ja muid pilli. Mängijana tunnen, et *nyckelharpa* pakub mulle rohkem varieerimisvõimalusi. Just kõla värvingu mitmekesisuse tõttu sobitub see instrument väga erinevatesse muusikastiilidesse. Olen mänginud sellega nii klassikat, folkloori, džassi kui ka vanamuusikat. Ainsateks vigadeks võiks võrreldes teiste poogenpillidega pidada *glissando*- ja *vibrato*-tehnikate kasutamise keerulisust, mis tuleb sellest, et helikõrgusi määratakse klahvidega. Siiski on piisava tundlikkuse ja nutikuse korral mõlemad võimalikud.

Tänapäeval on *nyckelharpa* levinud üle maailma. Interpreete on Rootsis, Ameerikas, Austraalias ja Jaapanis. Ometi on natuke imekspandav, et mängijaid leidub nii vähe. Kuigi Rootsis eksisteerib lausa *nyckelharpa*-orkester, mis leiab kandepinda tuhandetele mängijatele toetudes, siis näiteks American

Vanim teadaolev *nyckelharpa* kirjeldus pärineb 14. sajandist ühe Gotlandi kiriku seinakaunistavalt reljeefilt.

Nyckelharpa Association koosneb vaid ligikaudu sajast inimesest, kellest osa pole USA kodanikudki. Suuremad interpreete ühendavad ühingud on peale Ameerika loomulikult Rootsis, Taanis, aga ka Hollandis. Lähemat teavet teemast saab internetist aadressilt www.nyckelharpa.org. Eestis mängib *nyckelharpa*'t ansambel Revali Trubaduurid. Nende muusikanäiteid saab kuulata veebilehelt www.revalitrubaduurid.com.

Teadaolevalt Eesti ainus *nyckelharpa*-mängija Janno Pokk oma 16-keelse kromaatilise Rootsis valmistatud pilliga.
FOTOD ERAKOGUST

is® The American
International Choral Festival
November 17 – 21, 2010

www.interkultur.com

Information & Contact:
INTERKULTUR
 Am Weingarten 3
 35415 Pohlheim
 (Frankfurt/Main)
 Germany
 Phone: +49 (0) 6403-956525
 Fax: +49 (0) 6403-956529
 mail@interkultur.com
US choirs please contact:
 Christina Prucha
 prucha@interkultur.com
 Phone: (405) 232-8161
 Hugh Ballou
 ballou@interkultur.com
 Phone: (888) 398-8471

**Come and meet the
international choral
world in the United
States!**

**All choirs from
all continents are
welcome!**

**Competitions, gala
concerts, friendship
concerts, seminars
and workshops.**

Also upcoming:
 The American International
 Choral Festival – Reno-Tahoe,
 May 4-8, 2011

INTERKULTUR event in partnership with the American Choral Directors Association,
 in collaboration with St. Louis represented by St. Louis Convention and Visitors
 Commission and the Regional Arts Commission

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
MINISTRY OF CULTURE AND NATIONAL HERITAGE
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
Ministry of Culture and National Heritage

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 ၂၀၂၅ ဘူမိလမ်း၊ ဝန်ထမ်းတိုက်၊
 ဝန်ထမ်းတိုက်၊ ဝန်ထမ်းတိုက်

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 ၂၀၂၅ ဘူမိလမ်း၊ ဝန်ထမ်းတိုက်၊
 ဝန်ထမ်းတိုက်၊ ဝန်ထမ်းတိုက်

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 ၂၀၂၅ ဘူမိလမ်း၊ ဝန်ထမ်းတိုက်၊
 ဝန်ထမ်းတိုက်၊ ဝန်ထမ်းတိုက်

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 ၂၀၂၅ ဘူမိလမ်း၊ ဝန်ထမ်းတိုက်၊
 ဝန်ထမ်းတိုက်၊ ဝန်ထမ်းတိုက်

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 ၂၀၂၅ ဘူမိလမ်း၊ ဝန်ထမ်းတိုက်၊
 ဝန်ထမ်းတိုက်၊ ဝန်ထမ်းတိုက်

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)
 (Ministry of Culture and National Heritage)

www.moh.gov.mm

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

MÄRTS 2010

2. MÄRTS 19.00 KUMU FUJAJEE JA AUDITOORIUM KÜBERSTUUDIO 10

TALLINNA KAMMERORKESTER
Solistid IRIS OJA ja MAIT MALMSTEN
Dirigent RISTO JOOST

M. TALLY Flöödikontsert Autumn whispers
(esiettekanne)
M. MATTIESEN /libreto H. KRULL
multimeediaooper Loomise mõnu
E.-S. TÕÜR Whistles and Whispers from Uluru

Kontserdi korraldab Küberstuudio

ALTIA
— EESTI —

6. JA 8. MÄRTS 19.00 MUSTPEADE MAJA, TALLINN SALONG MANHATTAN 1955

RAIVO TAFENAU saksofon
MIHKEL MÄLGAND kontrabass
JÜRMO EESPERE klaver (8.03.)
TÖNU NAISSOO klaver (6.03.)
BRIAN MELVIN löökpillid
Stiil LIIVIKA PÖVAT-STRAUS
Video KÜLLI MARISTE

Džässstandardid-armastuslaulud C. Porterilt,
R. Rodgersilt, A. C. Jobimilt, G. Gershwinilt,
D. Ellingtonilt jt.

Koostööpartnerid Altia Eesti, Pagariipoisid,
stiilifotograaf Sven Tupits, Stock Optika
Piletid 275 kr (sisaldab suupisted ja joogid)

18. MÄRTS 19.00 MUSTPEADE MAJAS KEVADKILLUD

TALLINNA KAMMERORKESTER

V. TORMIS Kevadkillud tsüklist Looduspildid,
Muusika filmist Kevade
F. BRIDGE Süit keelpilliorkestrile
B. BRITTEN Variatsioonid Bridge teemale
E. OJA Vaikivad meeleolud

Piletid eelmüügist 100/60 kr, kohapealt 130/90 kr

TALLINNA FILHARMOONIA
Tel 669 9940 | www.filharmonia.ee

19. MÄRTS 20.00 VILJANDI PÄRIMUSMUUSIKA AIT 20. MÄRTS 19.00 KUMU, TALLINN 21. MÄRTS 17.00 KAUNASE FILHARMOONIA SAAL KUTSE DUELLILE INDIA

ARSHAD KHAN tablad
VIDHA LAL kathaki tants
IMRAM KHAN harmoonium, vokaal

Piletid 130/90 kr

25. MÄRTS 19.00 MUSTPEADE MAJA, TALLINN EESTI MUUSIKA PÄEVAD GALINA GRIGORJEVA AUTORIÕHTU

TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent RISTO JOOST

Kontserdi korraldab Eesti Heliloojate Liit

31. MÄRTS 20.00 TALLINNA JAANI KIRIK 2. APRILL 19.00 PÄRNU KONTSERDIMAJA VIVA ORATORIO

REEKVIEM TÄNA JA ROMANTISMIAJAL CD/DVD ESITLUSKONTSERDID

JÜRI REINVERE REEKVIEM
(2008, esiettekanne Eestis)
FILM EESTI AJALOOST 1911-1944, rezissöör
Catherine Jarvis, Austraalia
GABRIEL FAURÉ REEKVIEM (1890)

MIKAEL SCHMID flööt, Belgia
HELDUR HARRY PÕLDA poiss-sopran
MIKK ÜLEOJA tenor
TOOMAS TOHERT tenor
RAINER VILU bariton
AARNE TALVIK bass
PÄRNU LINNAORKESTER
G. OTSA NIM. TALLINNA MUUSIKAKOOLI SEGAKOOR
Dirigendid MIKK ÜLEOJA ja MIKK MURDVEE

Toetavad Flaami Fond, Flaami valitsus ja Eesti Filmiarhiiv
Koostöös Pärnu Filharmonia ja Tallinna G. Otsa nim Muusikakooliga
Piletid 130/90 kr

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee ja
www.piletimaailm.com. Soodustused EMÖL liikmetele, pensionäridele, (üli)õpilastele.

